

ПОЛИТИКИН

Немачка 5.00 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Шведска
25.00 SEK, Аустрија 40.00 ATS, Словенија 250 SLT, Маке-
донија 70 ДЕН.

ЗАБАВНИК

3. V 1996 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LVIII • ЦЕНА 7 ДИНАРА • БРОЈ 2308

За све од 7 до 107

СТРИП

НЕБЕСКИ ЈАХАЧИ ТАНГИ И ЛАВЕРДИР

ПАН ЛЕТА ЗА ПАКАО

У МУЗЕЈУ

МАТЕР У ФИЛАДЕЛФИЈИ (ДРЖ. ПЕНСИЛВАНИЈА, САД) ИЗЛОЖЕНИ СУ ПРИМЕРЦИ РАЗНИХ ТУМОРА, ЦИСТА КАО И ТЕЛО ТАКОЗВАНЕ „ВОШТАНЕ ДАМЕ“ ЧИЈИ ЈЕ ЛЕШ ПРЕТВОРЕН У СУПСТАНЦУ СЛИЧНУ САПУНУ ЗВАНУ ГРОБНИ ВОСАК ПОШТО ЈЕ ЛЕЖАО ПОКОПАН У АЛКАЛНОМ МОЧВАРНОМ ЗЕМЉИШТУ.

КОМПАКТ ДИСК

СА ПЕСМОМ ЗАВИЈАЊА ВУКОВА И ВИСОКОФРЕКВЕНТНИМ ЗВУКОВИМА КОЈЕ ЧОВЕЦИЈЕ УХО НИЈЕ У СТАЊУ ДА ЧУЈЕ, ПРОИЗВЕЛО ЈЕ ЈЕДНО ХОЛАНДСКО ПРЕДУЗЕЋЕ.

Најдужу вунену нит

ОД 554 МЕТРА ИСПРЕЛА ЈЕ 1989. ГОДИНЕ ЏУЛИТА БАРБЕР ИЗ БУЛ КРИКА У ЗАПАДНОЈ АУСТРАЛИЈИ.

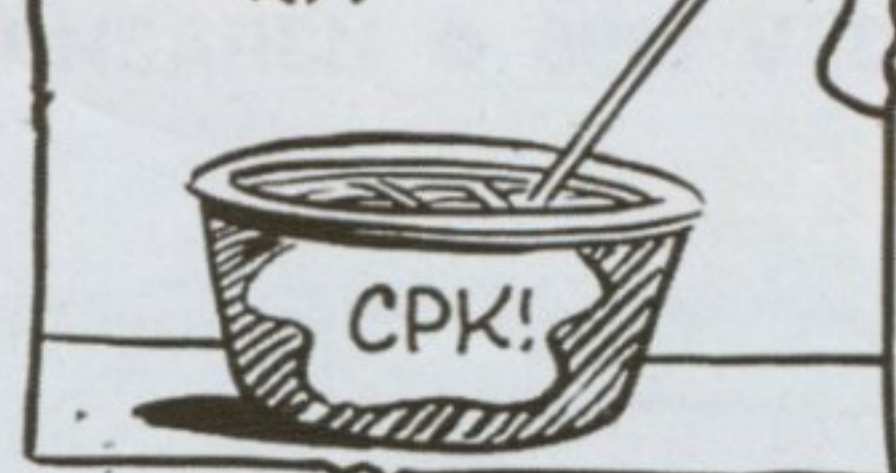
ФИЗИЧАР АЛБЕРТ АЈНШТАЈН

БИО ЈЕ ТОЛИКО РАСЕЈАН ДА ЈЕ ЧЕСТО ЗАБОРАВЉАО ДА ОБУЈЕ ЦАРАПЕ. ЈЕДНОМ ЈЕ ЗАТУРИО ЧЕК ОД 1500 ДОЛАРА ЈЕР ГА ЈЕ УПОТРЕБИО КАО ОБЕЛЕЖИВАЧ ЗА КЊИГУ.

Сламка за штапљење

АМЕРИКАНАЦ НИКОЛАС РУЧЕРИ ИЗУМЕО ЈЕ ЗАТВОРЕНУ ПОСУДУ У КОЈУ СЕ СТАВЉАЈУ ТАКО ИЗУВИЈАНИ ШПАГЕТИ ДА СЕ МОГУ ИЗВЛАЧИТИ КРОЗ СЛАМКУ.

НАПОЛЕОН БОНАПАРТА

БИО ЈЕ НАУМИО ДА ПРОБИЈЕ ТУНЕЛ ИСПОД ЛА МАНША ДО БРИТАНИЈЕ, КОЈИ БИ МУ ПОСЛУЖИО ЗА ПРЕБАКИВАЊЕ КОЊИЦЕ, ПЕШАЦИЈЕ И ТОПОВА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● група ботаничара из Бомбаја пошла је 1927. године у унутрашњост Индије да провери приче о дрвету које је ноћу „легало да спава“. Према опису објављеном у новинама „Бомбај Кроникл“, дрво се одмах по заласку Сунца нагињало према тлу да би на њега сасвим легло

и у том положају остало до поноћи када би почињало лагано да се подиже и у зору опет стајало савршено усправно.

●●● амерички брест висок 30 метара у једној од прерија Канзаса званично је проглашен за државну шуму од једног дрвета.

●●● Џералд Форд је једини амерички председник који је својевремено био модел и манекен.

●●● Џими Картер је први амерички председник рођен у болници. Свих његових 38 претходника рођено је код куће.

●●● Теодор Рузвелт је први амерички председник који је возио аутомобил.

●●● први амерички председник рођен у 20. веку (1917) био је Џон Кенеди.

●●● на питање постављено 1970. америчкој деци узраста од четири до шест година: „Да ли више волиш та-

ту или телевизију“ 44 одсто одговорило је да више воли телевизију.

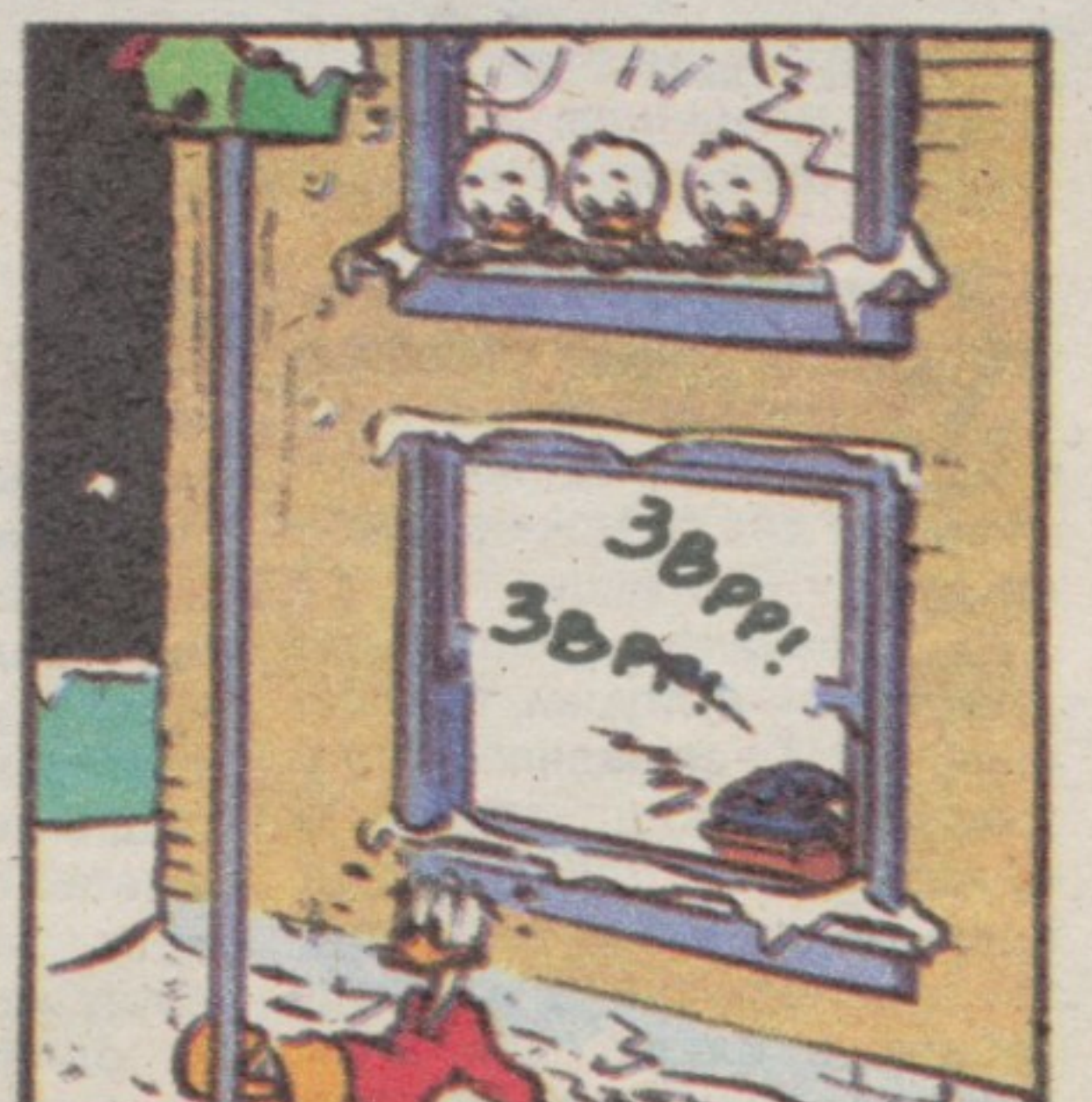
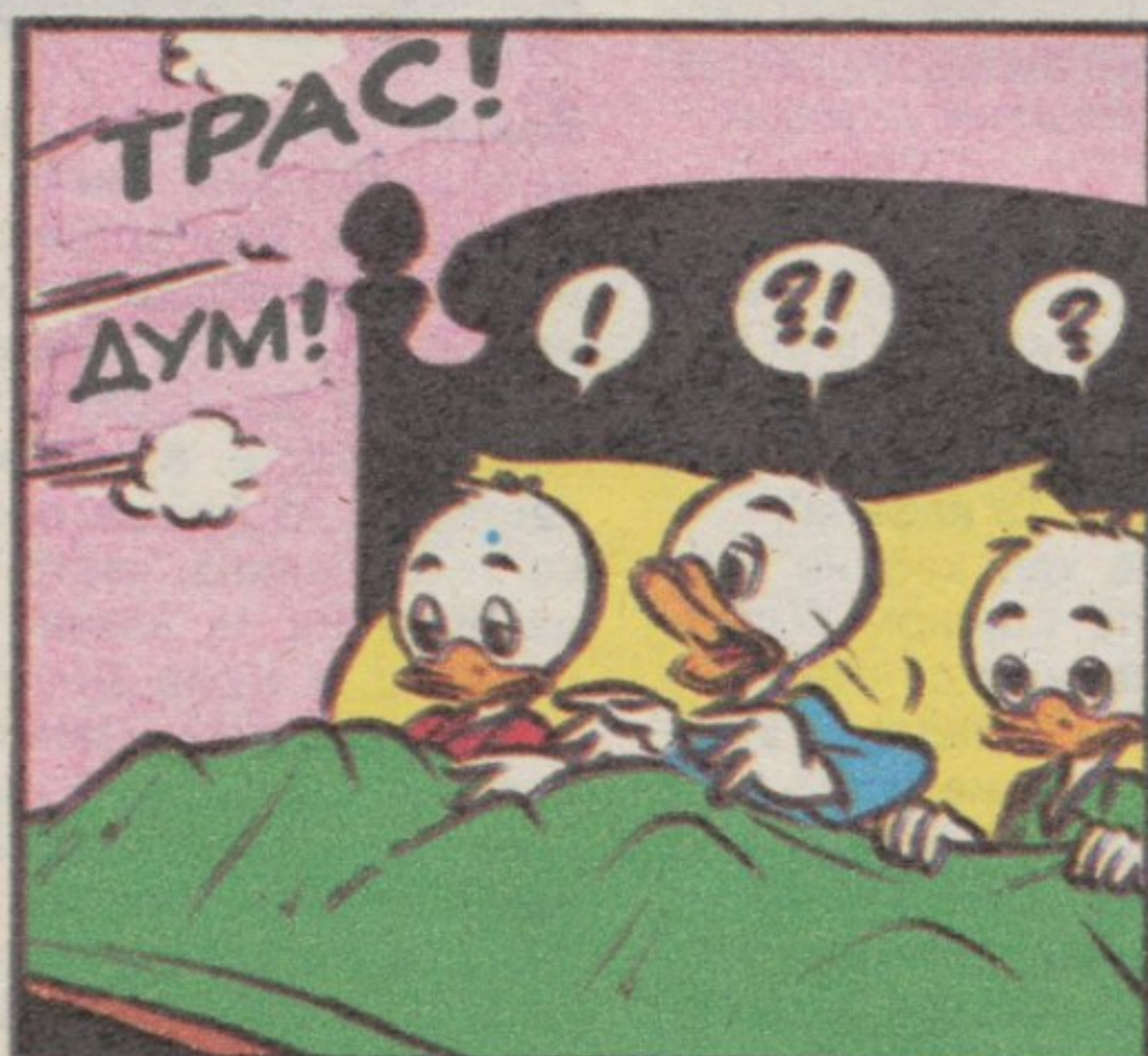
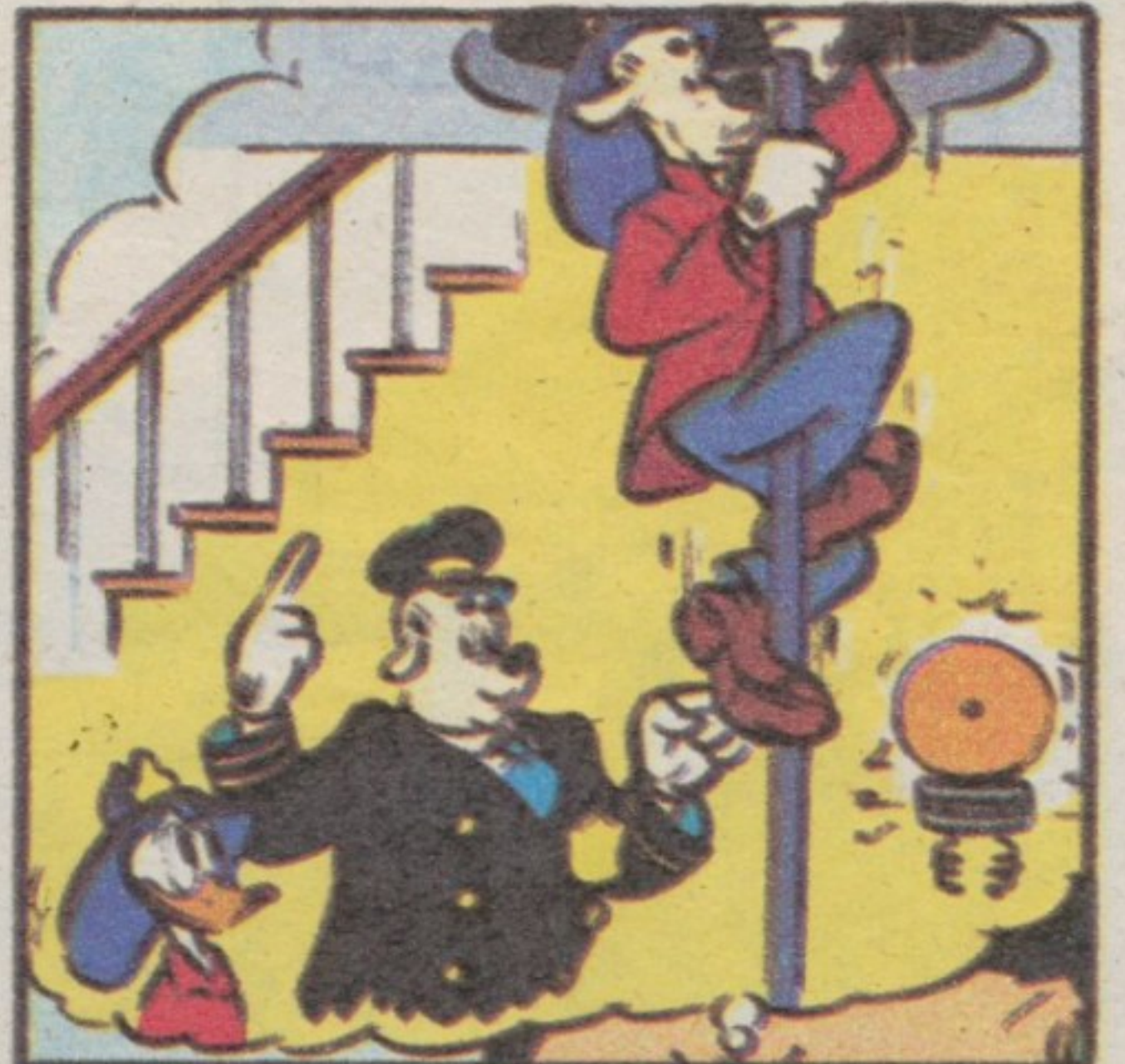
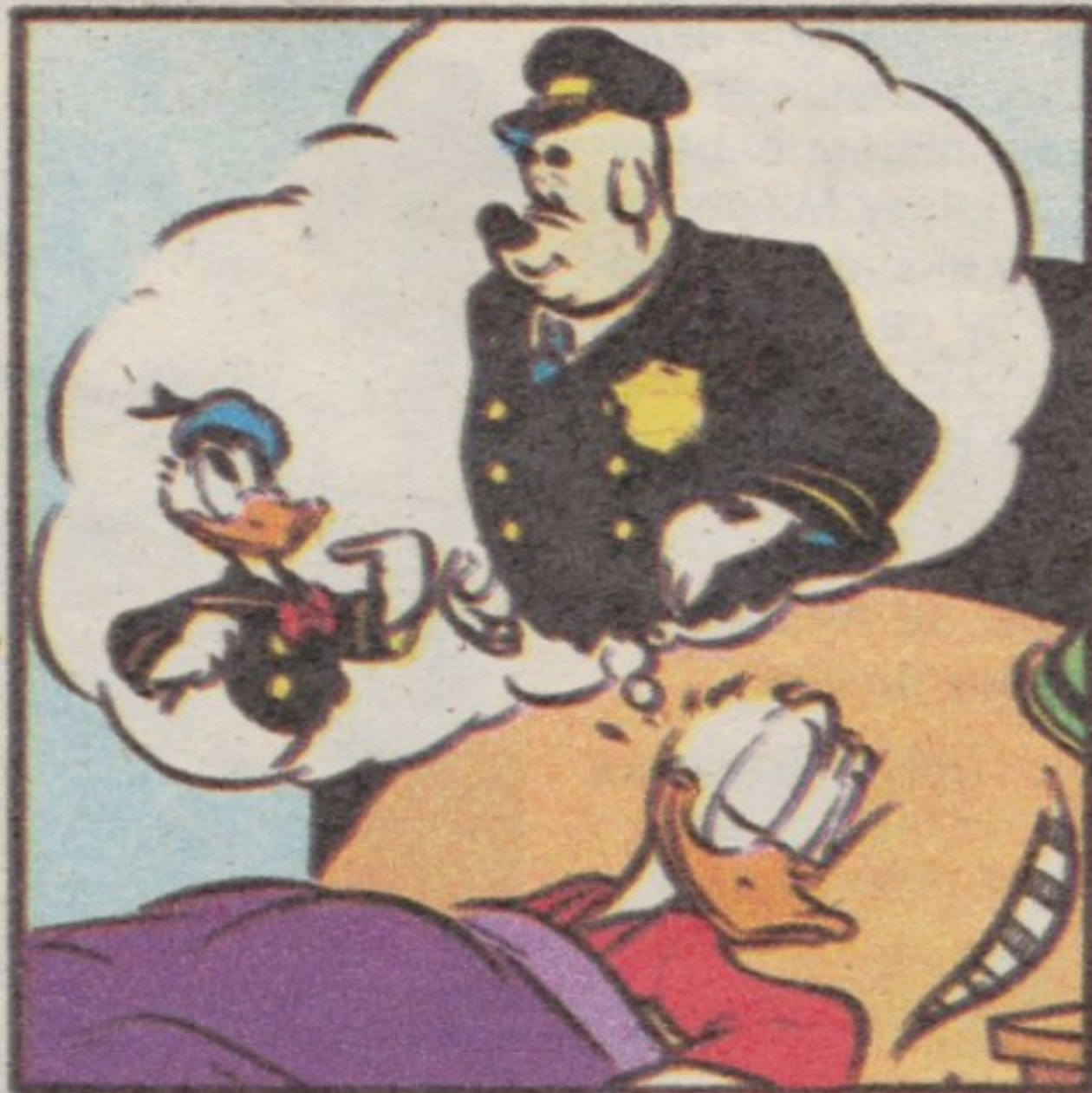
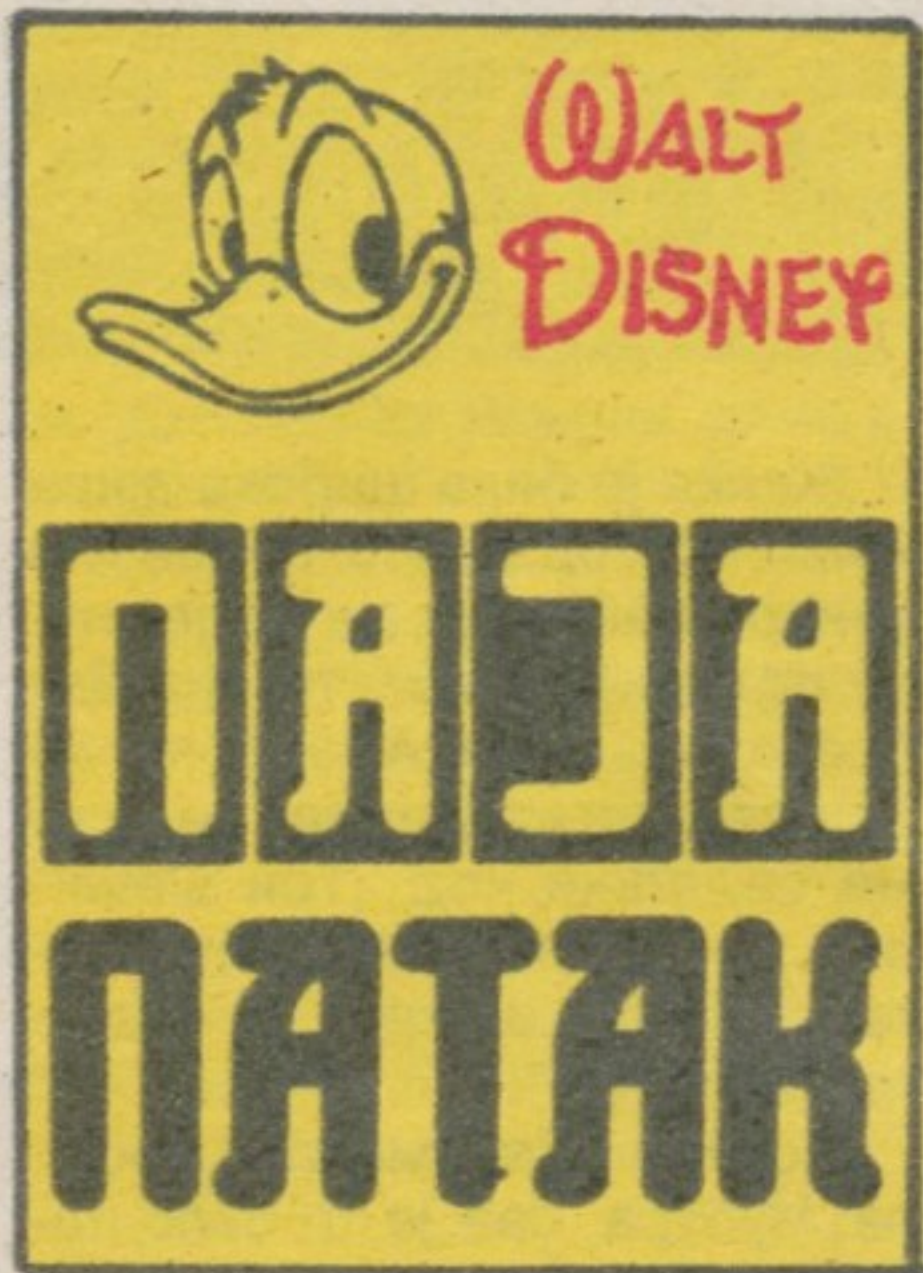
●●● чувени перфекциониста Волт Дизни терао је своје цртаче да филм „Снежану“ цртају од почетка до краја пет пута, све док није био потпуно задовољан.

●●● године 1993. процењено је да је у свету у употреби 454 милиона телефона од којих 186 милиона у Европи, 165 милиона у Северној и Јужној Америци заједно, 88 милиона у Азији, 8 милиона у Океанији и неких 7 милиона у Африци.

●●● зихернадлу је 1849. године у року од три сата измислио и направио Американац Волтер Хант да би вратио дуг од 15 долара.

Београд
кога
ВИШЕ
нема

**Кафана су била
душа старог
Београда. Још
давне 1860. годи-
не било их је чак
307 у вароши. А
шта је кафана
без песме и
свирке? Ништа!**

DE LA MACÉDONIE. PHOTO M. JOVANOVIĆ BELGRA. Кафана и пивница, касније и биоскоп са баштом (зграда лево). Поглед низ Македонску улицу

Кафана су за време владавине кнеза Милоша Обреновића биле једино место јавног окупљања Срба, а између два светска рата душа старог Београда.

У кафанама се одвијао друштвени, културни, пословни живот. Ту се надало и страдало, веселило и трговало, ту су настајали листови и рађале идеје за књижевна дела, претресала политика уз обавезно „обарање владе“ или „смењивање министара“, откривале афере... Најзад, ту су коване и завере или припремана

помоћ устаницима у Херцеговини. За кафанским столовима ницале су и странке, у кафани је одржана и прва оперска и филмска представа у Срба.

Многим Београђанима кафана је била други дом. Некима, опет, као песнику Тину Ујевићу – отаџбина. Да ли се Тин шалио или не, тек – у кафани је био инвентар. Књижевници без кафана – то није ишло. Када су 1901. срушени „Дарданели“ (кафана се налазила на месту данашњег Народног музеја лицем окренута споменику кнезу Михаилу), глумци који су иначе ту окапавали листом су се преселили преко пута у „Позоришну кафану“. Касније је и она срушена.

**Ћевапчићи се пуше, а
виолина плаче**

Још 1909. године Београд је имао 317 кафана, а много раније, далеке 1860. године, у

претварале у башту са столовима у дебелој хладовини дрвећа. У оним без дворишта кафеције су износиле столове на тротоар где се такође са уживањем седело. За украс су служили лијандери у бурићима између столова и... милина.

А шта су кафане без песме и свирке? Ништа!

Волели су Београђани да се веселе, па је праштало до зоре. Пуше се ћевапчићи, а

Власта
Павловић
Царевац

Власта Павловић Царевац везе на виолини. Увече свира, а дању се бави адвокатуром. Када му је досадила судница, определио се за свирање. А свирао је да срце устрепти. Свира Власта, а са њим оркестар. У то време оркестар се звао, капела, често и банда. Ко пита за назив. Свира Царевац, а Ружа Денић предивном песмом „Давно је то било“ обара с ногу. Ружу смењује Нада Александровић. И њена песма „Зрачак вири“ разгаљује срца. Глумица Жанка Стокић шири руке. И плаче и смеје се.

Жанка је била широка душа и личност од дерта. Један новинар је записао да јој је глуми полицијски практикант Добра Илић, звани Арбод, писао и посвећивао стихове за време седељки код „Три шешира“. Он их пише на лицу места, а Жанка их трпа „у недра као амајлију“!

Дорћол, Савамата, Палилула, Чубура, све је то било постојећим кафанама.

Причао је познати београдски кафеџија између два светска рата Драги Петровић да је Радојка Живковић, рођена Томић, најпре засвирала у његовој кафани „Морава“. Имала је тада само седам и по година. Попео је на столицу а она „расплела“ хармонијом. Све се променило! Кафана „Морава“ била је на гласу, налазила се десетак зграда даље од данашње кафане „Старац Вујадин“, сада је ту радња за продају текстила.

Вука, правим именом
Недељка Шехеровић

Код Чика Драгог у „Морави“ певала је и Вука Шехеровић. Ретко се данас чује њена песма „Пшеничице, ситно семе“. Предратно име кафана „Старац Вујадин“ гласило је – „Војводина“

**Лепи Паја и још лепша
Софка**

Певачи и певачице најчешће су долазили у Београд из

ЧУДО У „КОЛАРАЦУ“

унутрашњости. Започињали су тако што би запеваи у ужем па и у ширем друштву, после би их неко препоручио кафецији, а онда би се прочуло по чаршији.

Оснивање Радио-Београда и упошљавање певача није растерало кафанске госте. Напротив, још више је повећало популарност оних који су могли да се чују преко радија. Истина, радио је „прочистио“ и песме и певаче, нарочито 1936. када је основао

Ни певачи ни свирачи, међутим, нису могли да живе од новца зарађеног на Радију. Кафана је била и остала њихово светилиште. Јесте да је Мијат Мијатовић, такође адвокат, био господин човек, угледан и популаран, можда један од најпопуларнијих певача старе гарде који је певао више оперетске и забавне мелодије, али и он је знао да се запути у кафану. Е, он је бирао место где пева!

Софка и Паја Николић нису били избирљиви у погледу кафана, али су зато као брачни пар сваком кафецији за кога су радили доносили дебелу зараду. Софка је имала грло као грлица, а Паја, знан као „лепи Паја“, готово да је надмашивао Цареваца свирајући виолину.

Ресторан „Коларац“ уживао је глас елитног места. Наглазио се у парку поред трото-

ара на данашњем Тргу Републике у приземљу спратне зграде коју је подигао Илија Коларац. Делом је био окренут Народном позоришту, а делом споменику кнезу Михаилу Обреновићу. Зграда је срушена приликом бомбардовања. Ту су долазили нарочито познати Београђани. Музичку капелу водио је примаш Здравко Милосављевић, док су чланови оркестра били школовани музичари. Многи гости долазили су да виде тада светско чудо бубњара у оркестру. Био је то црнац. Звао се Родо.

Остало је упамћено да се од Београђанки у певаче народних песама прва отиснула Ната Павловић. Није била с периферије, рођена је на Теразијама, деда јој је држао кафану „Србија“ на чијем је месту касније подигнут хотел „Москва“

из Загреба. Остале упамћена по песми „Жали моме да жалиме“.

Славна Вука Шехеровић није била самоука. Пре него што се посветила народној песми, певала је у Народном позоришту и оперском хору. Остала је славна и по песмама „Где си, драги, жива жељо“ и „Умори се руже тргајући“.

Мостарац Миле Лакић подизао је госте на ноге. Наочит, дамама је измамљивао уздахе. Добио је надимак „златан глас“. Он, Мијат Мијатовић и Ружа Денић чинили су једно време певачки крем. Када је напунио тридесету годину, већ је имао 18 снимљених грамофонских плоча! Сензација за оно време.

Па Даринка Татовић. Завршила је школу наставника ликовног образовања у родном Брзану код Лапова, мајка ју је научила да пева. Напустила је посао у школи и определила се за певање. Није погрешила. У Радио-Београду веома су је ценили. Последњи пут на Радију није могла да пева. Емисија је започињала 6. априла 1941. у 13, а Немци су бомбардовали Београд у шест часова изјутра.

Радојка Живковић, девојачко презиме Томић

сопствени Народни оркестар од шест чланова. Главни заговорник оснивања оркестра и његов први вођа био је Властимир Павловић Царевац. Ускоро је окупљен и тамбурашки оркестар на челу са Александром Аранићким.

Рафајло Блам пред микрофоном Радио Београда 1939. године

Од „Дарданела“ до „Липовог лада“

С обзиром да је свака иоле боља кафана имала музичку капелу, није тешко закључити да је списак певача подужи. Сви су разгаљивали госте. Пева Катарина Андоновић. Почела је још као девојчица са македонским песмама. Догурала је до сталног певача Радио-Београда, а онда и до продукције грамофонских плоча „Едисон Бел Пенкала“

ДОБРО ЈУТРО ОД ГОСПОДИНА БЛАМА

Поред тога што је остао упамћен по изврсном свирању, Рафајло Блам ући ће у историју Радио Београда јер је пре рата будио Београђане свирајући на хармоници валцере уживо, наравно пред микрофоном, чиме је, у ствари, Радио започињао дневни програм.

* * *

Необична личност био је фрулаш Сава Јеремић, из села Послона код Ражња. Имао је само два разреда основне школе, а пред микрофоном Радио Београда појавио се тек у тридесетој години. Било куда да је ишао, са собом је носио фрулу, свиралу дугачку 22 центиметра са шест отвора. Музички стручњаци били су одушевљени: и на таквом инструменту свирао је и дурске и молске скале неједнаким поклапањем отвора и такозваним затварањем водоравног отвора који води према устима. У Радио Београд дошао је на наговор својих сељака и једва нашао зграду. Када је затражено да покаже шта зна, засвирао је пред микрофоном као да је целог живота стајао пред њим. Царевац на виолини и Блам на хармоници нису могли да одоле – придружили су му се, а глас је пукао по Кући па су запослени у Радио Београду нагрнули да чују чаробну фрулу. Чика Сава је имао и свој имиџ – све до смрти носио је искључиво народну ношњу по којој су га Београђани препознавали на улици. Свирао је и дуго после Другог светског рата.

Олга Јанчевеца

Брачни пар Богдан и Зорка Буташ такође су лепо певали. Богдан је био службеник Поштанске штедионице. Није се усрећно од чиновничке плате, а од певања је могло да се заради.

Слушали су Београђани и Ружицу Протић која се у петнаестој години појавила пред микрофоном Радио-Београда, омиљени су били и Беба Капамаџија и Војислав Петрушевић који су чак приредили јавни концерт на захтев слушаца Радија, веома тражени били су и Љубица Миливојевић, Емилија Путник и Миодраг Гаталица.

Док су се најпопуларнији певачи „шетали“ од Београђанима драгих кафана „Дарданели“, „Два јелена“, „Трандафиловић“, „Орашац“, „Липов лад“, „Чубура“ или „Бумс“, која се налазила у Зетској улици преко пута данашње приватне пекаре Спасовића, једна Русиња одушевљавала је Београђане

Илустровао Иванца Кољенин

руским романсама у „Казбек“. Била је то Олга Јанчевецка. Иначе, „Казбек“ је био нешто између бара и кафана, више кафана, на углу данашњих улица Његошеве и Српских владара: Олга Јанчевецка доживела је дубоку старост. Умрла је крајем седамдесетих година.

Да завршимо са Рафајлом Бламом, Београђанином и школованим музичарем који је свирао виолину и хармонику, а није, ваљда, било кафана у којој није бар једном засвирао гостима. Био је изузетно цењен и на Радију и међу колегама музичарима. Трагао је и за талентима, а био и врстан педагог и предузимљив човек.

Знали су Београђани да се веселе.

Миленко Тодоровић

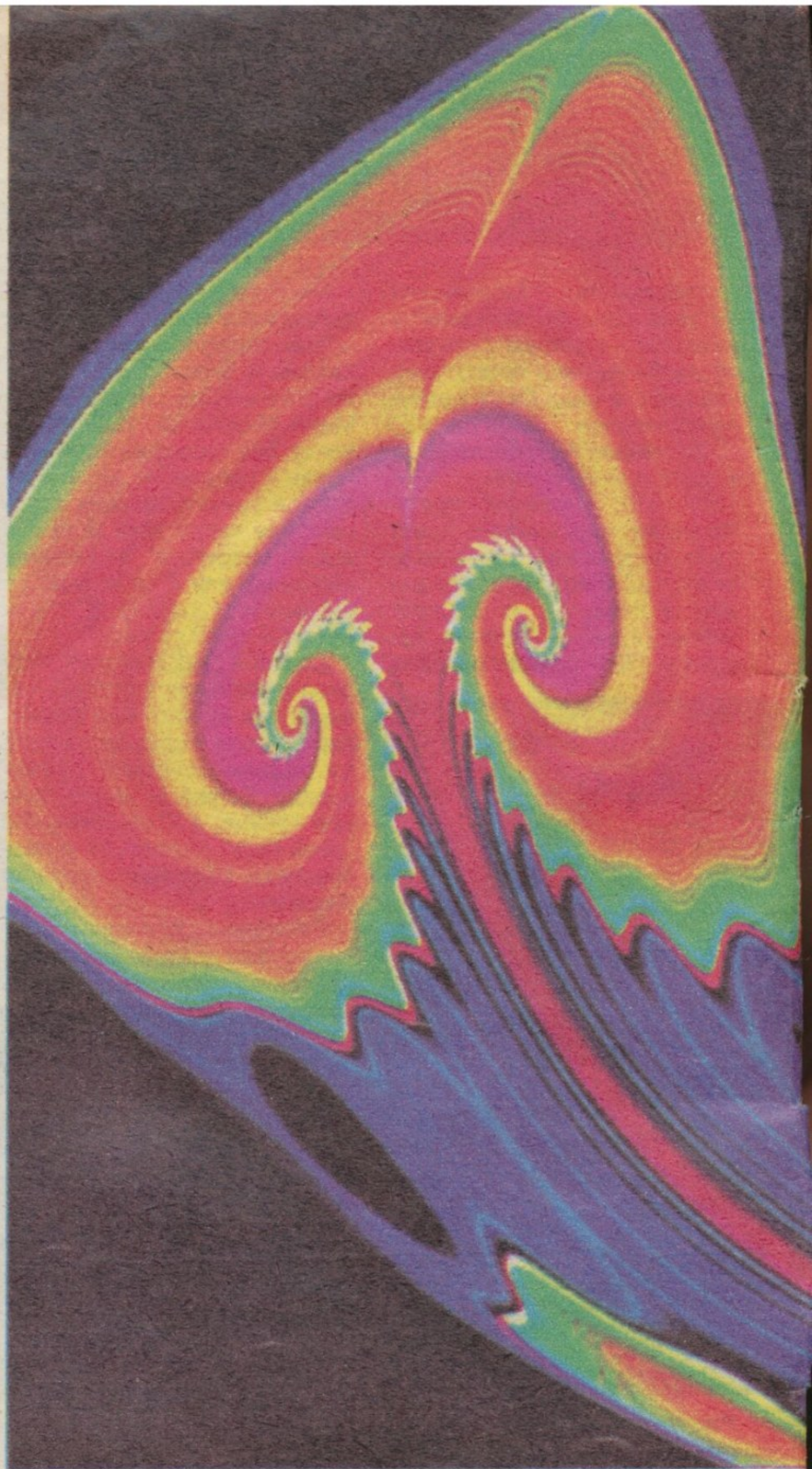
МАТЕМАТИКА И ДИДИКАЗИЈА У УМЕТНОСТИ?

x-y

Какве је боје

Моргуће је да

ће „неки нови клинци“ у блиској будућности математику сазнавати прво гледајући компјутерске слике математичких формула које више личе на нека уметничка дела неголи на чисту математику

Компјутерска лекција из теорије хаоса

Као што је познато генерисање слика (визуелизација података помоћу компјутера) из података добијених са радио-телескопа приближило је човеку ивицу познатог свемира, дајући му могућност да види до тада невиђене призоре небеских лепота.

Међутим, у другим наукама то је прерасло у уметност претварања невидљивог у видљиво, онедавно постаје главни алат за рад „чистих“ математичара. А све је почело 1986. године када је Национална научна фондација (NSF – Вашингтон) финансирала пројекат „Графика, стварање слике рачунара и радна станица“.

Тадашња истраживања показала су да ће то бити један од највећих научних пробоја овог века. Развој технологије

не само да је потврдио то мишљење, већ се отишло и даље него што је то ико очекивао.

Рачунари данас избацују сваке секунде на „тоне“ података, за математичара је једноставно прелиставање страна и страна сувих података и бројева мукотрпан, спор и непрактичан пут за сазнавање суштине задатака. Са друге стране, када је та гомила бројева исказана као покретна слика у боји, велике количине до тада тешко „сварљивих“ података постају много „очигледније“. Стога, иако научници користе рачунар за оно у чему је најбољи, а то је „разбијање“ бројева, све више се окрећу претварању задатака у слике како би посматрањем открили обрасце, правилности или неправилности математичких формула изражених сликом.

Слика десно бави се објашњењем бескраја.

Погледајте добро ту слику створену претварањем мање познате формуле „Фордових кругова“ која на видљив начин осликава бесконачност. То је бескрајни низ „себи сличних облика“ које можете бескрајно дуго проучавати из забаве, док у исто време нисте свесни да је то једна од најтежих математичких конструкција за размишљање.

Формула употребљена за стварање ове слике садржи два интеграла, међутим, било коју вредност да дате интегралима, ни једна од сфера неће се на слици укрстити са другом, већ ће у бесконачном низу додиривати једна другу у такозваном „пољупцу бескраја“ и не само то, већ ће свака сфера додиривати бескрајан број других сфера.

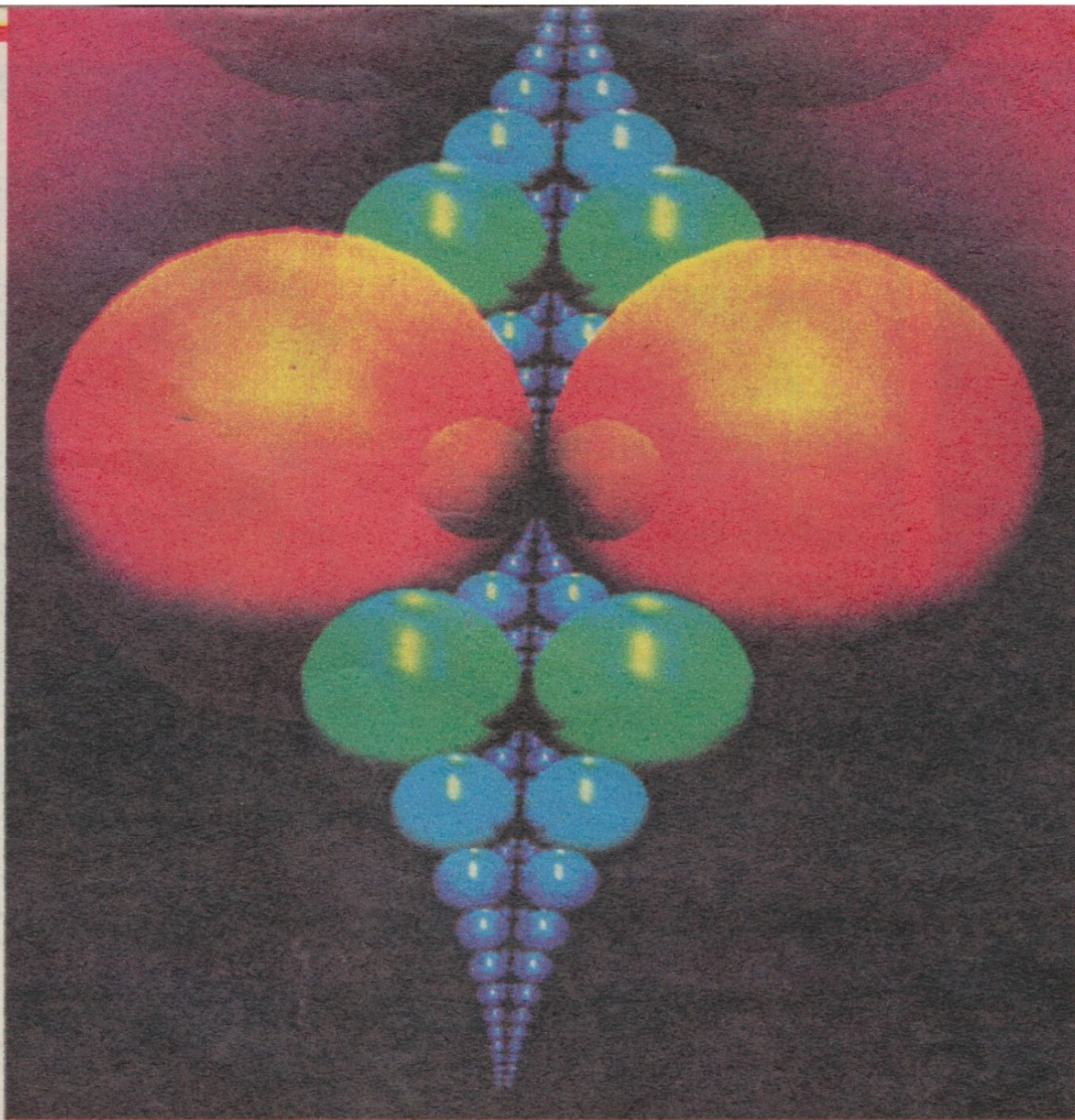
И тако, слика нам омогућава да проникнемо у једноставне и сложене математичке радње истовремено уживајући у лепоти која би у другом облику остала за нас невидљива.

Нашим прецима, хаос је значајно непознато, свет духова и страх. Данас је теорија хаоса узбудљиво поље занимања, наука која подразумева проучавање и математичко објашњење непредвидивих кретања. Иако хаос може изгледати потпуно случајан и непредвидив, ипак се често придржава чистих математичких правила. Снажна алатка за проучавање тог феномена је компјутерска графика или такозване графичке мапе.

Последња, не и мање важна, јесте такозвана „виртуална пећина“. До сада су такве пећине (за филмове и игре) рађене ручно или са посебно дизајнираним рачунарским програмима. Слика десно је, за разлику од таквих пећина, проста математичка представа.

Та пећина, као и природни пејзажи, може бескрајно да се истражује. У ствари, особа која се прихвати тог посла истражује на јединствен начин, променљиве резултате математичких образаца. Пећина може бити велика колико ви желите, замислите себе испред компјутера који вам омогућава да се крећете у свим правцима кроз пећину, бескрајно је истражујући, а да при томе никада не наиђете на исти облик сталактита или сталагмита, наилазите на језерца кристално чисте воде и облике који подсећају на ликове из бајки или праисторијске фосиле. Са само неколико „кликова“ на „мишу“ ушли сте у свет који су створиле математичке формуле и компјутерска графика.

Д. Л.

Компјутерски створена слика „Фордових кругова“

Пећина бројева

ЛОВАЦ НА МРАВЕ

**Уместо пушке
Афтон Фосит користи
сламчицу,
а ухваћене „животиње“ спакује
и носи кући у
тегли**

За Афтона Фосита слободно може да се каже да ни мрав не би згазио само зато што му сваки тај пргави малиша доноси чисту зараду. Можда му се и догоди да неког случајно згњечи стопалом или коленом, али како би тако нешто и могао да избегне кад му је посао да сакупља мраве и шаље их у продавнице кућних љубимаца широм земље.

Мали али окретни

То што се ви ужасавате и саме помисли да вам мрави марширају по кући, увлаче се у хлеб и шеткају по плакарима, сасвим је разумљиво. Али, да ли бисте пристали да их држите на једном месту, у некој врсти кућног тераријума? Ви можда не бисте, али има људи који ове инсекте, уместо златних рибица у акваријумима или птица у кавезима, држе у посебним посудама испуњеним, наравно, земљом.

Пошто је кућни мравињак

уобичајен приказ углавном у америчким домовима, разумљиво је што баш у САД и постоји човек коме је занимање — сакупљање мраве.

Ни сам Афтон Фосит није мислио да ће му то бити посао. Када га је пре четврт века пријатељ, снабдевач неке зоо-радње, замолио да му донесе све становнике једног мравињака, Афтон је то схватио као успутну услугу. Пошто је био грађевински радник и стално ишао по терену, радо је удовољио молби свог друга.

Убрзо су овом шездесетседмогодишњем становнику градића Харикен у држави Јута почеле да стижу наручбине и од других снабдевача продавница кућних љубимаца. Афтон је убрзо напустио дотадашњи посао и постао ловац на мраве.

— Имајући у виду да су мрави морали да преживе некада и по три и више дана у превозу, морао сам да одаберем што отпорнију врсту — објашњава Афтон Фосит. — Схватио сам да су најбољи *Messor barbarus*, мрави семенари. А то што их други део латинског назива означава као дивље, окрутне, није, верујте, нимало случајно. Чак и после 25 година изненадим се колико његов угриз може да буде болан и непријатан.

Фосит је на разне начине покушавао да ухвати мраве

на што једноставнији и безболнији начин. Смишљао је различите справе, мравињак освајао усисивачем на батерије. Испоставило се да је могућ само један начин. Како врста *Messor barbarus* сакупља семење и прави подземне мравињаке, Афтон откопава део по део мравље станишта, сламчицом одувава ратоборне инсекте на једну „гомилу“, а потом их лопатицом прикупља и смешта у теглу.

Изгледа једноставно, али замислите себе како клечите над неким мравињаком, откопавате га наравно у зноју лица јер вам сунце удара у главу и леђа, са сламчицом у устима и гомилом „малих жутих“ који, разјарени што их дирате, нападају са свих страна? Намеће се логичан закључак да то може да ради само неко ко или не може ништа друго у животу или му се то добро исплати.

Кокице на сламчицу

— Признајем да ни сам нисам веровао да ћу се оволико дуго бавити овим послом — каже уз смешак Афтон Фосит. — Иако је посао напоран и са неугодним последицама (показује изуједане руке), има и неких предности: сам себи си шеф и радиш онолико колико поручбина добијеш. А стално си напољу, на чистом ваздуху.

Посао се очигледно испла-

ти јер се Фоситу придружио и његов тридесетогодишњи син Кентон који је то доскора са гнушањем одбијао. Мада је Афтон Фосит и пре тога био водећи амерички „сакупљач мраве“, сада је тек без првих супарника.

За тридесетак „жутих“ Фоситови добију у просеку 55 центи, а то је и број мраве који се сматра неопходним за један пристојан кућни тераријум. Кад се зна да Афтон годишње заради и до 80.000 долара, јасно је колико „барбаруса“ треба да сакупи да би остварио ту зараду.

— У почетку сам била ужаснута идејом да најбоље године свог живота Афтон проведе сакупљајући мраве — каже шездесетчетворогодишња Виола, Афтонова супруга. — Онда сам се полако навикла да нам кућа буде пуна „семенара“ и временом сам постајала све поноснија што су готово све мравље „фарме“ широм земље настањене тим малим инсектима који су, како наши пријатељи воле да се шале, Фоситова „деца“.

— Људи који су пробали да једу мраве тврде да им је укус сличан кокицама — каже Афтон Фосит. — Стално морам да објашњавам да ми сламчица у устима не служи да бих мраве „усисавао“ и јео, већ растеривао на гомилу и тако их лакше прикупљао.

В. С.

СТРУЧЊАК ЗА КОАЛЕ

Господин Ђузепе Ферла, пореклом Италијан, живи у Аустралији, има 68 година и признати је мајстор који обликује жбунове и биљке. Ево га како „фризира“ главу чувара коале у врту своје виле у Сиднеју. Живе ограде и остали украси, дело руку господина Ферле, виде се у филму који се управо приказује у Аустралији.

НАЈСТАРИЈИ БОР

У националном парку Валами, 200 километара од Сиднеја, у Аустралији, нађена је најстарија врста бора, стара 150 милиона година – из времена диносауруса. Бор је висине 40 метара, обима 3 метра и има светло и густо лишће.

ЛОВА, ПРЕ СВЕГА

Храна за псе и мачке у Великој Британији је више него уносан посао, па нимало не чуди што је око њега избио прави рат који се води између великих самопослуга и произвођача посластица за кућне љубимце. Ствар је у томе што је све до сада у свакој иоле пристојнијој самопослузи постојало одељење на којем су власници животиња могли да нађу вегетаријанску храну за своје псе, дијеталне оброке за окрупњале љубимце, витаминизирано млеко за мачке које је десет одсто скупље од оног обогаћеног витаминима и намењеног деци у развоју, затим конзерве лососа, свечани ручак од ћуретине, чоколаду без

шећера или кекс са сиром, згодан за грицкање док се „гледа“ телевизија. Е, сада су произвођачи дошли до закључка да су на овим стварима највише зарадили трговци, што са њихове тачке гледишта и није баш најзгодније, па су решили да своје производе убудуће продају само у ветеринарским амбулантама и посебним радњама. Ту намеру образложили су бригом за оне којима своје производе намењују: превише витамина или погрешно одабрана храна могла би штетно да утиче на здравље четвороножаца, па је зато треба бирати уз помоћ стручњака а не трговачких дерикожана.

Илустровао Зоран Петковић Петко

АЈФЕЛ У РУМУНИЈИ

У румунском граду Слобозија који се налази стотинак километара источно од Букурешта почеле су припреме за изградњу копије Ајфеловог торња који ће се од оригинала разликовати једино по величини: уместо 320 биће висок само 50 метара. Торњ ће се налазити у забавном парку, власништву бизнисмена који је овде већ изградио копију ранча на коме живи породица Јуинг из ТВ серије „Далас“. Шта ће бити трећи градитељски подухват копијама склоног бизнисмена за сада се још не зна.

ЧИП, БИОЧИП, КИБЕР – ПИЈАВИЦА

Повезати компјутерски чип са неуроном, дакле нервном ћелијом, и некако их навести да „разговарају“: овај давнашњи сан биолога и кибернетичара коначно се остварио на Институту за биохемију „Макс Планк“ у немачком граду Мартинсриду.

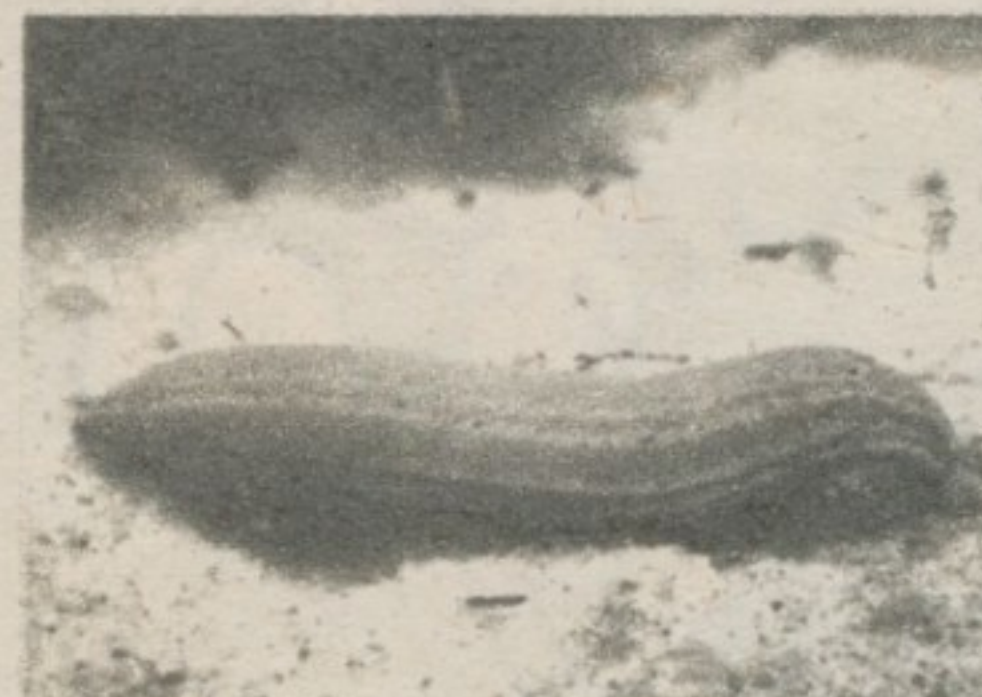
Групи тамошњих истраживача пошло је за руком да повежу микропроцесор с неуроном пијавице. Да су успели доказује чињеница да, кад год се кроз чип пропусти електрични импулс, нервна ћелија пијавице реагује на њега на овај или онај начин, у зависности од његове јачине и трајања. Једном речју, пијавица прима „поруке“ које јој микропроцесор упућује. И то није све. Веза је двосмерна. Испоставило се да и чип бележи слабашије промене природног електрицитетa унутар нервне ћелије.

– За сада смо успели да „отворимо“ 16 канала комуникације између микропроцесора и различитих типова неурона пијавице. Захваљујући томе, већ нам је, рецимо, пошло за руком да пијавицу наведемо да се креће унапред и уназад – каже Петер Фромерц, руководилац истраживачког тима из Мартинсрида.

Достигнуће немачких научника од огромног је значаја за неурологију, јер представ-

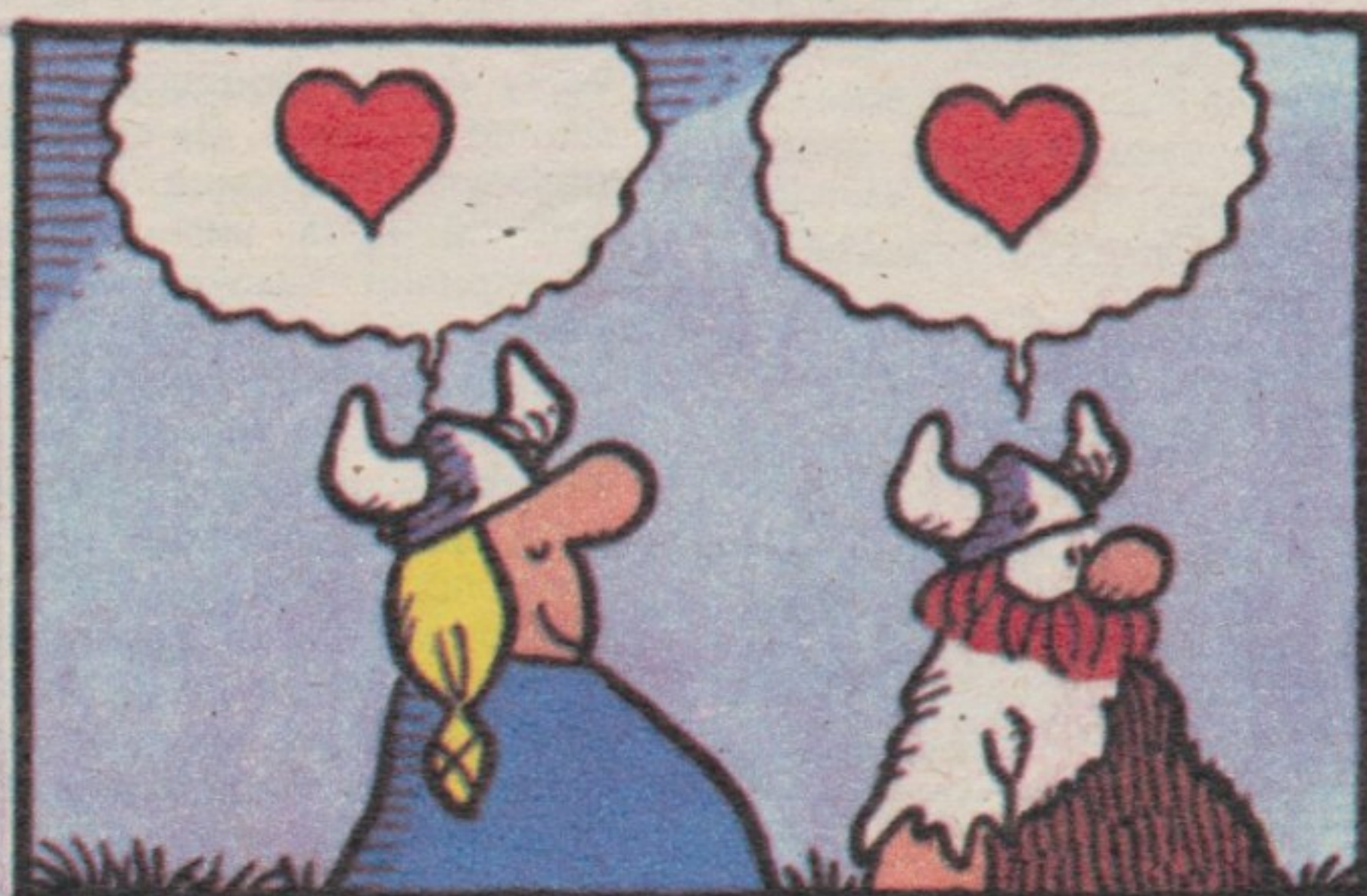
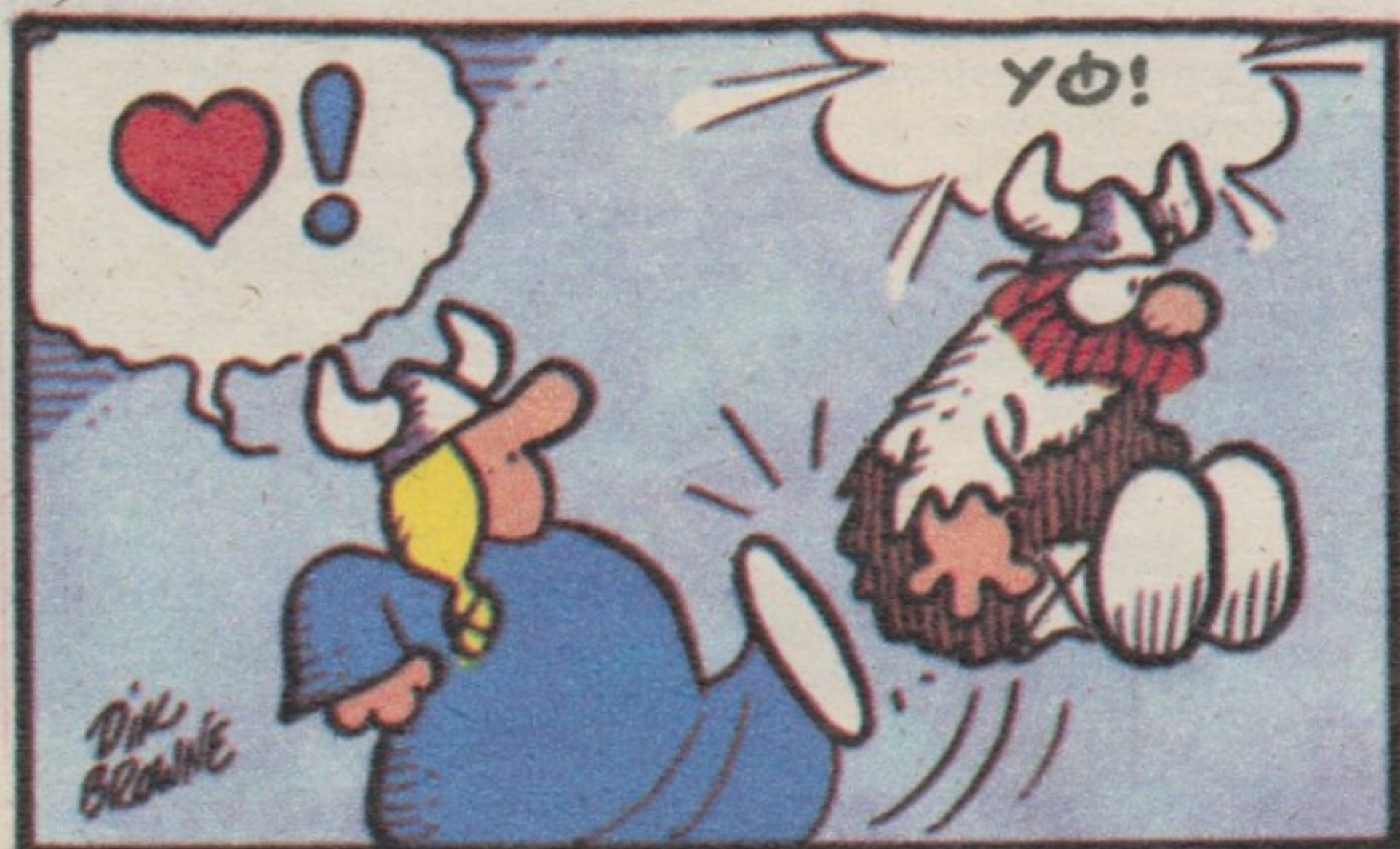
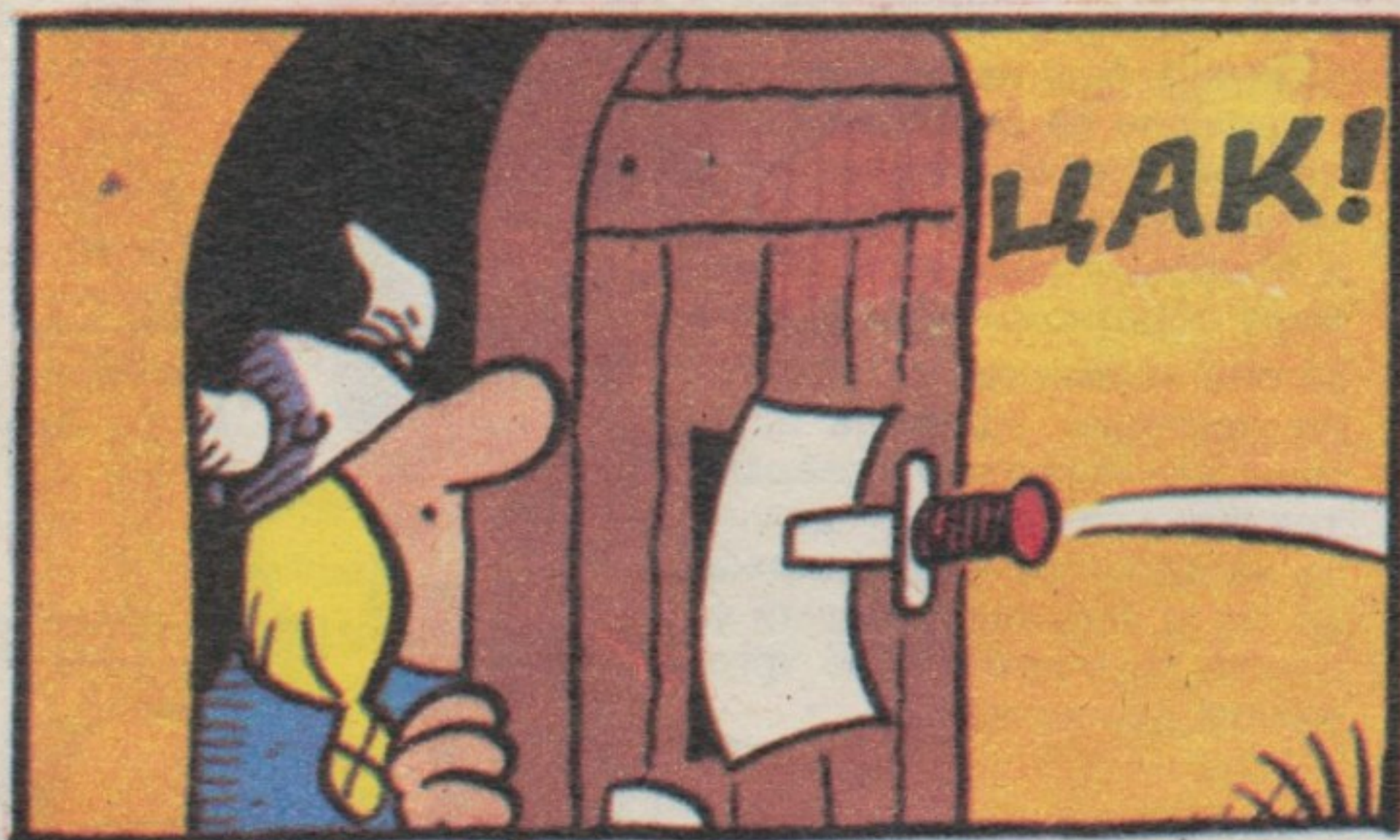
ља први корак ка могућности да чипови једнога дана, уместо пијавица, покрећу руке и ноге људи који су сада осуђени на инвалидска колица.

М. И.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

КАД ЗАНАТИ КУМУЈУ

У околини Ниша, у Лужанима, живела је почетком века позната породица Качаревић, која се стотину и више година раније доселила из пиротског краја. Бавили су се качарским занатом и од тада се прављење каца, дрвених посуда у којима се држао сир, наследило од оца на сина. Како им је било право име, не зна се. Сви су их звали Качаревићи, по њиховом занату. У истом селу, у Лужанима, живели су и Баштованцићи. Доселили су се ту давно, негде из околине Ниша, и све од тада сваки мушки члан њихове породице био је баштован. Отуда им и презиме. Један део Лужана зове се Рогожарска ма-ла, а његови становници Рогожарцима зато што су плели рогоже, асуре од рогоза који је растао у оближњој бари.

На исти начин презиме су добили и Ђумурџије, а Ковачевићима је предак био ковач. Занимљиво је да су Бранковићи одувек били познати као одличне дрводеље, столари или молери иако се то не види по њиховом презимену.

У средњем Полимљу, почетком века, још је било села у којим су се сви бавили искључиво ковачким и лончарским занатом. У неким селима у Врањској Пчињи сви су дунђери, дрводеље. Данас, и ако је неко од Ковачевића ковач, нико и не помишља да су његово занимање и презиме повезани. ■

ДОГОВОРЕНА ОТМИЦА

Сви су ћутали, чекали шта ће да каже Ђурђа. „Није сила, већ драга воља: ја ћу за њим и у гору и у воду“, рекла је и спасла Станка. Да је рекла супротно, Станко би морао у затвор. Тако се, срећно, завршила и ова отмица.

У Србији су момци отимали девојке скоро до овог века. У отмицу се радо ишло, био је то витешки чин. Најчешће су чекали да девојка остане сама код стоке, или да пође по воду, па су је онда отимали. Хајдуци су више волели да ноћу нападну њену кућу, завежу јој оца и браћу па одведу девојку. У таквим случајевима често је долазило и до боја. Прича се да је 1805. године у Јадру погинуо девојчин брат и један од отмицара, али да девојку нису успели да одведу. Необављен посао био је највећа срамота за отмицаре, говорило се да су се „вратили јалови“.

Ако ухвате девојку, отмицари је нису водили момковој кући већ у шуму. Ако би се она отимала, вукли су је за косу и тукли. У шуми их је чекао поп и одмах венчавао. Морао је, јер се бојао да ће га отмицари убити. За то време из девојчиног села полазила је потера за њом. Сусретали су је мештани из момковог села и покушавали да их измире. Пресудно је било, наравно, оно што девојка каже. На сву срећу, оне најчешће нису имале ништа против тога што су отете. Најчешће је цела ствар и била договорена између момка и девојке: родитељи су им бранили да буду заједно, па није било другог начина да се венчају. ■

БАКЛАВА К'О ТОЧАК!

„Зими, у доба кад се Дунав заледи од десет педа дебљине... Београђани се гомилама међусобно позивају на богате гозбе у топлим одајама и ту се чате и проводе. На тим гозбама, поред десетак врста слатког јела, служи се много више и других врста јела. Ако се на таквој гозби деси да нема десет врста слатког јела, онда газду куће натерају да поново да ручак. Ето, докле се тера са весељем и провађањем у овом граду“ записао је Евлија Челебија, турски путописац, путујући балканским земљама средином 17. века.

Описујући разне ђаконије, Челебија нарочито истиче београдску баклаву. О празницима, каже, праве се баклаве као точак велике „од хиљаду веома танких кора“, од штирка или белог брашна, с пресним маслом и бадемом. Таква баклава се, тврди, топи у устима. ■

ВАМПИРСКИ ЖИВОТ

Веровање у вампире једно је од најстаријих и најдужих. Звучи чудно, али и данас није необично ако се мртвом стави под главу обућа, а под ноге капа. Његова родбина само жели да успори евентуални излазак вампира: док буде тражио где су му ципеле а где капа, можда ће се предомислити. Дobar рецепт против вампира је и стављање црног канала у сандук или забијање крста од гловог дрвета, и то изнад ногу. Вампири, верује се, не воле непријатан мирис, па није лоше да се у покојниковој соби запали стара одећа или гума рецимо.

Сматра се да вампири постају од оних који су извршили самоубиство, који су убијени, који су се удавили, или оних који су умрли без свеће. Такве душе, верује се, излазе из гроба око поноћи, попримају људски облик и све до зоре шетају око кућа. На сву срећу, вампирски живот је кратак – траје само 40 дана. Јер, верује се да душа само толико живи у телу, а затим га заувек напушта. ■

С. Ђ.

Илустровао Ивица Кољанин

ЂУМУРЏИЈА

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

ВАМПИР

**КО ЋЕ
ПРОБИТИ:**

ЗВУЧНИ И

Човек је до
сада успео да
лети брзином
од 40.000 кило-
метара на сат,
светлост се про-
стире 300.000
km/s. Али, може
ли све то мало
брже?

Вода: морски зид

Упркос облику ракете и своје два реактивна мотора, шампион у класи тркачких чамаца не може изнад ове брзине јер густина воде пружа велики отпор при кретању. Без млазног мотора рекорд износи само 388 km/h

Земља: ваздушне кочнице

Овај аутомобилски рекорд поставио је још 1983. године „Траст II“ на Сланом језеру. За овај тип возила, опремљен реактивним мотором, највећа тешкоћа је у томе како повећати брзину а да ауто не полети. Невоље, наравно, прави и отпор ваздуха који знатно превазилази онај при потрљању точкова.

До краја 1996. године, најавили су Британци, они ће срушити садашњи рекорд у брзини аутомобила: њихов „Super Sonic Car“ требало би да буде бржи од звука и премаше брзину од 1 маха, односно постигне 1.370 километара на сат!

Ићи брже, све брже, један је од великих снова људског рода, сан који је, између ос-

талог, веома заслужан за изванредан напредак модерне технологије. То што је брзина у свим гранама саобраћаја од почетка 20. века расла заслужан је првенствено брз развој система погона. Праву револуцију изазвао је проналазак мотора на реактивни погон педесетих година. Овај је мотор као гориво користио гас чије ширење изазива ње-

гов потисак: кретање изазива „експлозија“ гаса, а не рад клипова или неких других механичких делова. Резултат: однос снага/тежина далеко је бољи него код класичног мотора, а губитак енергије при преносу је смањен. Али, и реактивни мотор има своја ограничења – не може да иде брже од млаза гаса који га потискује. А тај потисак огра-

ничен је доводом кисеоника који мотор увлачи из спољне околине. Најбољи засад не могу да премаше три маха, односно 3.600 km/h.

Париз – Токио: 1 сат и 30 минута

Да бисмо летели брже, преостаје нам ракетни мотор са уграђеном резервом кисе-

ТОПЛОТНИ ЗИД

Невероватна брзина честица

Електрони муње погађају Земљу том брзином. А фотони, светлосне честице, крећу се 3.000 пута брже! Наравно зато што су тако ситне, ове честице наилазе на мање трење, а под утицајем природних сила или у акцелераторима оне се распадају на још ситније. Још брже?

Ваздух: топлотна баријера

Рекорд је 1976. поставио SR 71. За то је требало да се полне врло високо, где је ваздух разређан, да би се смањено коефицијент отпора. Рупичаста гређа омогућила му је да поднесе загревање због брзине а не исприви се. Ширење материјала попунило је рупе и то је било све.

Вакуум: апсолутни рекорд!

У безваздушном простору никадао трење не омета кретање. До изражаја долази чиста погонска снага. Године 1969. на висини од 122 километра, посада „Апола 10“ постигла је највећу брзину којом се човек икад кретао. И светлост постигне своју највећу брзину у вакууму.

оника која му омогућава да пређе и преко 30.000 km/h што је неопходно да се напусти атмосфера.

Нажалост, ни летелица с ракетним мотором није без мане. Залиха кисеоника у њој заузима највећи део простора што није претерано практично јер не оставља много места за превоз путника. За погон авиона будућности који

би се кретао брзином од 25 маха, односно 30.000 km/h и раздаљину Париз — Токио преваљивао за само сат и по, преостаје последње решење: статореактор. То је мотор који, за разлику од класичног млазног, не сабија турбином кисеоник који је увукао у своју унутрашњост, већ га троши што му омогућава да постигне задовољавајуће брзине.

Једина невоља је што летелица већ мора да се креће брзином преко 2.400 km/h да би се овај мотор пустио у рад.

Теоретски, то је једноставно решити: довољно је дати замах машини, турбореактором или помоћу авиона тегљача, али у пракси је све много сложеније јер тежња човека за што већом брзином доноси градитељима

многе друге тешкоће. На првом месту то је отпор околине — трење које значи судар молекула простора кроз који се креће (ваздуха, воде) са зидовима возила. Што је густина околине већа, већи је и отпор. Зато је, при истој снази мотора, брод увек спорији од аутомобила или авиона, а то је разлог и зашто тркачки

чамци буквално лете по површини мора одбијајући се „трбухом“ од ње...

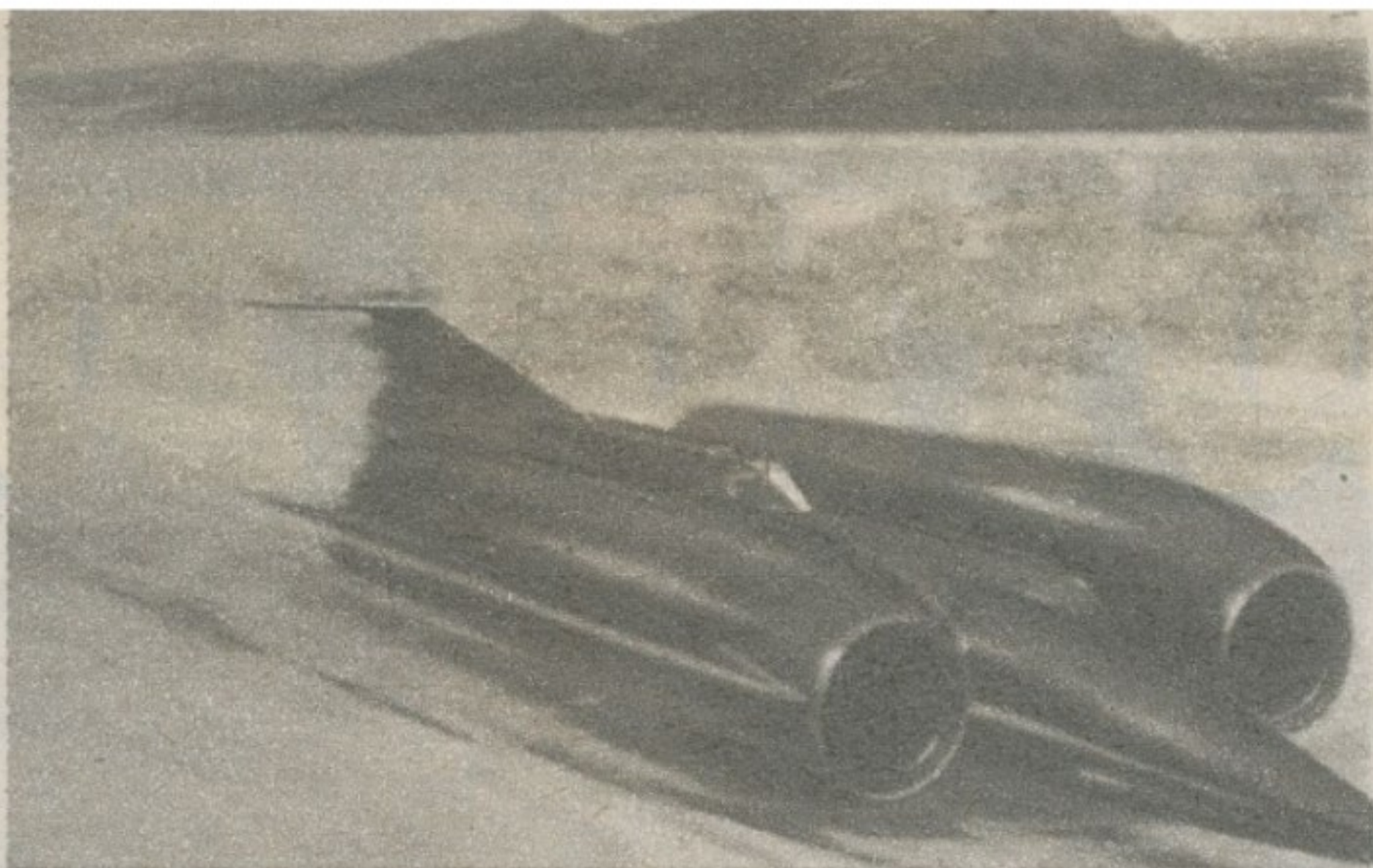
И ловачки авион мора да се попне на велике висине, где је ваздух разређен, да би постигао 2.200 km/h. Да се којим случајем налази на површини мора, с мотором исте снаге, постигао би двоструко мању брзину. Уз то, познато је да се отпор повећава с брзином: што се иде брже све је теже повећавати брзину. Преко границе од 6 маха, у атмосфери, градитељи нису чак у стању да прорачунима предвиде последице трења на авиону, толико су се оне показале велике и опасне. Да би се смањио коефицијент отпора, све већа пажња поклања се облику летелице. Нажалост, и ту инжењери наилазе на големе техничке невоље. Наизглед потпуно необјашњиве.

Најоблик се најмање користи!

Још је Леонардо да Винчи тврдио, а модерна наука потврдила, да је облик капи воде најаеродинамичнији: на предњем крају заокружен, на задњем зашиљен. Ваздух и вода најлакше струје око оваквог облика. Међутим, не треба бити никакав стручњак па да се примети да већина возила која постижу велике брзине немају тај облик већ су издужена као метак, зашиљена на врху. Откуд то?

Отуда што се питање аеродинамичног облика укршта с питањем отпорности материјала. При великим брзинама облик капљице изазива велика напрезања материјала које авион овог облика не би могао да издржи. Укратко, облик пројектила засад је најпомирљивије решење између аеродинамичног облика и издржљивости материјала. Нови материјали, све јачи и отпорнији, међутим, дају стварне наде да већ данас можемо да замислимо авионе у облику капљице.

Издржљивост материјала важна је тема још од четрдесетих година када су све снаге градитеља авиона биле усмерене да се направи авион који би премашао брзину звука (1 мах). Тешкоћа је била у следећем: што је летелица била ближе овој брзини, испред ње се стварала зона у којој је притисак ваздуха био врло висок. Као нека невидљива препрека, „звучни зид“ спречавао је свако повећање брзине. Кад је напokon пробијен, више није правио никакве сметње непредовању авиона. Али, одмах се појавила нова невоља, нови зид, овог пута топлотни.

Кроз неколико месеци „Super Sonic Car“ са два реактивна мотора покушаће да обори рекорд у брзини аутомобила и први пут у историји пробије звучни зид на земљи. Циљ: 1.370 km/h

Пилотска кабина загрева се под утицајем трења које се увећава брзином. При брзини од два маха температура најистуренијих делова достиже 100–200°C, а за будуће авионе који ће постизати и 6 маха – целих 1.700°C! Постојећи материјали који се користе при градњи авиона ову топлотну границу не могу да издрже. Човек мора да потражи решења у лаким али чврстим легурама које већ постоје, с тим што оне још морају бити у стању и да из-

држе велике промене температуре а да при том значајно не мењају своју запремину. Иначе, авионски делови би се изобличио, а летелица распа-ла на комаде.

Да ли је Алберт у праву?

Физички закони, очигледно, подмећу ногу човеку у његовој тежњи за што већом површином. Ипак, ти исти закони омогућавају природи да достигне неслушене брзине. Рекордере, истина, не треба

тражити међу бићима која насељавају Земљу. При том и за бескрајно велика и бескрајно мала тела важи исто. Можете ли за тренутак да замислите путовање које изводимо брзином од 100.000 km/h на огромном васионском броду каква је Земља, а који покреће гравитациона сила. Заједно с нашом планетом пређемо пут од 900 милиона километара годишње, само кружећи око Сунца. То је далеко далеко више од брзине коју је човек досад сам постигао у ракети „Аполо“ (близу 40.000 km/h). А сад замислите електроне муње који погађају Земљу брзином од 360.000 km/h, покретане великим разликама у потенцијалима, или оне који око атомских језгара круже брзином од 4.000.000 километара на сат!!!

Но, чак и природа има нека своја ограничења. И брзина Земље и брзина честица такође се померавају силама кретања или трења. Пример: електрони који се крећу кроз електричну жицу, и чије је кретање у ствари струја, чине то смешно малом брзином – неколико милиметара на сат! Узрок? Као и увек – трење. У ствари, електрони се кружећи сударају са атомима проводника што их чини спорим као пужеве. А у безваздушном простору електрон, при напону од само пет волти, достиже 3.600.000 km/h! При већим силама погона, односно потенцијала, електрони могу ићи и брже! Управо то се одиграва у акцелераторима честица. Што је већи потенцијал у овим огромним округлим цевима из којих је извучен ваздух, то су електрони, а и друге честице, бржи. Кад стигну до једне тачке, тешко их је натерати да оду даље. Изгледа да граница коју је немогуће прећи износи 300.000 km/s или 1.080.000.000 километара на сат!

Алберт Ајнштајн је први наслутио постојање ове магичне границе и доказао да само честице са нултом масом могу да достигну ову брзину и то у вакууму. Изгледа да је управо то случај фотона, светлосних честица. Зато светлост и држи необорив рекорд у брзини простирања, али далеко смо од тога да се све у вези са тим може доказати. Ова брзина измерена је пре једног века и данас се зна да, прецизно, износи 299.792.458 km/s! Међутим, шта ако се једног дана покаже да маса једног фотона није увек нула?

То ће значити само једно: да је гранична брзина још већа од брзине светлости. И тада ће само преостати да се открије та нова граница.

Припремила В. Милићевић

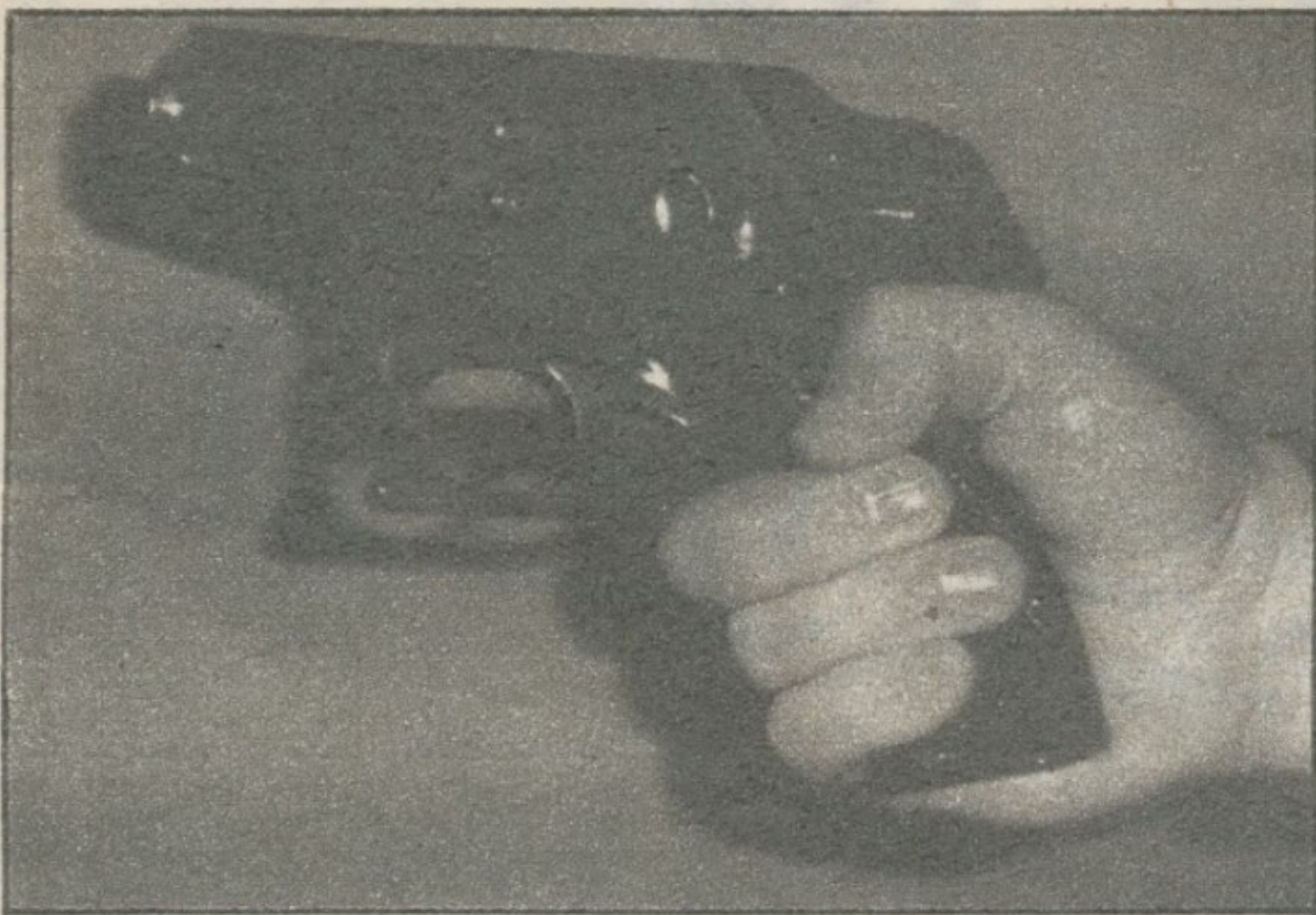
КРУПНИ ДАТУМИ У ТРЦИ НА РЕКОРДЕ

- 1842. Први рекорд аутомобила на електрични погон поставио је Роберт Дејвидсон, 6 km/h. Машала!
- 1898. Први аутомобилски рекорд са електричним „жантоом“ постигао је Шаслуп Лоба: 63 km/h.
- 1899. Прва кола која прстижу фамозну границу од 100 km/h. с Ценацијевим електричним мотором „никад задовољан“ – 105,8 km/h.
- 1908. Авион браће Рајт узлеће и постиже 44 km/h пред очима задивљених посматрача.
- 1922. Са 215.203 km/h „санбим“ од 350 KS званично је најбржи аутомобил на свету.
- 1928. Први чамац с ванбродским мотором који је постигао 148 km/h била је у ствари једна госпођица – „Miss America VII“.
- 1932. Први велики триачки чамац „Miss America X“ који је успео да пробије границу од 200 km/h.
- 1937. Легендарни „тандерболт“ са два ракетна мотора прешао је тачку од 500 km/h на друму.
- 1939. „Плава птица“ обара свој сопствени рекорд у брзини чамаца: са 208 на 228 km/h.
- 1947. „Bell XS1“, који је на висину за обарање рекорда довукао један бомбардер, успео је уз помоћ ракетног мотора да на висини од 12.800 метара пробије звучни зид: 1,05 маха, тј. 1200 km/h.
- 1955. Французи воле брзе пруге. Претеча Те-же-ве-а, CC7017, достигао је 330 km/h.
- 1958. Једанвест година после „Bell XS1“ који је постигао 1 мах, „мираж II“ летео је 2.400 km/h.
- 1967. Откачен с једног бомбардера, „X 15“, сличан авиону без посаде, достигао је брзину од 7.273 km/h пре но што је пао на земљу.
- 1970. Величанствени „Плави пламен“ поставља нови рекорд брзине аутомобила захваљујући ракетном мотору: 1.014.294 km/h.
- 1974. Сонда „Маринер 10“ лети брзином већом од иједног летећег апарата до тада 211.126 km/h.
- 1978. На „Лајтнинг болту“ један мотоциклиста проишао је брзином већом од 513 km/h. Рекорд који још није пао.
- 1982. Један шатл за пренос терета, без посаде, достигао је брзину од 9.851 km/h са ракетним мотором.
- 1988. „Аурора“, шпијунски авион америчке армије, летео је брзином од 6.000 km/h. Висина: 30.000 метара.
- 1990. Те-же-ве „Атлантис“, у Француској, поставио је најновији светски рекорд у брзини возова: 515,3 km/h.

НОВИ „МАЧ“ ЧУВАРА ЈАВНОГ РЕДА

Почетком деведесетих година руски Истраживачко-конструкциони институт, водећи произвођач опреме нарочите намене предложио је руској полицији ново оружје за полицајце и посебне антитерористичке јединице.

Многобројне установе бавиле су се прављењем таквог оружја али је победила фабрика у Тули чији су стручњаци израдили три типа револвера „удар“. Резултат њиховог рада је чудовишни револвер калибра 12,3 mm који користи чак седам различитих врста муниције.

„Удар“, артиљерија у једној руци

Након израде тог револвера и муниције, прва серија тог снажног и свестраног оружја послата је на проверу у јединице полиције где је доживела неочекивани успех.

Приликом спречавања озбиљних и масовних ремећења јавног реда и мира или онеспособљавања група разбојника полицајци су користили метке с гуменим зрнима која су заустављала нападаче не наносећи им озбиљне и по живот опасне повреде.

Артиљерија у једној руци

Зрно које у себи носи боју може да се користи за обележавање нападача, али и за вежбање гађања у стварним условима. То зрно на даљини од 25 метара оставља на одећи или кожи погођеног неизбрисиву мрљу боје око које, у пречнику од 20 cm, остају мање мрљице.

За опасније криминалце и терористе користи се и „озбиљнија“ муниција. Ту је, пре

свега, метак са конусно-цилиндричним зрном затупљеног врха, који служи буквално за „заустављање“ нападача. Такво зрно на даљини од 25 метара удара у циљ снагом од 49 kg/cm² и, наравно, при томе ломи кости и разара ткиво.

Пошто су криминалци често обучени у панцирне прслуке или се налазе у блиндираним колима, „удар“ користи и метке са поткалибарним зрном које на истој даљини пробија челичну плочу дебљине 5 mm не губећи при том – на изласку из плоче – своју убитачну моћ.

Да би онеспособили увежбане (искусне) криминалце или терористе у ограниченим условима (куће, затворене просторије и слично), при слабој осветљености и у недостатку података о тачном скровишту нападача, полицији су на располагању такозвана „шок-зрна“. Она приликом експлозије стварају снажан звучни удар јачине 105 децибела и заслепљујућу светлост снаге 100.000 cd (свећа), тако да на неколико секунди, потпуно онеспособљавају нападача. Ту је затим и зрно које је у стању да на даљину од 5 метара понесе 5 кубних центиметара омамљујућих или отровних хемикалија.

И на крају, ту су и меци који уместо једног зрна у себи носе челичну сачму – растурајући се у снопу она повећава такозвану „убитачну зону“ једног метка.

Иако изузетно великог калибра, „удар“ није превише масиван и лак је за ношење и употребу. Полузатворен ороз

и мало напред постављен рукохват обезбеђују му компактност и лако прикривање под одећом. Рукохват и ручица окидача тако су направљени да га подједнако могу употребљавати и леворуки и дешњаци.

Грађа и руковање

Снага трзања и прасак приликом пуцања не прелазе ниво стандарда усвојених у свету и слични су оним који настају код пиштоља калибра 9 mm. Механизам окидача дозвољава дуплу и једнократну паљбу, што обезбеђује сталну борбену спремност и смањује време потребно за отварање паљбе.

Олучена цев повећава тачност погодака и мање растурање на циљу, док у исто време повећава зону растурања приликом испаљивања челичне сачме.

Занимљив је и начин поновног пуњења револвера, када се буренце избаци улево, посебним механизмом избацује се нарочито направљен оквир са празним чаурама аутоматски ослобађајући место за нови оквир (а не као код америчких револвера где се избацује читаво буренце да би се убацило ново).

Оквир је састављен од две раздвојене плочице са проре-

Све већи број криминалаца и њихова све боља техничка опремљеност натерала је стручњаке за оружје широм света да створе читав низ нових оружја која треба да омогуће чувари-ма реда успешно супротстављање најезди одметника од закона

ово одвија се за само неколико секунди.

То је веома битно јер, осим брзине пуњења, обезбеђује стрелцу и могућност да понесе количински више муниције већ припремљене за паљбу.

Резервни оквири носе се у посебној кутијици у коју могу да стану три резервна пуњења, кутијица се веша на опа-

Кутијица са резервним оквирима

зима који држе метке. Те плочице тачно усмеравају зрна у цилиндричне буренцета, довољно је притиснути задњу страну оквира у буренце. При томе се предња плочица помера уназад и када се споји са задњом, меци су на својим местима спремни за паљбу. Све

сач са леве стране тако да је лако доступна левој руци.

„Удар“ је, дакле, на сцени и могу да га набаве и обични грађани али само са комплетом обичне муниције. Посебна је доступна искључиво професионалним борцима против криминала.

Д. Л.

Младунци
цео
дан
проводе
у
спавању
или
сисању

БЕЛЕ ПУФНЕ НА БЕЛОМ СНЕГУ

Туристи добијају нарочита заштитна одела за хладноћу и онда крећу у пустиловину звану „помазити малу фоку“

На ледене плоче око канадских острва Магдалена сваке године у фебруару, после преваљених хиљада километара, стижу маме фоке да роде своје младунце. То је прилика и за повлашћене туристе да овај необичан приказ гледају „из првог реда“

Хеликоптер се спустио и одмах затим одлетео остављајући неколико људи на планети фока. То су жене, мушкарци и деца, добро заковчани у непропустљива зимска одела да би издржали температуре од којих се леди дах. Пажљиво ходају да се не би

оклизнули по дебелом леду. Да ли је то некоме уопште потребно: да превали толики пут и дође у вечни загрљај хладноће да би помазио младунче гренландске фоке, дебело и бело, симбол нежности и крхкости. Ипак, то је неодољив изазов за

хиљаде туриста који сваке године пристижу на ова огромна бела пространства која окружују Магдаленска острва (архипелаг Квебек) у заливу Светог Лоренса у Канади.

Те ледене плоче које плутају по мору колевка су за младунце 250 хиљада женки фока које пристижу сваке зиме пошто препливају пет хиљада километара у потрази за местом где ће донети на свет младе и дојити их. Догађај почиње крајем

фебруара. У наредне две недеље крзно младунаца је потпуно бело, а онда почиње да се мења. Свему овоме присуствују и туристи, фотографи, камермани, редитељи, љубитељи природе и животиња...

Очајничка потреба за млеком

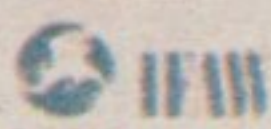
Приближити се младунчету није баш лако. Кад га коначно угледате, запитате се да ли је то стварно јер: видите нешто бело на белом. Одају га једино очи, две црне лоптице, разрогачене од страха. Да га не бисте престравили, треба избегавати сустрет лицем у лице. Боље је подражавати кретање мајке и полако допузати до њега. Кад угледа човека мала фока остаје непокретна. Крупне тамне очи, надуване од ветра, пуне су суза. Луше од леда висе јој испод ноздрва које се отварају и затварају као парна машина. Покушавајући да се одбрани, младунче испушта звуке сличне слабом режању и показује своје необичне млечне зубе. Ипак, пошто је потпуно немоћно, младунчево режање прелази у јечање и, одједном, иза његових леђа заталаса се вода. Мајка израња из рупе у леду коју је, уз много муке, сама ископала пре порођаја.

Дугачки фокини бркови, окренути надоле, у додиру с ваздухом у тренутку се леде. По њеним очима види се да је љута на незваног госта који узнемирава њено дете. Поново зарони, па изрони и тако изводи читав плес који има за циљ да уплаши

Замислите да овако нежна и слатка бића моткама убијају због крзна, док њихове мајке то немоћно гледају. Сада се води велика битка за заштиту ових животиња

Un piccolo anticipo della collezione autunno-inverno.

Uomini della parte degli animali.

оног ко јој смета. Довољно је да се одмакнете само неколико корака од младунца па да мајка са два замаха перајима, као видра, искочи на лед и доклиза до младунца који, наравно, хоће да сиса. Она леже на бок, а младунче, после неколико неуспелих покушаја, захваљујући топлоти коже у близини брадавица, коначно налази извор свог задовољства и почиње да једе. Да би опстало на поларној хладноћи има очајничку потребу за млеком. Топло млеко које сиса је, тако рећи, павлака. Мајка успева да своје новорођенче угоји дневно по два килограма јер без слоја сала, дебелог макар десет цен-

Мајка и младунче

тиметара, не би могло да преживи више од три ледене ноћи. Дан за даном беба се гоји док мајка видљиво слаби јер своје масне насlage преноси на дете као неку врсту животног наслеђа.

Нема времена за губљење

Првих седам дана по рођењу младунци мисле само на храну. Међу туристима има оних који не могу да одоле а да не узму и не помилују то буцмасто биће пресвучено белим меким крзном. Ретко се догађа, али је могуће, да младунче које је већ поодрасло и сито то и дозволи, уживајући у мажењу. То је невероватан доживљај.

Жеља за таквим искуством изискује много шетања јер понекад можете да пређете и два километра а да не приметите ниједно младунче. Камп у који долазе туристи састоји се од четири кућице од ојачаног стакла. Око њих је равница седефасте боје која се губи на хоризонту. Ту негде, около, налази се пуно младунаца који цвиле или спавају окренути на леђа да би ухватили неки зрак сунца. Да би дозвали мајку, прилазе „својој“ рупи у коју још не могу да зароне зато што још нису довољно тешки, али могу да вуре у воду смарагдне боје у којој плива мноштво риба. Поглед је задивљујући: тамо доле су маме које личе на огромне ласте у лету и праве лупинге у води частећи се, уз пут, рибама и раковима. Не смеју дуго да стоје са зароњеном главом јер фоке су сисари и морају да дишу.

Што се туриста тиче, они имају пред собом цео дан да лутају леденом пустињом која у свако доба дана поприма друге боје. За ретке срећнике пустоловина се продужава и на ноћ. Други могу да се затворе у стаклене кућице где, заштићени од спољашњих 20 степени испод нуле, могу да добију и топли оброк. Километрима одвојени од копна, не преостаје им ништа друго него да слушају водиче који причају о непредвидивом понашању плутајућег ледника на коме управо бораве. Може да се разбије, издуби или, ако дуне јак ветар, удари о обалу.

Уосталом, каквог смисла и има спава-ти? Набо је посуто поларном светлошћу. У тишини се чује цвиљење младунаца. Мајке спавају стојећи, потопљене у воду.

Понеке доје. Друге фоке се порађају јер се то скоро увек догађа негде пред зору. Кад се сунце дигне, ледник је стециште новог живота. Ледена равница још се прелива у розе тоновима када стиже хеликоптер пун нових туриста. Нема ни тренутка времена за губљење јер ће само за две недеље нестати ове чаролије и фоке ће кренути на свој дуг повратак према северу, а њихова ледена колевка ће се истопити. До следеће зиме.

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

Најузбудљивији догађај у мом животу проузроковало је једно наизглед потпуно безначајно питање. Био сам у посети код једног старијег рођака који ме је, узгред у разговору, запитао како ми иде посао. Ја сам дечји психијатар и живим и радим у Колумбији, у држави Мериленду. Уместо да му одговорим на уобичајен начин да ми послови иду добро, почео сам да му причам о недавно одржаној стручној конференцији на којој се расправљало о усвајању деце и радостима и невољама које оно доноси. Као један од највећих проблема, изнео сам му, било је питање да ли, како и кад рећи детету да је усвојено.

Зашто рећи истину?

— А зашто оно то уопште треба да зна? — питао је мој рођак.

— Веома је тешко сачувати тајну и ако дете од неког другог а не од својих посвојитеља за њу дозна, то може веома штетно да утиче на његову психу. Најбоље је да истину зна од самог почетка — одговорио сам му.

Навео сам му неколико случајева из своје праксе. И сам ја, као отац четворо деце од којих је последње, мали Мајкл, било усвојено, суочио сам се с тим проблемом.

— А шта ако једног дана Мајкл пожели да сретне своје праве родитеље? Зар нећеш тада осетити бар мало љубо-
море? — питао је мој рођак.

— Његова жеља да их упозна и да дозна све о свом биолошком наслеђу неће изменити наш однос заснован на љубави.

Мој рођак је у неверици одмахивао главом.

— А шта би ти урадио ако би дознао да си усвојен?

— Потражио бих своје природне родитеље — одговорио сам спремно.

— Па... онда одмах почни да их тражиш, младићу — рекао је.

У почетку сам мислио да се шали. Када сам схватио да говори сасвим озбиљно, осећао сам се као да ме је нечија невидљива песница погодила право у плексус. Покушао сам, дишући дубоко, да

се приберем. Осећао сам се као да сам изгубио важан део своје личности. Све оно што сам сматрао као потпуно природно било ми је у једном трену отето. Ако нисам полу-Шкот а полу-Ирац, као што сам веровао, које сам националности? Одгајан сам као јединац а можда имам и браћу и сестре! Ко су ми родитељи?

Да те не изгубимо

Када сам се касно те вечери нашао сам са оцем — мајка је умрла годину дана пре тога — и испричао му шта сам дознао, он је изгледао потпуно сломљен.

— Никад ти то нисмо казали јер смо се бојали да би могао да одеш код правих родитеља па бисмо те ми изгубили.

Положио сам своју руку на његову мишицу.

— Ти и мама јесте моји прави родитељи. Ви сте ме воле-
ли... и подигли... и ја вас во-
лим. И то ништа не може да промени.

Осмехнуо ми се дрхтаво и захвално.

— Ако мораш да их потражиш ја ћу ти помоћи колико могу.

У мојој крштеници стајало је да сам рођен у Мемфису, у држави Тенеси, 30. јуна 1938. године. Тата је мислио да је наведени датум тачан али није могао да се сети назива агенције преко које је усвајање извршено. Он и мама живели су тада у Детроиту и у Мемфис су отишли са својим пријатељима с презименом Мартин који су већ имали ус-

ПОЧНИ ОДМАХ,

војено дете. Био је то непоуздан путоказ и тек после безброј телефонских позива ушао сам Мартиновима у траг и од њих сазнао да се агенција звала „Родитељски дом“.

У телефонском именику није било те агенције и ја сам се обратио Министарству социјалног старања државе Тенеси молећи за дозволу да прегледам досије агенције. Одговор је био кратак: „Закон о усвајању државе Тенеси забрањује отварање досијеа сем по налогу који је усвајање одобрио и потврдио.“

Препустио сам своје пацијенте неколицини колега и одвезао се до аеродрома у Лорелу у чијем сам хангару држао свој једномоторни авион „цесну“ и полетео према Мемфису удаљеном 1.300 километара. Док сам надлетао реке и градове, путеве и фарме који су се протезали унедоглед, схватио сам сам како је мала могућност да пронађем своју мајку. У тој огромној земљи тражио сам једно створење чије лице не

бих препознао ни кад бих га видео и чије име нисам знао.

У мемфиској општини није било података о агенцији „Родитељски дом“. Отишао сам у локални лист и замолио да прегледам њихове старе бројеве. У једном од њих прочитао сам да је 1950. одлуком суда агенцији био забрањен рад. У чланку је стајало да је њен директор продавао децу а новац трпао у свој џеп. Била су то деца неудатих мајки, девојака сумњивог морала, па чак и душевних болесница. Као ошамућен буљио сам у старе новине. У коју сам категорију ја спадао?

Не можете да видите!

Сутрадан сам потражио помоћ од једног месног адвоката. Двадесет четири часа касније телефонирао ми је: „Нашао сам вас у матичном уреду. Име које сте добили на рођењу гласи Доналд Алфред Кардел. Ваш запечаћени досије налази се у овдашњем суду. Сутра ћемо покушати да до њега дођемо“. Остатак дана и добар део ноћи понављао сам име које сам први пут чуо.

Имали смо срећу. Адвокат је познавао једну службеницу у суду и она му је дала досије који сам отворио дрхтавих руку. Моја мајка се звала Ен Симонс Кардел. О оцу ни помена. У документу о усвајању који је носио датум 17. август 1940. стајало је да је дете „беспомоћно и сиромашно“, да је „отац напустио дете“. То је могло само да значи да сам био рођен ван брака. Осетио сам навалу сажаљења и симпатије према том нежељеном детету.

Када сам зажелио да копирам одлуку о усвајању, службеница се одједном пренула схвативши да је прекршила пропис о чувању тајне. Истргла ми је документ из руку говорећи:

— Само судија вам може дати дозволу да ово проучите и копирате!

Можда је већ умрла!

Пошто је већ знао име, адвокат је обишао све болнице и нашао податак о пријему моје мајке у породилиште. Тако сам још сазнао да је учитељица и да је из државе Мисисипи. Одмах сам одлетео у Џексон, главни град Мисисипија, и упутио се у Министарство просвете. Мајке није било у попису учитеља и тек при крају дана у картотеци под називом „Академски степени“ дознао сам да је она 1952. године магистрала. Био је наведен и колеџ на којем је одбранила свој магистарски рад. Позвао сам колеџ телефоном и оданде су ме обавестили да су о њој последњи пут чули пре 10 година ка-

**У тој пространој
земљи тражио
сам особу чије
лице не бих пре-
познао ни да га
видим, чије име
нисам знао:
своју мајку**

да се јавила из Начеза. „Можда је већ умрла“, казали су ми на крају.

Опет аеродром и лет до Начеза. У телефонском именику било је шест Кардела, ни поред једног презимена није било име Ен. Први на попису био је Алфред Кардел Млађи. Када се јавио на мој позив рекао сам му:

– Моја мајка је познавала у колеџу извесну Ен Кардел. Обећао сам јој да ћу је потражити ако ме пут икад нанесе у Начез. Јесте ли можда познавали Ен Кардел?

– Она је моја тетка и живи у Савани.

Крај трагања. Било је седам увече кад сам слетео у Савану, паркирао „цесну“ и ушао у телефонску говорницу. Телефон је зазвонио два пута.

– Ало?

– Ен Кардел?

– Да!

– Госпођо Кардел, зовем се Гордон Ливингстон. Много сам мислио о томе како да вам ово кажем и сматрам да је ово најједноставнији начин. Ја сам ваш син. Дошао сам из далека и веома ми је стало до тога да вас видим.

Дуго ћутање а онда пријатан глас с јужњачким акцентом.

– Да! Има много ствари о којима бих волела да поразговарамо.

Када сам стигао и зазвонио, врата ми је отворила привлачна и достојанствена жена шездесетих година.

– Уђи, молим те!

Више га нисам видела

Када је кафа била припремљена и ја прихватио шољу, чуо сам како порциулан звони у њеним дртавим рукама. После неколико тренутака и моје и њене збуњености рекао сам да бих желео да дознам што је више могуће о њој и оцу. Почела је тихо, трудећи се да контролише глас. Рођена је 1912, у фармерској породици. Живећи сами оскудно, родитељи су успели да је пошаљу у учитељску школу. Неких двадесет година била је учитељица специјализована за наставу у првом и трећем разреду а онда је постала просветни саветник. Кад је почела да прича о мом рођењу глас јој је био загушен осећањима. „У оно време, у малом јужњачком граду пуном предрасуда... будућа неудата мајка... срамота с којом се нисам могла суочити... то нисам могла да тражим од своје породице... твој отац је био старији, 28 година... изузетно леп, изврстан играч. Он је био једини човек кога сам икада волела... и пре и после тога. Кад сам му показала за дете и преклињала га да се уз-

мемо... више га никад нисам видела. Отишла сам у Мемфис... дала те тамо... и нико од мојих никада о томе ништа није дознао... а он, твој отац... умро је од рака“.

Моја и њена прича

То је био крај приче и крај трагања. Никако то није била нека необична прича: једнострана љубав, разочарана девојка и дете. Али, то је ипак била наша прича, њена и моја. Њено осећање кајања било је дубоко.

– Целог живота горко сам се кајала што сам због кукавичлука изгубила своје дете. Ипак, ја сам на свој начин пратила његов развој. Знала сам да је 1944. имало шест година и да је пошло у први разред. Једва сам чекала да те године добијем своје прваке. Када сам изводила тестове интелигенције надала сам се да си ти оно најбистрије дете, кад бих наишла на заостало, стрепела сам да би то ти могао бити.

Сећам се осмеха који јој је озарио лице.

– Ти си те године, у мојој машини, увек и у свему био први. Био немиран, нагао али рањив, повредила би те свака оштрија реч, били ти потребни стрпљење и љубав. Трудила сам се да ти их пружим пружајући ти свој тој деци.

– Била је то само илузија, знам – наставила је – али ја сам у њу бар упола веровала и кад је дошао крај године и време да се са том децом опростим, просто сам се разболела од осећања кривице. Било је то као да те по други пут напуштам... И тако, што сам више старила, све сам више чезнула да једног дана сретнем то дете као одраслог човека да бих могла да од њега затражим опроштај...

Грло ми је било стегнуто а очи су ме пекле од суза. Да јој ја опраштам? И сама помисао да јој ја судим изгледала ми је ужасна. Седео сам непомично, као скамењен од силе осећања. Она се прва покренула. Полако, некако понизно, испружила је руке. И прив пут за 37 година ја сам додирнуо своју мајку и она је додирнула мене.

* * *

Вратио сам се у Колумбију својој породици и својим малим пацијентима. Са својом мајком Ен Кардел често разговарам телефоном а понекад се и видимо. И поред тога ја сам остао син своје умрле мајке и оца који ме је усвојио и носим име које су ми они дали:

Гордон Ливингстон

ЧУДЕСНИ ДАР ПРИРОДЕ

ШТА ЈЕ АПСОЛУТНИ СЛУХ

Од десет хиљада људи само један човек има способност непогрешивог препознавања сваког тона

Имао је непогрешив слух
Волфганг Амадеус Моцарт

Онај ко има апсолутни слух може да препозна сваки, па и највиши тон, и да га именује без нечије помоћи. Веома често у стању је и да тачно отпева или одзвучи задати тон.

Човек прима и распознаје тонове делом мозга који се назива „planum temporale“. То су, заправо, два дела симетрично смештена у левој и десној страни лобање. Неуролози са Универзитетске клинике у Диселдорфу који су изучавали апсолутни слух утврдили су да је људима који имају ову особину лева страна „planum temporalea“ знатно развијенија.

Иако се научници скоро један век баве изучавањем ове појаве, покушавајући да објасне тајну апсолутног слуха, ни до данас се нису сложили око тога да ли је он искључиво ствар наслеђа или се на

његов развој може утицати и вежбањем. Истраживања показују да су наследни чиниоци и те како значајни али да вежбање може да поправи способност непогрешивог распознавања тонова.

Такав закључак потврђује и студија објављена на основу истраживања спроведеног међу професионалним музичарима: чак 93 одсто оних који су музиком почели да се баве између друге и четврте године живота има апсолутни слух, док само седам одсто оних који су у свет музике закорачили касније, између 12. и 14. године, може да се похвали њиме.

Вежбање даје неке резултате, нарочито код деце, и малишани који имају способност непогрешивог препознавања тонова могу да је изгубе уколико не вежбају. Истовремено, постоје људи који немају никакве везе са музиком, а задржали су ову способност. Код професионалних музичара она није чешћа него код обичног света, а истраживања показују да тек један човек од десет хиљада људи може да се похвали савршеним слухом.

На крају се поставља питање: каква је практична корист од тога што непогрешиво препознају сваки тон? Тумачења су различита. Познато је, на пример, да је Волфганг Амадеус Моцарт (1756–1791), генијални композитор, имао и апсолутни слух, док неки други, такође познати и цењени композитори, нису имали ту способност, рецимо Чајковски, Брикнер, Шуман...

„Planum temporale“ – нормалан изглед (горе) и код човека који поседује апсолутни слух (доле)

МА ШТА

КАЖЕШ

ГОСПОДИНЕ АСИМОВ, ВИ ТО ОЗБИЉНО?

У својој аутобиографској књизи „У сећањима још зеленим“ Исак Асимов, један од најчувенијих писаца научне фантастике, наводи једну анекдоту чији је јунак био он сам. „Кад сам добио рачун који је био знатно већи од било чијег из мог суседства, као

опарен сам одјурio да се појалим. Човеку на шалтеру упорно сам објашњавао да је износ непримерен трошковима јер моја супруга и ја никако нисмо могли да потрошимо толико гаса с обзиром да живимо сами, а преко дана смо на послу. Захтевао сам објашњење. Човек који ме је све време гледао не проговори ни речи на крају ме је само упитао да ли заиста желим да ми каже о чему је реч. То ме још више разбеснело, па сам му сасуо неколико увреда у лице.

— Господине Асимов, не могу да верујем да ме то озбиљно питате — службенику се смешио брк. — Објашњење је врло једноставно: ово није рачун за гас већ за струју!

ЗАПАКУЈ СЕ И ПУТУЈ!

Постоји велика разлика у цени између авио-карте и оне за слање пакета авионом. Кад је већ тако, може ли човек да се запакује и сам себе пошаље у жељеном правцу? Уместо неколико стотина, тако би платио само педесетак долара. Мег Харис, запослена у Америчкој пошти, каже да је то, теоретски, сасвим могуће.

— Човек би само морао да буде запакован по свим прописима — објашњава Мег. — И не би смео да буде тежи од 35 килограма.

ЗА СВЕ ЈЕ КРИВ НИКСОН

Не треба да путујете у САД да бисте схватили да се у овој земљи псује више него раније, довољно је да упоредите новије америчке филмове и оне раније, црно-беле. Истраживања кажу да се број ружних речи које су ушле у свакодневни говор повећао по завршетку Другог светског рата. Војници који су се враћали са ратишта донели су, између осталог, и огроман број псовки на које су се навикли у ратним условима. До средине шездесетих, по речима истраживача Џона Хајна из Њујорка, неке од њих прихватили су сви слојеви, посебно ђаци и студенти. Да се сва кривица не свали на вој-

нике, Џон Хајн тврди да је „популарисању“ псовки допринео и бивши амерички председник Ричард Никсон. Кад су током афере Вотергејт објављени снимци његових разговора, читава нација могла је да чује да ни првом човеку САД псовке нису биле стране.

ГЛУМЦИ ДО КОЛЕНА У...

Сви су били позвани, од градоначелника до најугледнијих личности града. У старом позоришту у Диксону, у држави Илиноис, обновљена је представа „Лет изнад кукавичјег гнезда“. Све је испланирано до најситнијих детаља сем једне „ситнице“.

Публика је заузела своја места, а глумци, поздрављени бурним плеском, отпочели су са представом. У једном тренутку, на запрепашћење свих, пукла је таваница изнад саме позорнице, на сцену је почела да се обрушава гомила голубијег измета. За тренутак су сви устукнули. У позоришту се, сем звука товара који је и даље сипао, ништа није чуло. Онда су глумци, као прави професионалци, наставили „Лет“. Јесте да су гости из првих редова нагло устали и напустили дворану јер су и сами били попрскани чудним „малтером“, али „шоу је морао да се настави“ (како је певао Фреди Меркјури из групе „Квин“). Касније је израчунато да је на сцену пало око 50 килограма измета. А какав се само смрад ширио!

Организатори су заборавили да су се у позориште, док се није користило, уселили голубови.

КАЖИ „А“, НЕ „АВ“!

Роналд Стоунер није ни сањао да ће му стоматолошка ординација бити затворена на неколико месеци, и то званичном одлуком суда. Шта је то згрешио? Мислећи да ће се његови пацијенти осећати опуштеније, дозволио је да на заказане прегледе долазе у пратњи својих кућних љубимаца, с тим што то могу да буду углавном пси. Пацијенти су били задовољни, а лекар чија је пракса изашла на добар глас пресрећан. Али, не и званичници места у америчкој држави Ајови (из разумљивих разлога не открива се име града). Тужили су Стоунера и

добили парницу. Несрећни Стоунер мора на неколико месеци да затвори ординацију у коју, кад му истекне казна, више неће сметати да прима четвороношце.

ШИБИЦА ВРЕДНА МИЛИОН ДОЛАРА

Затвореник Дејвид Лорен замолио је стражара Двејна Мидкифа да му запали цигарету. Уместо да му услиши молбу, љубазни Мидкиф дао је Лорену шибицу не слутећи да ће због тога завршити на суду. Лорен је затражио одштету од милион долара.

Шта се догодило? Лорен објашњава да је, у наступу нервног растројства, поставио пожар у својој „соби“ у затвору и једва остао у животу. Недељама је био у затворској болници са тешким опекотинама по читавом телу. Мидкиф није смео да ми да шибицу, објашњава Лорен, јер је врло добро знао да сам и пре тога покушао да извршим самоубиство.

Суд у округу Скот, у америчкој држави Ајови, одлучиће ко је у праву.

ПОЕЗИЈОМ ПРОТИВ НЕСАНИЦЕ

Волите поезију? Најпре прочитајте до каквог су закључка дошли научници са Универзитета у Бристолу па онда размислите о одговору. Током неколико месеци испитаници различитог друштвеног положаја и образовања имали су задатак да сваког дана прочитају неколико песама. И какав је био резултат? Поезија има благотворно дејство на цео организам, посебно утиче на смањење главобоља и спречавање несанице. Људима помаже и да се лакше суоче (и изборе) са невољама у браку и да лакше савладају неспоразуме са децом. Иначе, резултати су објављени у часопису „Британиш медијал џорнал“.

ОВО НЕ ПИШЕ

У ЕНЦИКЛОПЕДИЈИ

ДАРВИН
ЈЕ
ПОГРЕШНО?

КУВАЊЕ НА ХЛАДНОМ ШПОРЕТУ

Да, оно постоји и могуће је само на такозваном индукционом шпорету.

Оно што највише задивљује код ове нове врсте шпорета јесте што усред кувања слободно можете да измакнете шерпу, ставите руке на плочу а да се не опечете! Али, то

Цветне латице орхидеја из рода *Ophrys* изгледају тачно као пчела у шта се и сами можете уверити гледајући приложени снимак. Дарвин, закупљен својом теоријом о непрекидној борби врста за опстанак, видео је у томе механизам одбране од могућих нападача. Данас се, међутим, зна да су ове орхидеје — опасне заводнице.

— Орхидеје—пчеле праве су лутке за надувавање — шали се један ботаничар. Иако ова тврдња важи за многе врсте, највише је заслужује *Ophrys apifera*.

Ако је помно загледате, бићете изненађени колико личи на женку пчеле, одакле јој и

Ако не успе да превари ниједног мужјака *Ophrys apifera*, раширена по целој Европи, мора да приступи самооплођавању да би обезбедила потомство

име (апис-пчела). Стрпљиви посматрач запазиће и чудно понашање трута (мужјака пчеле) према овом цвету: он покушава да се спари са њим уверен да је нашао женку! Његова заблуда права је срећа за орхидеју која му на ножице лепи свој полен. Сва ге-

нијалност природе тек ступа на сцену — незадовољни мужјак наставља да трага за пчелом и покушава да се спари са свим цветовима орхидеје на које наиђе осигуравајући тако пренос полена, па самим тим и размножавање орхидеја—пчела.

Суд од гвожђа,
емајлираног челика,
нерђајућег метала
или туча

Магнетно
поље

Електрични
калем
који ствара
магнетно
поље

Трансформатор
помоћу кога
се подешава
јачина струје

Исправљач
електричне
струје

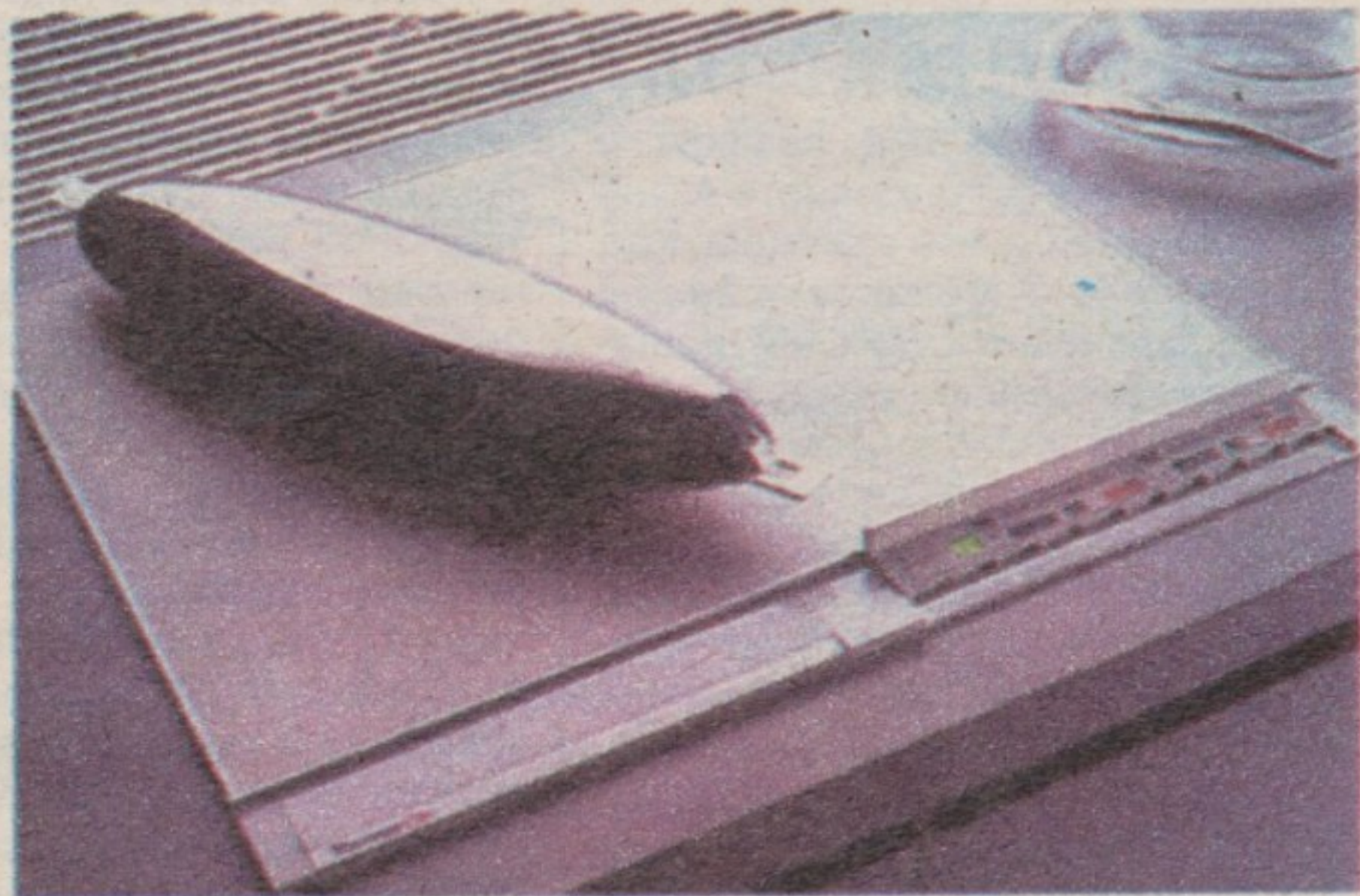
Електрични калем ствара магнетно поље које, у додиру с металним судом, изазива струју у њему: загрева га и ручак може да се скува, и то за много краће време него на обичном шпорету. Зато је и скупљи: у свету се продаје за нешто више од 3.000 DEM

што је само суд загрејан а не и плотна, тек је једна од предности новог уређаја.

Основни принцип рада новог штедњака састоји се у томе што он уместо обичне електричне струје користи електромагнетна поља и њихово деловање на метале који су осетљиви на ова поља. Наиме, кад се метални предмет унесе у променљиво електормагнетно поље, у њему почне да се производи електрична струја, названа Фукоова (по француском физичару који ју је открио у 19. веку). Та струја загрева метал.

Сам штедњак састоји се од једног калема са двадесетак намотаја електричне жице водоравно изувијане. Овај уређај, у физици зван индуктор, прекривен је плочом од керамичког стакла на коју се поставља посуда у којој ће се кувати. Стаклена керамика одабрана је због своје издржљивости на топлоти, али и због тога што је неутрална у односу на магнетна поља — не зауставља их.

Треба, међутим, знати још нешто: индукциони шпорет не ради са судовима од алуминијума, бакра, стакла или пластике јер ови материјали не реагују на магнетна поља!

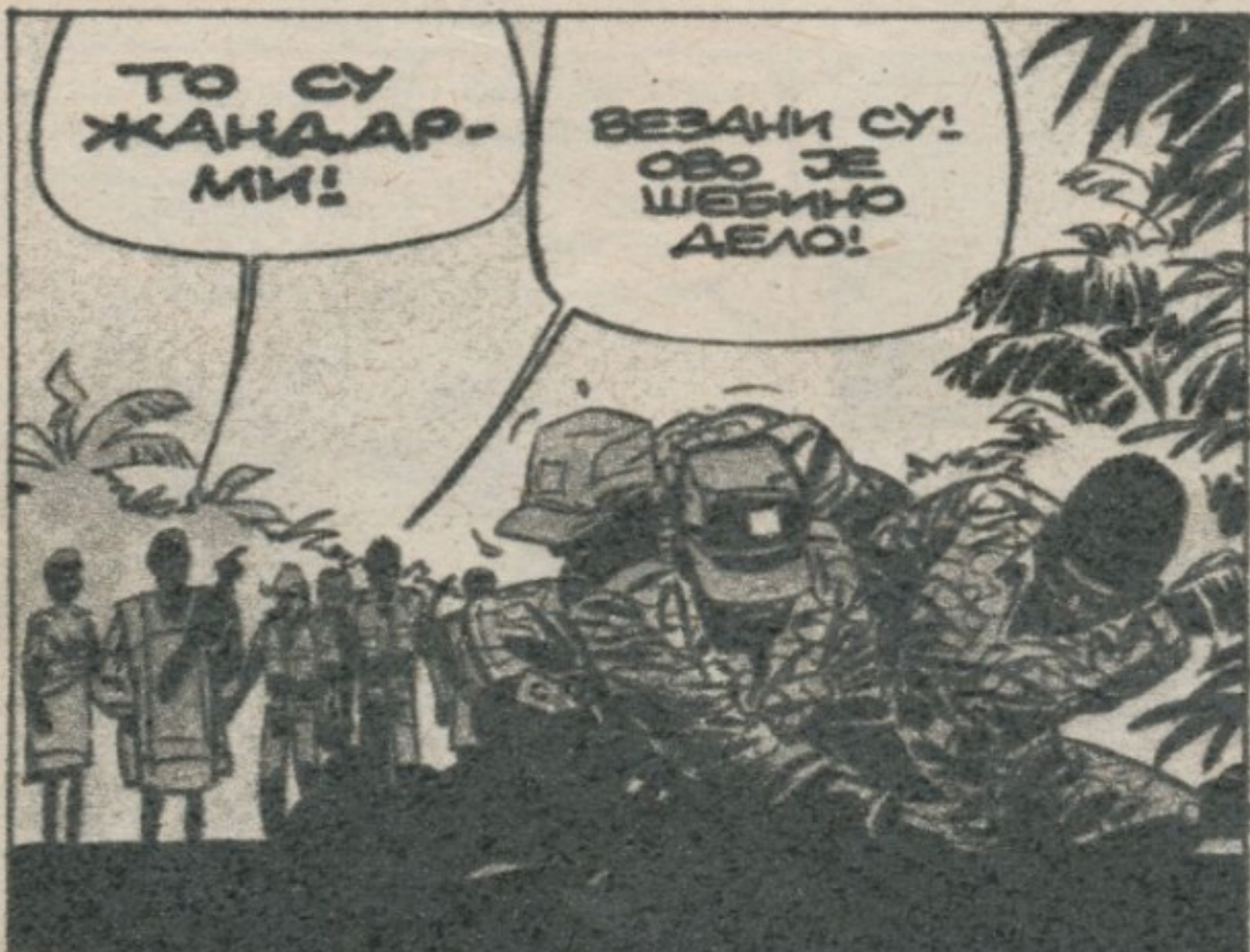
НЕБЕСКИ ЗАХАЧИ ТАНГИ И ЛАВЕРДИР ПЛАН ЛЕТА ЗА ПАКАО

НАПИСАО ЖАН МИШЕЛ ШАРНИЈЕ

НАЦРТАО ПАТРИС СЕРЕС

ПЛАНО

НИКО НЕБЕ НИ ПОМИСЛИТИ
ДА СМО СЕ УПУТИЛЕ
ОВИМ ГОРСКОКА-
КОМ!

УСКО-
РО...

ДАДБЕ НЕ
МОЖЕ!

ДОВОЉНО ЈЕ!
ПУТ ЈЕ НА ТРИ-
СТА МЕТАРА
ОДАВАДЕ! АУТО
ЈЕ КАМУФАЖИРАН!
ЈОШ ДА ОБРИШЕ-
МО ТРАГОВЕ
НА СТА-
ВИ!

АВА
САТА
КА-
СНИ-
ЈЕ...

ОХО-ХО! НАШИ
ДРУГАРИ ИЗГЛЕ-
ДА ИМАЈУ ОЗБИ-
ЉНИХ НЕВОЉА!
ЖАНДАРМИ СУ САД
ПРОШЛИ ПОРЕД
НАС!

ХВАЛА
БОГУ!
ЖИВИ СУ
И ЗАРА-
ВИ!

ИЗГЛЕДА ДА НАС И
НЕ ТРАЖЕ! ДОК СТИ-
ГНУ У МОГИГИ, ПА
СЕ ВРАТЕ, ВЕГ ЋЕ
БИТИ НОБ! МАЛА,
ИДЕМО КА
ЈЕЗЕРУ!

САТ
КА-
СНИ-
ЈЕ...

КРАЈ ПУТА!
ОВО ЈЕ МОГИГИ!

НИ ТРАГА
ОД ВАШЕГ
АУТА, ВО-
ДНИЧЕ! А НИ
ОД ДЕВОЈА-
КА!

ШЕФЕ, НЕШТО
СЕ ДЕШАВА
ЧИМ НАС ЛИ-
ЧНО ПОРУЧНИК
ЧЕКА!

ВОДНИЧЕ,
ГДЕ ТИ
ЈЕ ЦИП?

ОБЈАСНИЈУ
ВАМ, ШЕФЕ!
ДОВОДИМ
ТРИ СУМЊИ-
ВА ТИПА!

КО ТИ ЈЕ ДАО
ПРАВО ДА БЕЗ
НАРЕЂЕЊА РА-
ДИШ И НА СВОЈУ
РУКУ ЗОВЕШ
ГЛАВНИ ШТАБ
У ИЦАМЕН-
НИ?

ОВАЈ...

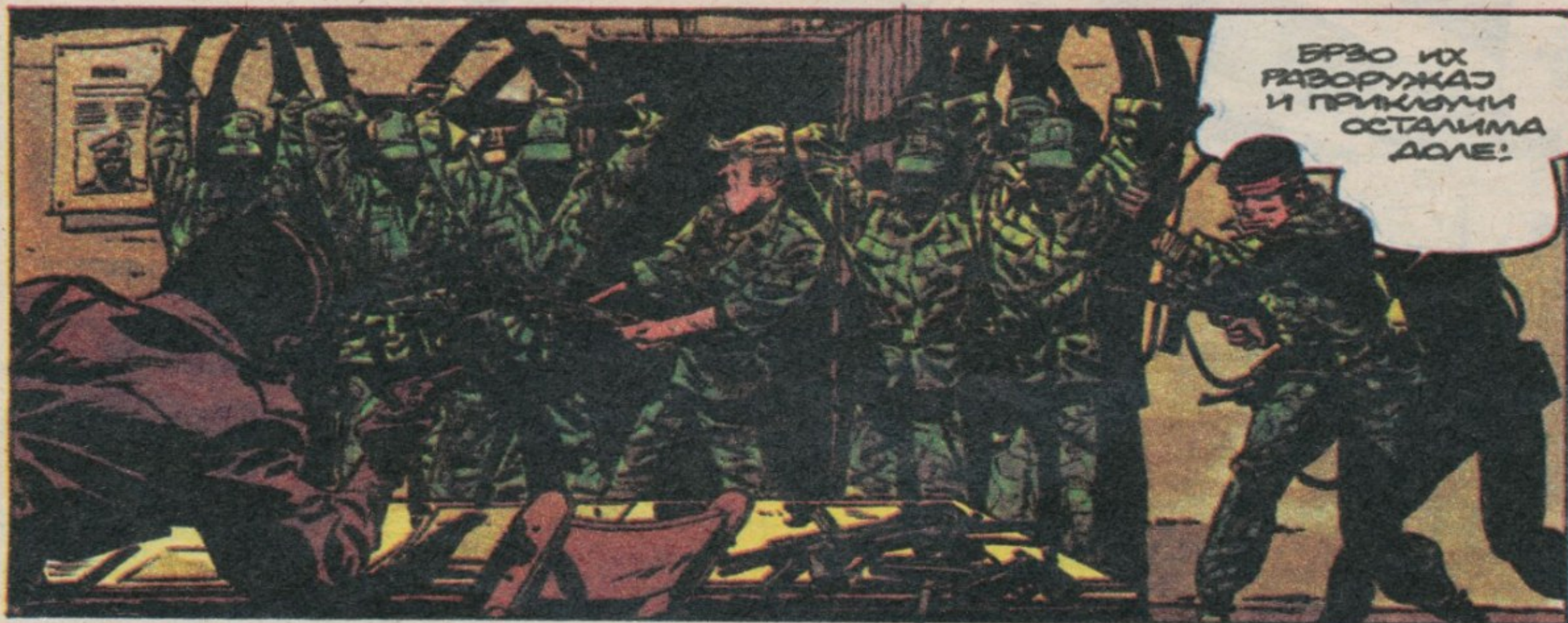
САМО
САМ, УЗ
ВАШЕ
ОДОБРЕ-
ЊЕ,
ТРАЖИО
ПО-
МОК!

А ДРУГА ПО-
РУКА У БЕЗИ
ШВЕРЦА ОРУ-
ЖЈА? СТИЖЕ
ХЕЛИКОПТЕР
ИЗ ИЦАМЕНЕ
ДА ПОКУПИ
БЕГУНЦЕ!
БИБЕ ТУ ЗА
КОЈИ ЧАС!

ГЛЕ!
ГЛЕ!

БРЗО ИХ
РАЗОРУЖАЈ
И ПРИКЛУЧИ
ОСТАЛИМА
ДОЛЕ!

АСУТАНТЕ,
ЗОВИТЕ ПИ-
ЛОТЕ ИЗ ХЕ-
ЛИКОПТЕРА
ДА ВАМ СЕ
ПРИКЛУ-
ЧЕ!

ЗОВЕ ЧАС
ЛАРБИ! ИМА
НЕШТО
НОВО!

ИДЕМО!

МЕ-
СУ-
ТИМ!

БРЗО ДО ЈЕЗЕРА!
БРОЈ ЈЕДАН
ЈЕ УХВАТИО
ПОРУКУ ДА ЈЕ
ХЕЛИКОПТЕР
ИЗ НАМЕНЕ КРЕ-
НУО ОВАМО!

ПАМЕТ
КОЈОМ СИ
СЕ ТОЛИКО
ХВАЛИЛА,
САД ТЕ ЈЕ
ИЗДАЛА!

ГОСПОДЕ,
ПА ВИ
СТЕ ФРАН-
ЦУЗИ?!

ОВДЕ СМО НА
ЗАДАТКУ ПРО-
ИСТЕКЛОМ ИЗ
ФРАНСКО-
ЧАДСКИХ ДО-
ГОВОРА! ЧЕМУ
ТОЛИКА ГРУ-
БОСТ?

ДУГА ПРИЧА!
ПОЗАЈМИЋЕМО
ВАШ ХЕЛИКОП-
ТЕР! НЕМОЈТЕ
СЕ ПРОТИВИТИ!
БОЛЈЕ ЈЕ ЗА
СВЕ!

КРЕБЕ-
МО! ЗА-
ТВОРИТЕ
И ПИЛО-
ТЕ!

УМЕШ
ДА УП-
РАВЉАШ
ХЕЛИ-
КОПТЕ-
РОМ?

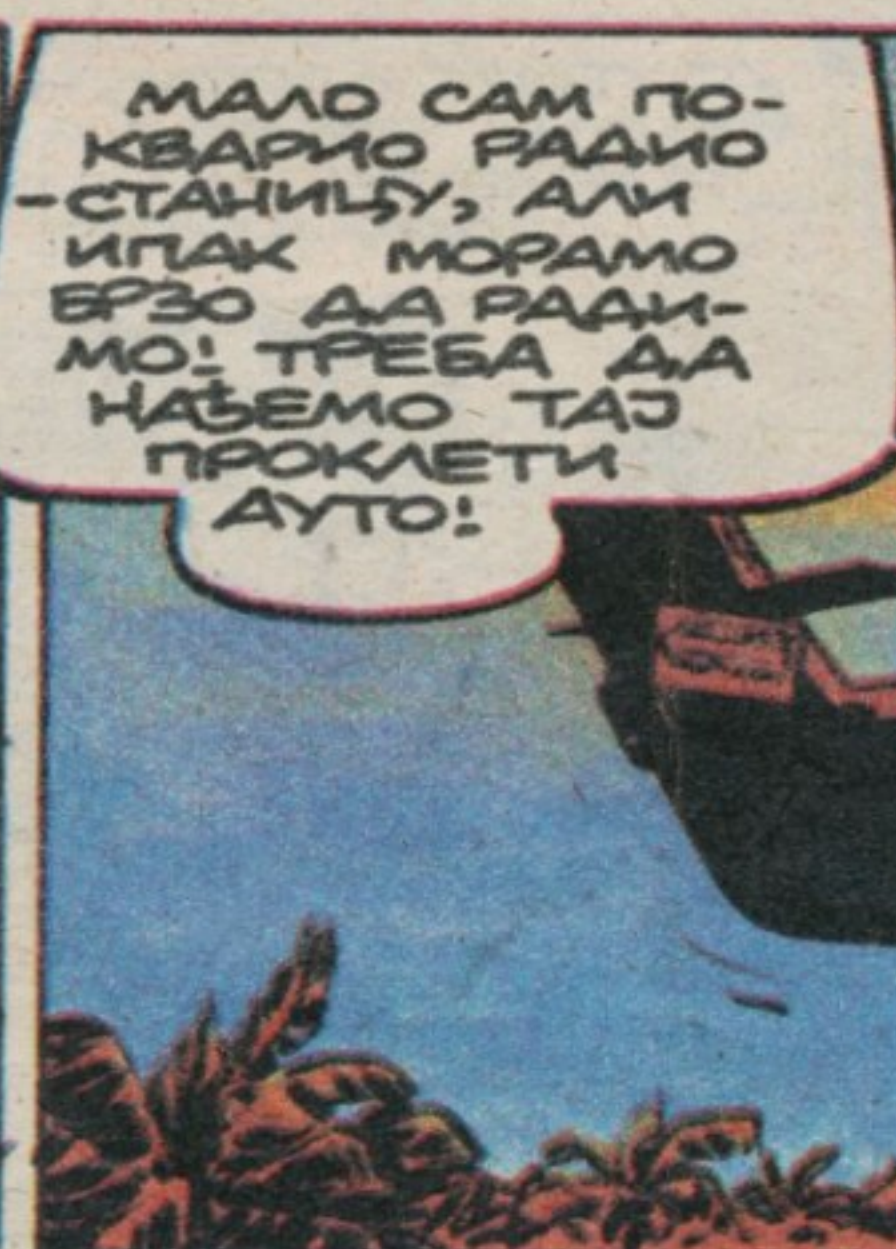
ПОЛОЖИО
САМ
ИСПИТ...
ОДЛАЗНО!

ЗА
ТО
ВРЕ-
МЕ!

НАПОКОН
СТИЖЕ
ЧА-
МАЦ!

СВЕ
ЈЕ
ИЗГУ-
БЕНО!

МАЛО САМ ПО-
КВАРНО РАДИО
СТАНИЦУ, АЛИ
ИПАК МОРАМО
БРЗО ДА РАДИ-
МО! ТРЕБА ДА
НАЋЕМО ТАЈ
ПРОКЛЕТИ
АУТО!

ЛУА СИ, ТАРНИ-
ЈЕ! ЈЕДВА ВЛА-
ДАМ ОВОМ
МАШИНОМ, А УС-
КОРО ЋЕ И
НОБ!

НЕ БРИНИ!
ОВА МАШИНА
ИМА СВУ МО-
ГУЋУ ОПРЕМУ!
ЛЕТИ У ЦИК-
-ЦАК! ЈЕЗЕРО
-ПУТ!

УСКО-
РО...

МОРА ДА ЈЕТУ
НЕГДЕ... С ОБЕ
СТРАНЕ ПУТА
ЈЕ ГОРСО-
КАК!

ХВАЛА ТИ
ЗА СВЕ,
ТАНГИ!

ТО САМ УРА-
ДИО ЗБОГ МИ-
РИЈЕЛ! А ДА
СУ НАС ЗАТВО-
РИЛИ И ОТКРИ-
ЛИ КО СМО,
ЕРНЕСТ И ЈА
БИСМО ЗАУ-
ВЕК БИЛИ
ИЗГУЂЕ-
НИ!

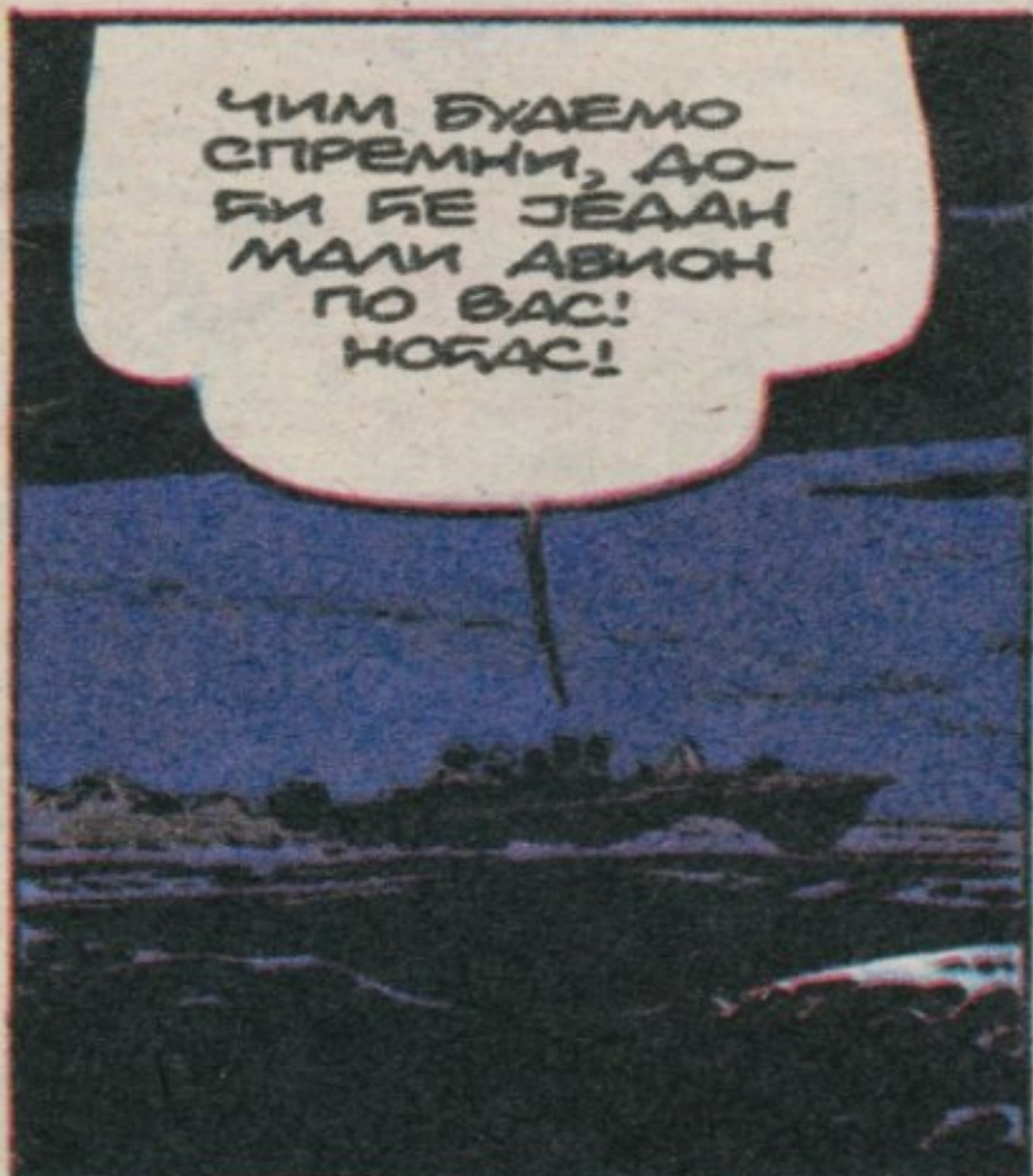
У МЕ-
ЗУБРЕ-
МЕНУ...

ХВАЛА ТИ, ВЕ-
РНЕРУ! РИЗИКО-
ВАО СИ МНОГО
ДА БИ МИ ПО-
МОГАО! ЈЕСУ
ЛИ СЕ ИЗ ТРИПО-
ЛИЈА ЈАВИЛИ
У БЕЗИ НАС?

ДА! ОВДЕ ВАС НЕ
МОЖЕМО ДАТО КРИ-
ТИ! СУВИШЕ СТЕ
УПАДЛИВЕ,
А ДОМОРО-
ЦИ ЕРЕЛИ-
ВИ!

ЧАД ФЕ ОБА-
ВЕСТИТИ СВЕ
ЗЕМЉЕ КОЈЕ
ИМАЈУ ИЗЛАЗ
НА ЈЕЗЕРО!

ЧИМ БУДЕМО
СПРЕМНИ, ДО-
БИ ЋЕ ЈЕДАН
МАЛИ АВИОН
ПО ВАС!
НОБАС!

У
ИСТО
ВРЕ-
МЕНУ...

КАД
ЗАВРШИМО
СВЕ ОВО...

ЕНО
АУТА!
НАПУШТЕН
ЈЕ!

ЈЕЗЕРО ЈЕ НА
МАЊЕ ОД КИЛО-
МЕТАР ОДАВДЕ!
СИГУРНО
ПОКУШАВАЈУ
ДА ГА ПРЕЋУ!
СЛЕДИ ТУ КОСИ-
НУ ДО ЈЕЗЕРА!

СПУСТИ
СЕ ТУ
НЕГДЕ!

ВИДЕ СЕ
ТРАГОВИ
НОГУ У
МУЉУ, А ЕНО
И НЕКОГ
ЧАМЦА!

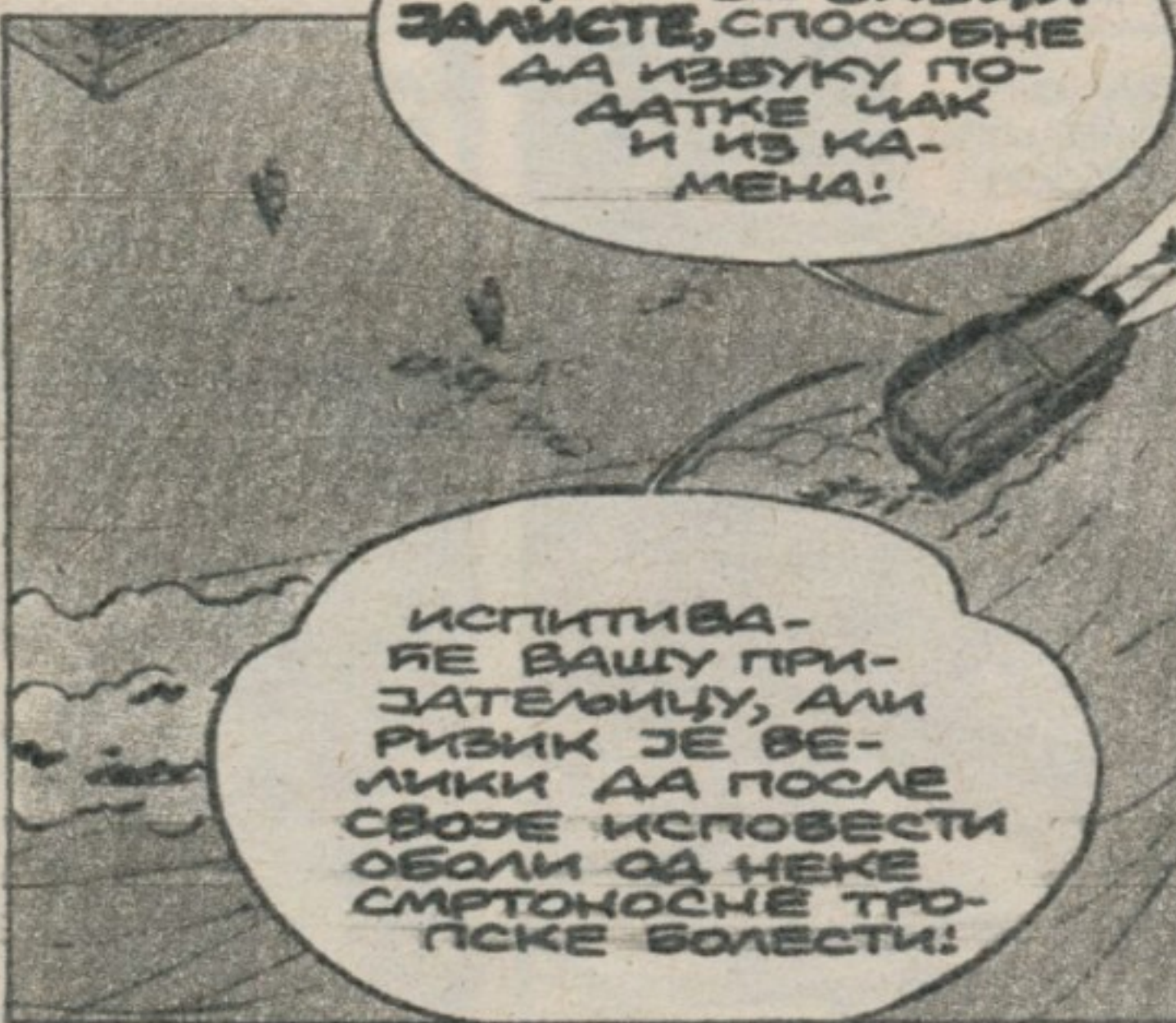
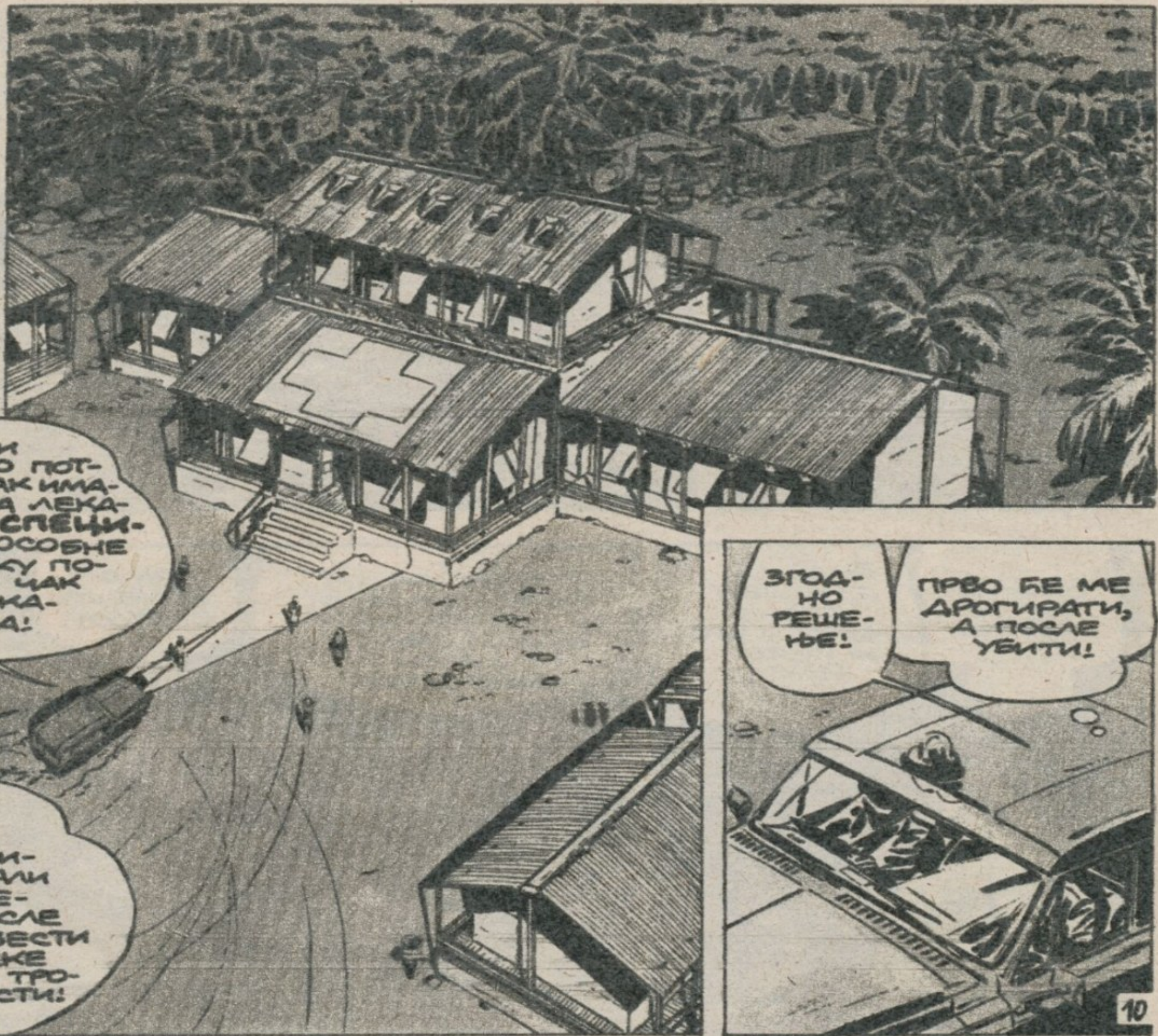
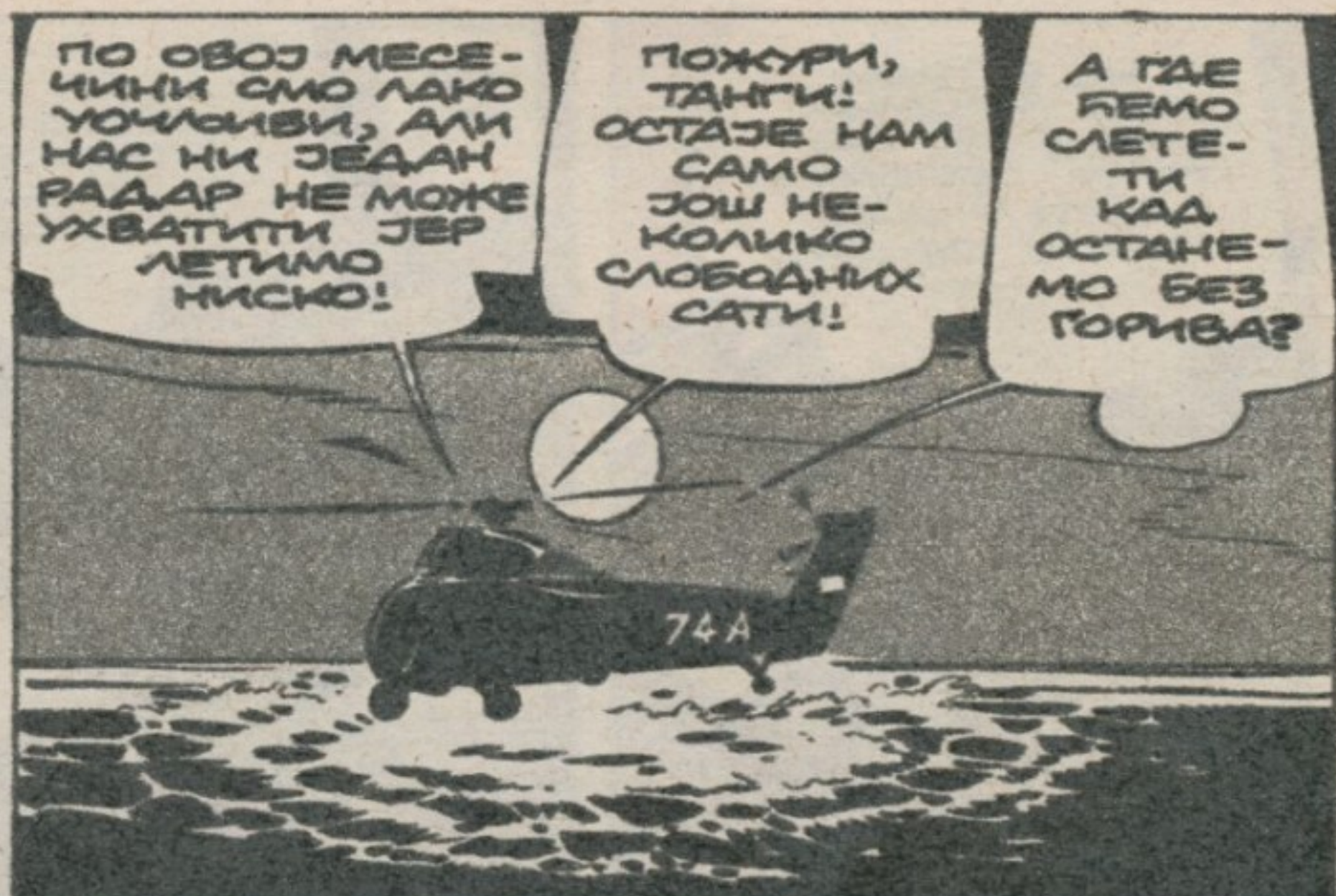

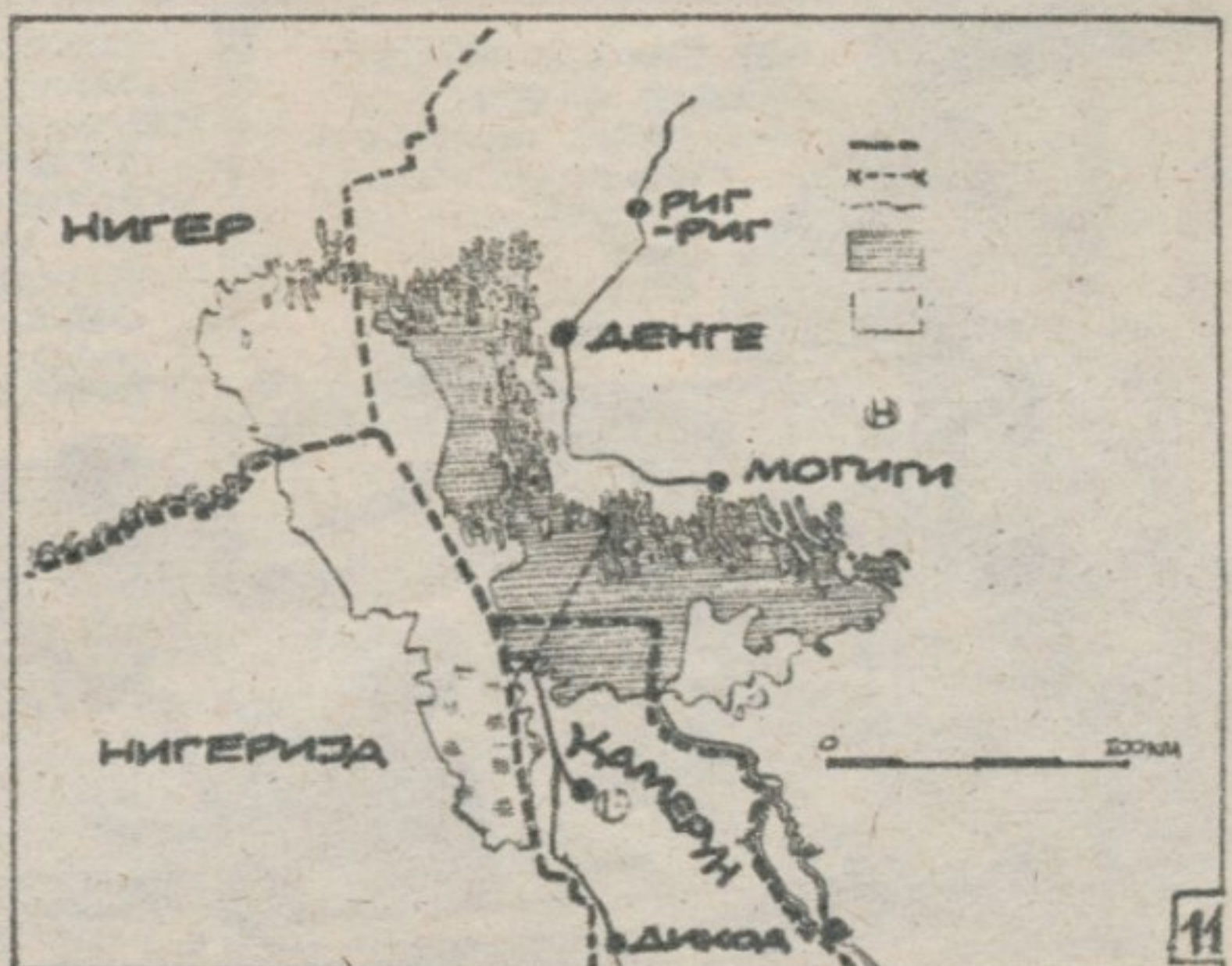
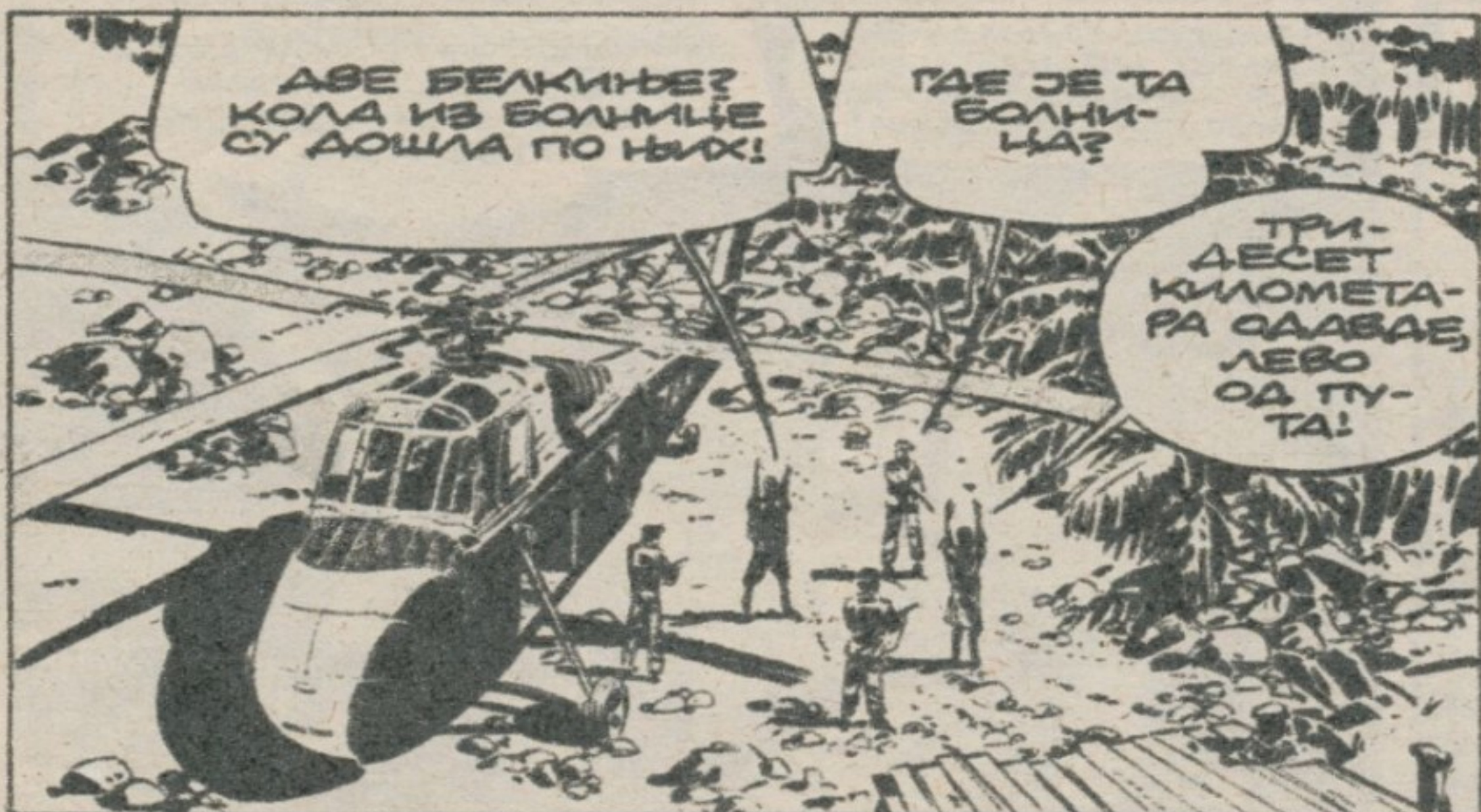
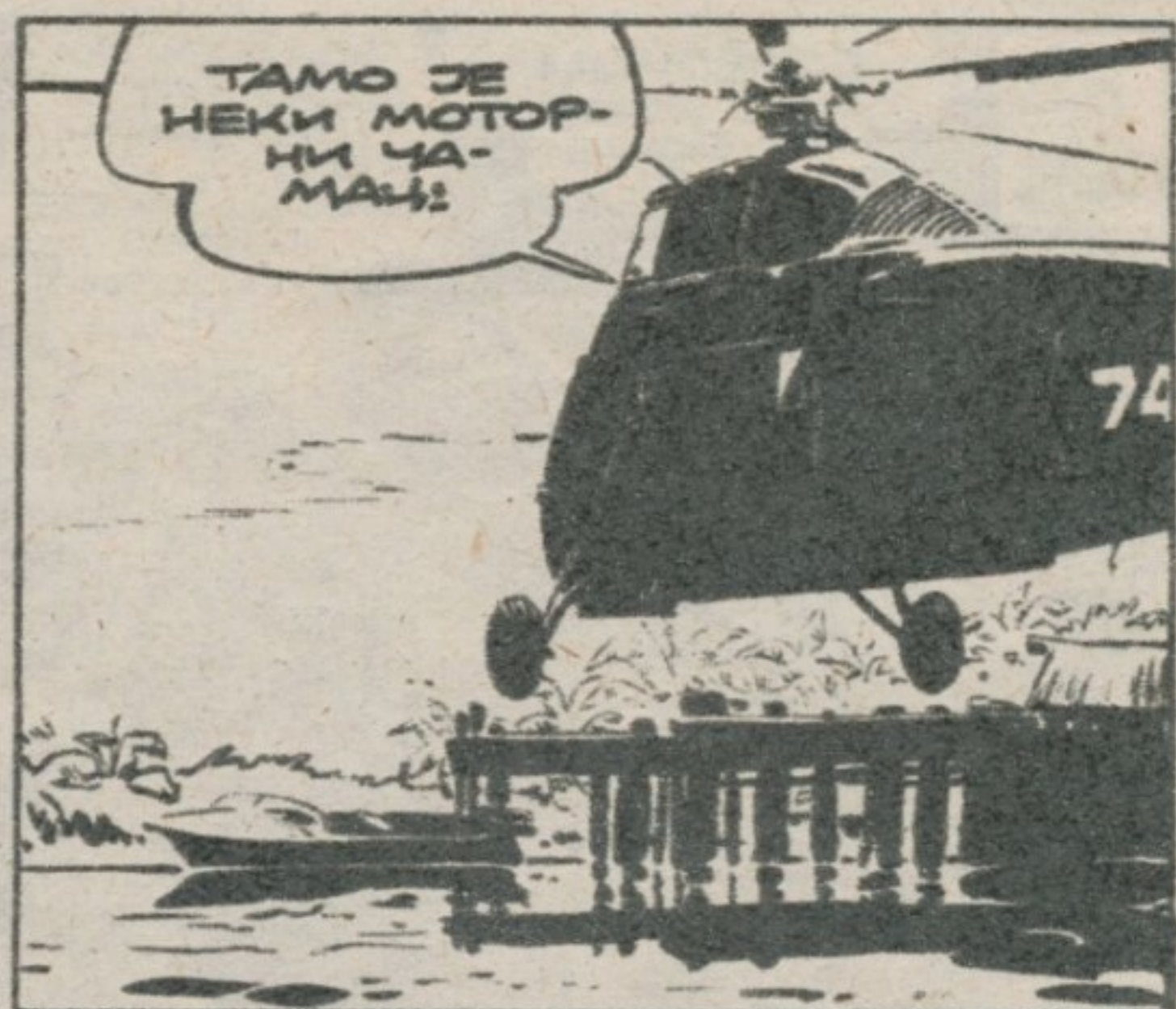
СВЕЖИ МУШКИ
ТРАГОВИ! ДОШЛИ
СУ ИЗ ПРАВДА ЈЕ-
ЗЕРА И ОВДЕ СУ
СЕ СРЕЛИ С
ДВЕ ЖЕНЕ!

ТАМО
ЈЕ НЕШТО
СВЕТЛО!

МАРАМИЦА
С ИНИЦИЈА-
ЛИМА М.А!
УСПЕЛИ СУ
ДА ЈЕ ПРЕЋА
НЕ НА ДРУГУ
ОБАЛУ!

ТАНКИ, МИРИШЕЛ
ЈЕ У ЖИВОТНОЈ
ОПАСНОСТИ! МОРА-
МО НАЈИ ТУ БОЛНИ-
ЦУ И УПАСТИ НА
ПРЕПАД У ЊУ!

ПОКУШАЋЕМО,
АЛИ ПРЕ ТОГА
ДА ЗАМАЖЕМО
ОВЕ ЧАДСКЕ
ОЗНАКЕ!

МА-
ЛО
КА-
СНИ-
ЈЕ!

ЗВУК МОТОРА
БЕ ИХ УПОЗОРИ-
ТИ НА НАШ ДО-
ЛАЗАК! ШТА БЕ
ТИ ФАРО-
ВИ?

ДА БИ ПОМИСЛИ-
ЛИ ДА СЕ РАДИ
О РУТИНСКОЈ
КОНТРОЛИ, А И
ДА ЛАКШЕ НА-
БЕМО БОЛНИ-
ЦУ!

ИЗ-
НЕ-
НА-
ДАН

СВЕТЛА!
ТАМО ДОЛЕ
ЈЕ БОЛНИ-
ЦА!

ПОДРАЖА-
ВАЈУ ЛЕТ У
ШИРОКОМ
КРУГУ, А
Онда, БУ СЕ
НАГЛО СПУСТИ-
ТИ!

ВЕРНЕРЕ,
ПРОБУДИТЕ
СЕ! ЧУЈЕ СЕ
НЕКИ
МОТОР!

ХЕЛИКОПТЕР!
ИТО ВРЛО БЛИЗУ!
ЧУАНО ЗА ОВО
ДОБА
НОЋИ!

ОХ,
ХЕЛИКО-
ПТЕР ОВДЕ!
КАД БИХ
САМО МОГЛА
ДА ПОШАЉЕМ
НЕКИ
СИГНАЛ...

ПОКУШАЈУ
ОГЛЕДА-
ЛОМ!

ШТА АКО ЈЕ ТО
ХЕЛИКОПТЕР ИЗ
НЦАМЕНЕ? АКО
СУ ФРАНЦУЗИ УС-
ПЕЛИ ДА УБЕДЕ
ЧАДСКЕ ВЛАСТИ
ДА СЛЕДЕ НАШ ТРАГ
СВЕ ДО КА-
МЕРУНА?

УЗ ПОВРЕДУ
ГРАНИЦЕ? НЕ-
МОГУБЕ! НЕ БИ
ЧАД ТОЛИКО
РИЗИКО-
ВАО!

КАО
СЛУ-
ЧАЈНО
БУ ПРЕГН
СВЕТЛОМ ПРЕ-
КО БОЛНИ-
ЦЕ!

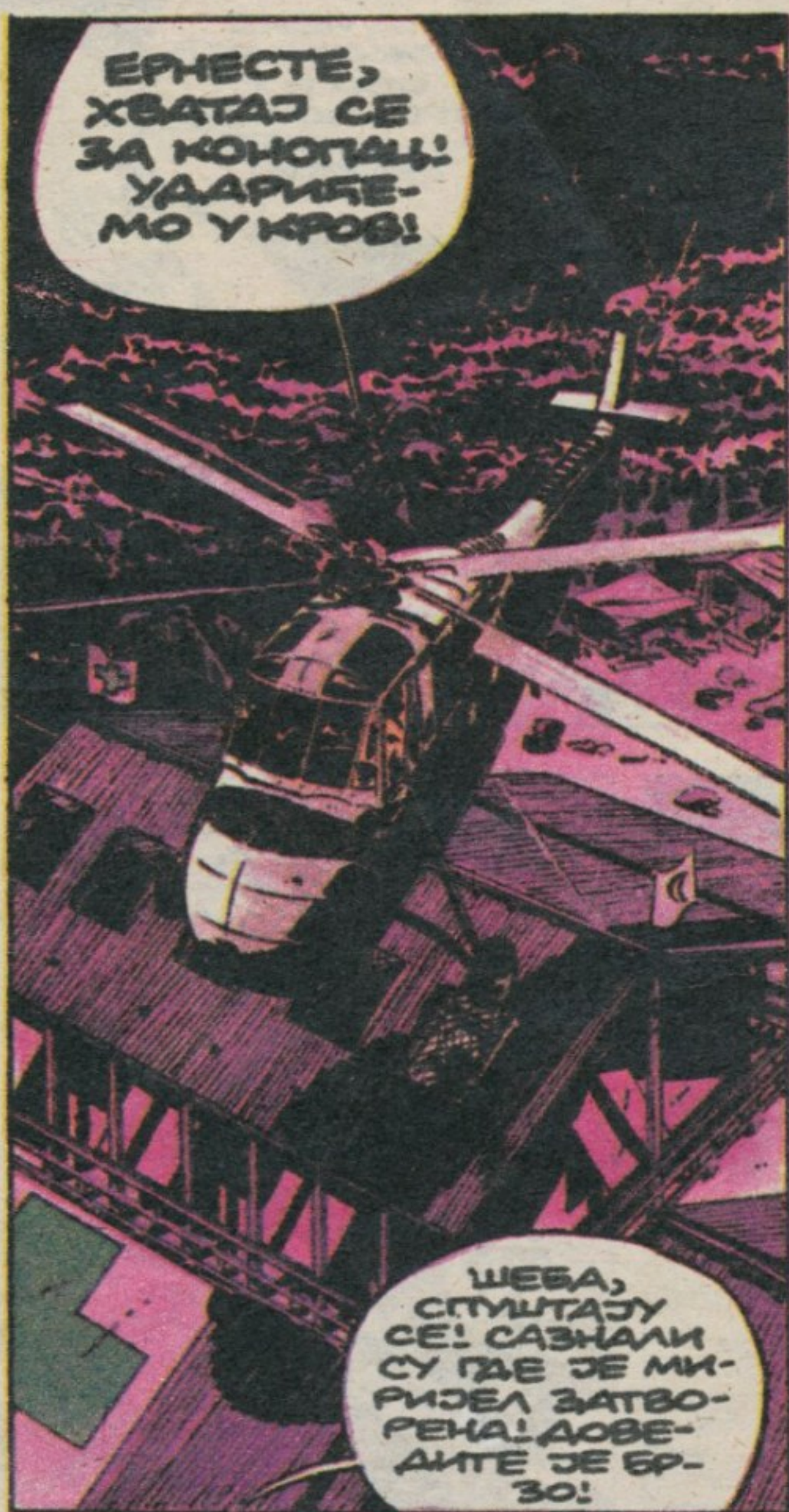
НЕ БИ СЕ ЧАД
ОВДЕ МЕШАО
НИ ПОД ЧИЈИМ
ПРИТИСКОМ!
ПОСЛЕДИЦЕ
БИ БИЛЕ
СТРА-
ШНЕ!

УСТА-
ЛОМ,
ХЕЛИКО-
ПТЕР
ИЗГЛЕ-
ДА И
НЕ ИДЕ
ОВА-
МО!
УБИМО!

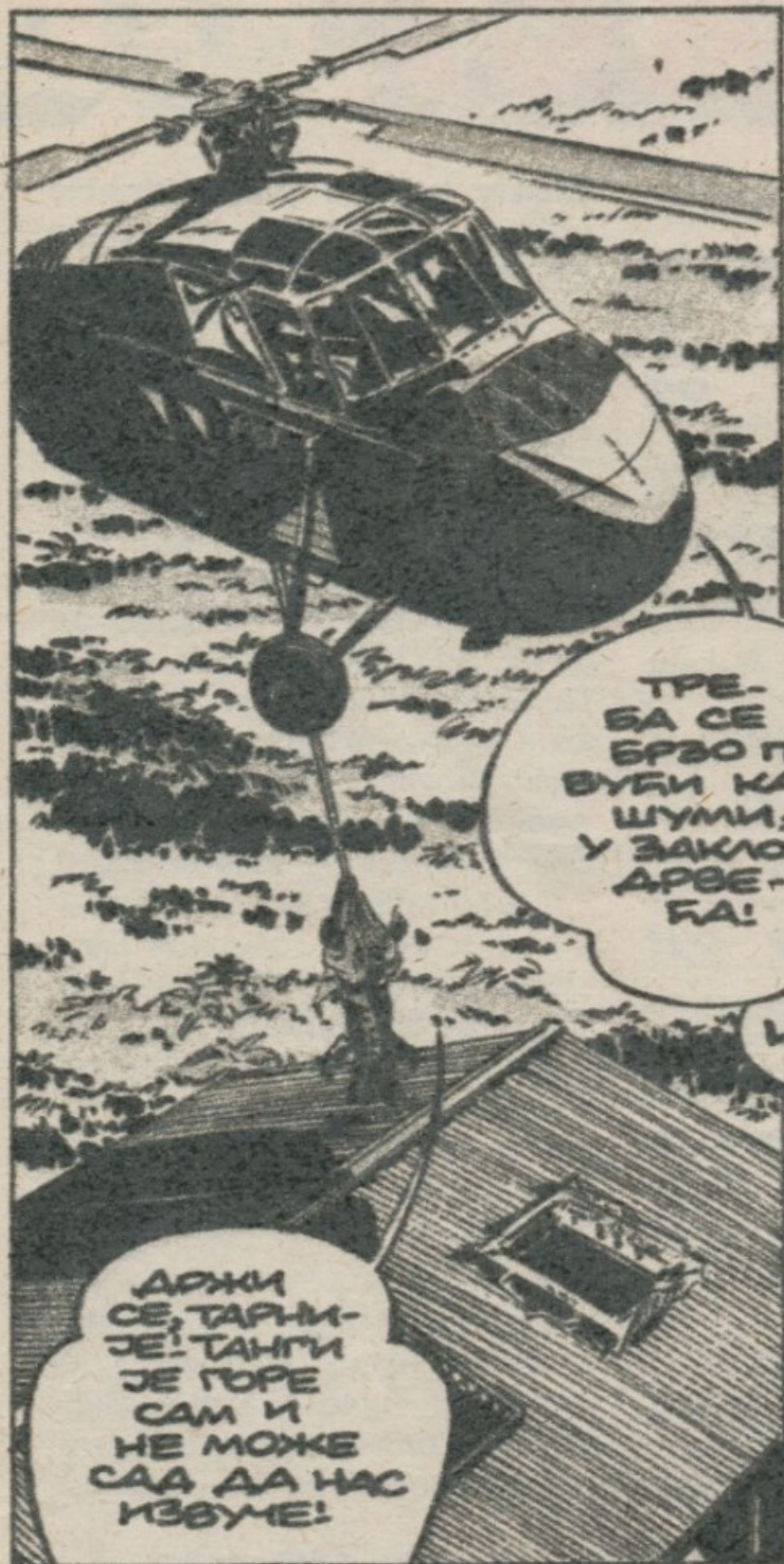

НИШТА СУМЊИВО,
САМО НЕКОЛИЦИ-
НА ЦРНАЦА КОЈЕ
СМО ПРОБУДИЛИ!

МИШЕЛЕ, ПОГЛЕДАЈ
КРОВ! СВЕТЛОСНИ
СИГНАЛИ! ДА, СИ-
ГНАЛИ!

ПОГАСЕНИХ
СВЕТА,
ХЕЛИКОПТЕР
СЕ БРЗО
УДАЉАВАО...

ДО
ЗАВОЛА!
ЕРНЕСТ И
ТАРНИЈЕ
НЕЋЕ ЈОШ
ДУГО ИЗ-
ДРЖА-
ТИ!

ТРЕ-
БА СЕ
БРЗО ПО-
ВУТИ КА
ШУМИ,
У ЗАКЛОН
ДРЕВЕ-
ТА!

ПУ-
ЊАЈ!

НЕ
ВРЕДИ!
ВАМ ДОМА-
ЊАЈА СУ!

УФ,
ЈЕДВА
САМ
СЕ ДР-
ЖАО!

ДРЖИ
СЕ, ТАРНИ-
ЈЕ! ТАМНИ
ЈЕ ГОРЕ
САМ И
НЕ МОЖЕ
САД ДА НАС
ИЗВУМЕ!

НЕ-
КОЛИКО
КИЛОМЕ-
ТАРА
ДАЉЕ...

ЧИМ СЕ
СПУСТИ
НА ЗЕМЉУ,
УСКАЧЕМО!
ОВИ СУ НАМ
ЗА ПЕТА-
МА!

АХ! НАЈЗАД
ЈЕЗЕРО! САД
РЕ ЗОРА! ИМА-
МО ТАМАН ТО-
ЛИКО ГОРИВА
ДА СТИГНЕМО
НА САСТА-
НАК!

ОБАВЕ-
СТИЋУ
РАДИОМ
МОГ САРА-
ДНИКА!

ПОЛА САТА КА-
СНИЈЕ, НА ПЕДЕ-
СЕТ КИЛОМЕТАРА
ОД НАМЕНЕ...

ЕНО
СИГНАЛА!
ОРЕГА ШТО
САМ НА НЕ-
ТА НАЛЕ-
ТЕО!

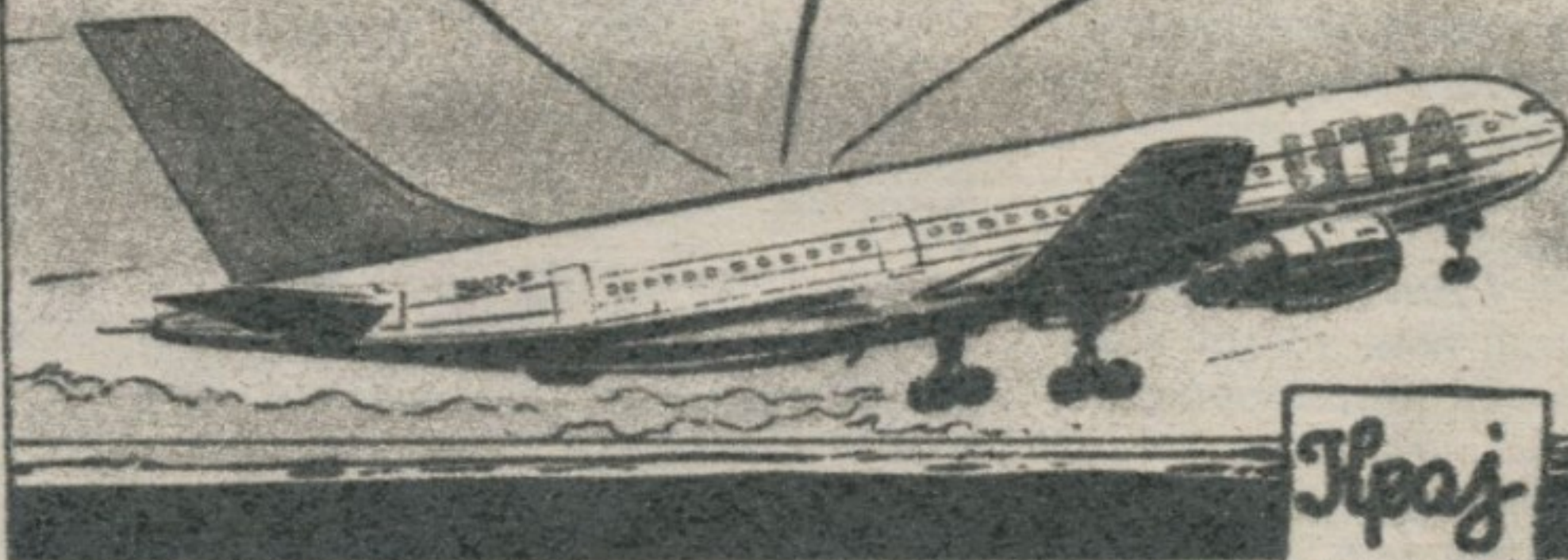
ПОЖУРИТЕ!
СВА ВОЈСКА
ЧАДА
ЈЕ НА
НОГАМА!

ЗАУСТАВИО
САМ РЕДОВНУ
АВИОНСКУ ЛИ-
НИЈУ ДОК НЕ
СТИГНЕТЕ! ТА-
ЈНО РЕМО ВАС
УКРЉАТИ!

СЛЕДЕ-
РЕ ОД-
РЕДИ-
ШТЕ ЈЕ
ПАРИЗ,
МИРА-
ЈЕА!

КАКО ДА
ВАМ СЕ
ОДУЖИМ?
ЧИНИМО МИ
СЕ ДА ИДЕМ
У ПАКАО!

И НАМА!
ДА ЗНАШ,
ТАРНИЈЕ,
НЕЋЕ ТИ ВИШЕ
УСПЕТИ ДА МЕ
УВУЧЕШ У
ОВАКО НЕШТО!

Трој

Музејски
подвиг
века

ВЕРМЕРОВ

Ко се нашло у прилици да у неком музеју уђе у просторију у којој је изложен Вермер, знаће да је овај сликар успео да створи платна којима прилазите вођени невидљивом руком, као да сте хипнотисани. „Жена с крчагом“ једно је од његових ремек-дела

Пет година трајале су припреме. Водећи светски стручњаци из десетак земаља небројено пута окупљали су се наоружани не само својим знањем већ и најсавршеном опремом да би одлучили да ли слика „Поглед на Делфт“ сме најпре да претрпи реставраторске радове и да се потом „отисне“ на прекоокеанско путовање. Као за ово платно, и за сва остала дуго се преговарало до коначне изложбе најпре у Вашингтону, а сада у Хагу.

Пошто се ради о јединственом сликару, не чуде толике припреме и мере предострожности. Јоханес (Јан) Вермер ван Делфт оставио нам је у наслеђе, по једним изворима, 31 – по другима 35 слика (за она четири платна и даље постоје недоумице да ли су заиста Вермерова). На ретроспективи која је после три месеца 11. фебруара окончана у Вашингтону, а сада је, до 2. јуна, у Хагу, изложена су 22 Вермерова ремек-дела.

– Позајмити једно Вермерово платно већ је само по себи тешко – објаснио је ди-

ректор Хашког музеја Фредерик Дипарк – зато што се музеј који позајмљује дело лишава великог броја посетила-

После тромесечне ретроспективне изложбе у Вашингтону 22 платна једног од најзначајнијих светских сликара до 2. јуна биће изложена у Хагу. Требало је да прођу три века да би се од укупно тридесетак Вермерових слика толико њих нашло на једном месту

ца који долазе да виде само ту слику. Када се додају трошкови осигурања и превоза, јасно је да се ради о под-

ухвату који је раван лудилу (само холандски допринос организовању изложбе износи 4,5 милиона долара).

Најлепша слика на свету

Сликар око кога се дигла толика (оправдана) бука био је „заборављен“ скоро два века. Када је холандски краљ Вилем I Орански (владао од 1815. до 1840) у Краљевској галерији Морицхаус (у којој се и одржава изложба) поставио „Поглед на Делфт“, чудесна светлост Вермерових слика поново је заблистала.

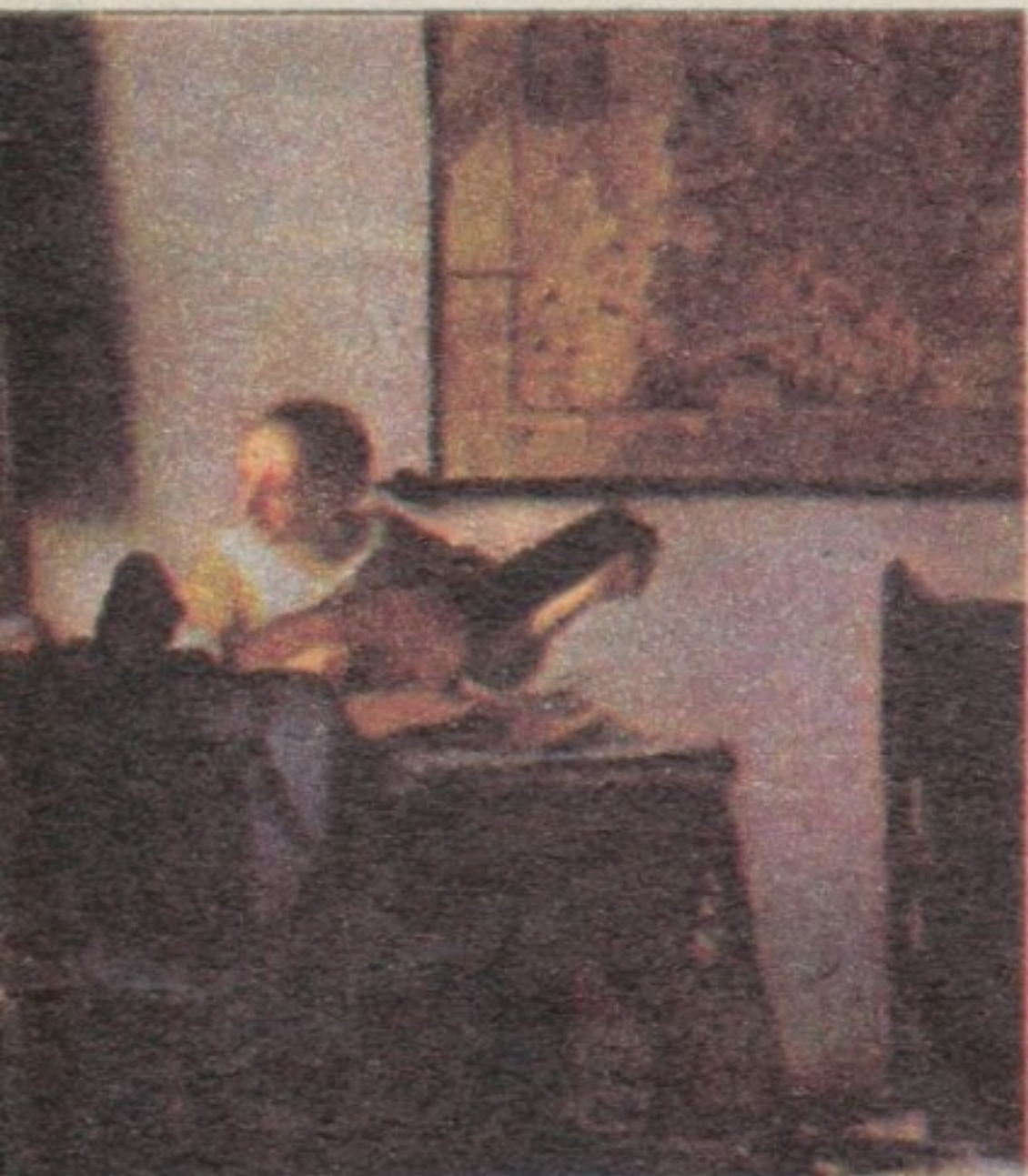
Међу првим колекционарима који су се докопали Вермера био је Хенри Марканд. Он је за 800 долара 1887. године купио „Жену с крчагом“ и две године касније поконио је њујоршком Метрополитен музеју. Био је то први Вермер на тлу Америке.

Када су и други колекционари схватили да платна овог сликара имају магичну привлачност, било је касно. Вермерове слике постале су непроцењиве. А доказ „вермер-

Чак и они који нису имали прилику да виде „Поглед на Делфт“, а читали су Марсела Пруста, знају да у горњем левом углу, између два торња, постоји то парче жутог зида који један од ликова дела „У потрази за изгубљеним временом“ призива у сећање и у тренутку смрти

ЗАЧАРАНИ СВЕТ

*Девојка са лаутом, 1664.
Метрополитен музеј, Њујорк*

маније" свакако је и једна од највећих фалсификаторских афера новијег доба. Четрдесетих година Холанђанин Ван Мегерен тако је вешто израдио шест „Вермера“ да су та уља, претходно прошавши стручну процену, продата као оригинали.

Популарисању овог сликара сигурно је допринео и француски књижевник Марсел Пруст (1871–1922) који је своју опчињеност Вермером пренео на Свана, јунака свог обимног дела „У трагању за изгубљеним временом“. Када је 1902. Пруст у Морицхаусу видео „Поглед на Делфт“, рекао је да је то најлепша слика на свету.

А да ли је сам Вермер за живота уживао такву славу? Тешко је рећи, с обзиром на то да је то сликар о чијем је животу сачувано запањујуће мало података.

Сликама плаћен хлеб

Зна се да је 1632. рођен у Делфту, претпоставља се у прилично имућној породици јер је његов отац држао крчму и бавио се трговином уметничких предмета. А таква трговина била је у то време веома уносна. Земљом је, на име, владала права глад за сликама и било је сасвим уобичајено да чак и обичан фармер одвоји повелику суму да би купио ко зна коју слику по реду.

Живећи у граду који је имао 25.000 становника и хвалио се са преко 200 пивница, Вермер се у 21. години оженио и постао члан локалног трговачког еснафа „Свети Лука“, удружења које је примало само уметнике и трговце уметничким предметима. Са

„Жена у плавом чита писмо“ толико посвећено да нам се учини да је Вермер и на овом уљу створио неки свој паралелни свет у коме успевате да постојите заједно с том замислишеном незнанком

Катарином Болнес добио је петнаесторо деце. Једанаесторо је остало у животу. Ако се зна да је после Вермерове смрти, а умро је 1675, у 43. години, његова супруга неплаћене рачуне код пекара морала да измири са две слике, није тешко закључити да нису живели у изобиљу.

Какво је било Вермерово образовање, колико је, и где, учио, да ли је путовао, да ли се дружио са другим уметницима, када је одлучио да слика, да ли је имао учитеља?

Уз Фредерика Дипарка, главни организатор изложбе био је Артур Вилкок, кустос вашиingtonског Националног музеја (у коме је била поставка), иначе један од водећих светских познавалаца Вермеровог стваралаштва. С обзиром на то да је Вилкок све Вермерове слике и рендгенски прегледао, дошао је до занимљивог закључка.

„Испод“ слике „Девојка са црвеним шеширом“ (и ово платно, као и већина осталих, малих је димензија: 22 x 17 центиметара) „види“ се пор-

*Девојка која пише писмо,
Национална галерија,
Вашингтон*

tret човека такође са шеширом. По Вилоковим речима, с обзиром на стил којим је портрет човека урађен, вероватно се ради о делу Карела Фабрицијуса.

Фабрицијус је био један од најдаровитијих Рембрантових (1606–1669) ученика. У Делфт се доселио 1650. године. Знајући да је Вермер у кући имао два Фабрицијусова

*Сликар у атељеу,
Историјски музеј, Беч*

платна, сасвим је могуће да су се њих двојица макар познавала, ако овај на Вермера није чак и утицао.

Али, зашто је онда Вермер преко Фабрицијусовог платна насликао други портрет?

Где је нестао Вермер?

На многобројна питања о Вермеровом животу очигледно се неће наћи одговори. Ипак, оно што највише чуди јесте његов став према времену у коме је живео. На његовим платнима нема деце а имао их је једанаесторо, нема раскалашних пијанки уобичајених за то доба, нема личности које би могле да се „препознају“.

Вермер је успео да створи време ван времена у коме се појављују махом појединачни ликови, обично жене, забављене обичним, свакодневним пословима у свету „мртве природе“, мирном као да је опчињен. Светлост, која на већини слика долази с неког прозора постављеног на левој страни платна, ствара чуда на свим предметима који јој стоје на путу.

По Вермеровој смрти највећи део његове збирке прешао је у руке богатог рентијера Петера Клаеза ван Ријвена. Овај богаташ направио је 1696. аукцију у Амстердаму и тада распродао двадесетак Вермерових дела. Стручњаци мисле да се на тој аукцији нашао и Вермеров аутопортрет. Да ли је нестао без трага као и осталих седам слика којима упорни колекционари и даље покушавају да уђу у траг?

В. С.

ДОГОДИЛО СЕ НА ЗИМСКИМ ОЛИМПИЈАДАМА...

САРАЈЕВО 1984.

"БОЛЕРО" ЗА СВА ВРЕМЕНА

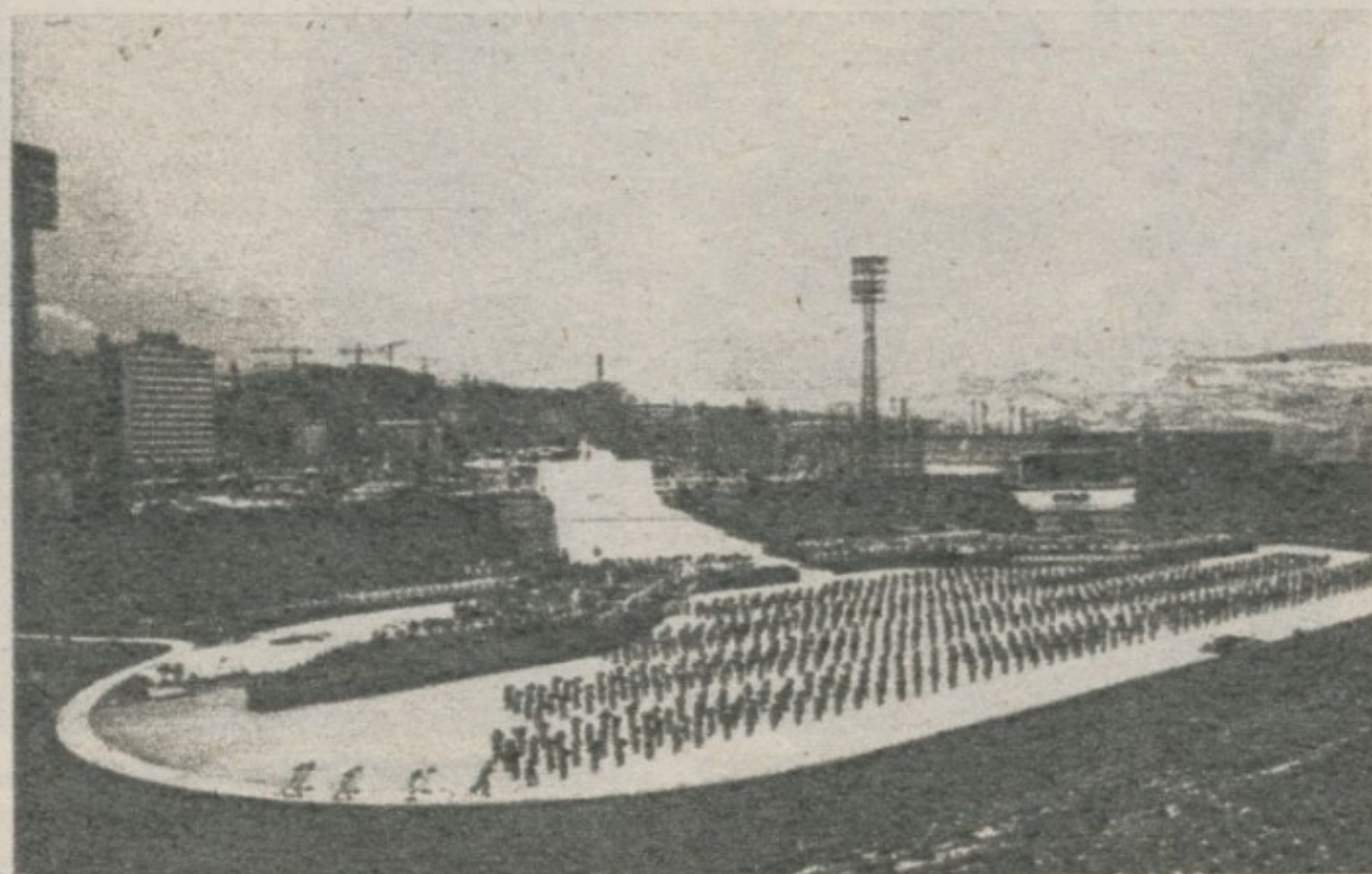
Четрнаеста по реду "бела Олимпијада" одржана је пре дванаест година у Сарајеву. Биле су то, по једнодушној оцени стручњака и званичника, до тада најбоље организоване Зимске олимпијске игре.

Свечаност отварања ове Олимпијаде уприличена је 8. фебруара на стадиону "Кошево". Гледалиште је било испуњено до последњег места. Олимпијску ватру запалила је репрезентативка у уметничком клизању Санда Дубравчић, а олимпијску заклетву изговорио је ас алпског смучања Бојан Крижај.

Када су такмичења на снежним теренима Игмана, Бјелашнице, Јахорине, Требевића и на леденим плочама у Скендерији и Зетри почела, узбуђења је било напретек. Југословене је највише обрадовао двадесетдвогодишњи студент из Постојне Јуре Франко. Он је изванредном вожњом у обе трке велеслалома изборио друго место и сребрну медаљу.

Ова медаља је прва коју су југословенски спортисти икада успели да освоје на зимским олимпијадама. Зато је било разумљиво што је тај подвиг изазвао одушевљење у читавој Југославији. Саме Сарајлије пропратиле су Франков успех духовитим: "Волимо Јурека више од бујека".

ЈУРЕ ФРАНКО ЈЕ ДРУГИМ МЕСТОМ У ВЕЛЕСЛАЛОМУ ИЗБОРИО ПРВУ МЕДАЉУ ЗА ЈУГОСЛАВИЈУ НА ЗИМСКИМ ОЛИМПИЈСКИМ ИГРАМА

Свечаност отварања Олимпијаде на стадиону "Кошево" у Сарајеву

У финалној трци Франко је забележио резултат 2:41,41, што је за само 23 стотинке било слабије од времена победника, Швајцарца Макса Јулена. Трећепласирани Андреас Венцел из Лихтенштајна заостао је иза Франка 34 стота дела секунде.

Незванична краљица ових Игара била је финска репрезентативка у смучарском трчању двадесетдеветогодишња Марја Лиза Хамалаинен. На стазама Игмана била је најбоља у све три дисциплине: 5 км, 10 км и 20 км – и

уз то је освојила "бронзу" као чланица штафете Финске 4 x 5 км.

За једну златну медаљу био је слабији шведски тркач Грунде Шван. Он је до "злата" дошао на 15 км и као члан штафете 4 x 10 км, док је у трци на 50 км био други, а на 30 км на циљ је стигао трећи.

Надметања скакача била су у знаку два изузетна мајстора: Јенса Вајсфлога из ДР Немачке и Финца Матија Никенена. Прво је на краћој (70-метарској) скакаоници тријумфовао Вајсфлог, а Ни-

ТРИЈУМФ БЛИЗАНАЦА

Две најсјајније медаље у слалому постале су власништво америчких репрезентативаца близанаца Фила и Стива Мера (рођени 10. маја 1957. године). Фил је тријумфовао резултатом 1:39,41, а Стив је изборио сребрну медаљу резултатом слабијим само 21 стотинку секунде. Трећепласирани Француз Дидије Буве имао је време 1:40,20.

ккенен заузео друго место испред свог земљака Јарија Пуконена. Неколико дана касније, на великој (90-метарској) скакаоници Никенен је у пуној мери узвратио Вајсфлогу, који је морао да се задовољи сребрном медаљом. У овој дисциплини трећи је био Чехословак Павел Плоц.

У такмичењу брзих клизача убедљиво најуспешнија била је такмичарка из НДР Карин Енке, којој су припале по две златне и сребрне медаље. Међу њеним колегама и колегиницама уметничким клизачицама највише симпатија освојио је плесни пар из Велике Британије Џејн Торвил и Кристофер Дин. Њихов плес уз Равелов "Болеро" био је тако беспрекорно изведен да су им све судије дале највишу могућу оцену – 6.

Међу хокејашима овог пута су изостала изненађења. Репрезентативци СССР-а учинили су све да им се не догоди оно што их је задесило четири године раније, у Лејк Плесиду, када су им Американци, после пуне две деценије, протели "злато". Совјети су у Сарајеву савладали све препреке, а у финалу су сигурно победили екипу Чехословачке са 2:0.

Плесали су за незаборав: Џејн Торвил и Кристофер Дин

XIV ЗИМСКЕ ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ САРАЈЕВО, 8-19. 2. 1984.

Учествовала су 1344 такмичара из 49 земаља. Они су се надметали у: биатлону, брзом клизању, хокеју на леду, санкању, алпском смучању, смучарском трчању, скоковима, уметничком клизању и вожњи бобом. Проглашено је 39 олимпијских победника.

Историјско "сребро": Јуре Франко са медаљом освојеном у олимпијском велеслалому на Бјелашници

ПОЛИТИКИН

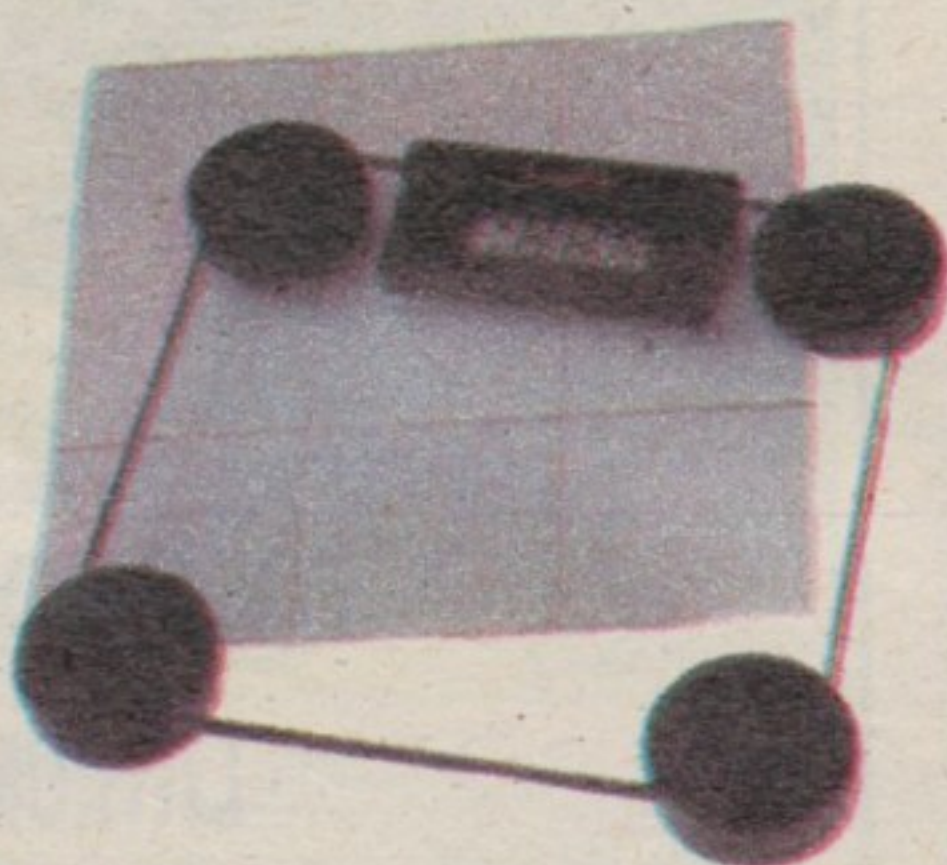
ЗАБАВНИК

**ШТА СЕ
НОСИ,
ВОЗИ,
СЛУША**

И ЗА СУМО РВАЧЕ

Звучи невероватно, али ово је заиста вага, обична вага која се држи у купатилу. Јесте обична по намени, али не и по

начину на који ради. Чистих елегантних линија, ваљда да се забашури евентуално здепаста грађа корисника, ова провидна справа, начињена од супериздржљивих стаклених „листића“, исписује на екрану с течним кристалима тежину с тачношћу од 100 грама. У чему је штос? У четири ножице смештени су сензори: притисак на стакло преноси се до њих, а они даље достављају податак који се приказује на екрану. Највеће могуће оптерећење ове, на изглед филигранске справе – 150 килограма. Цена такође врло солидне грађе – 245 DEM.

АУТО У ДНЕВНОЈ СОБИ

Кад се завалите у његово седиште, не морате везивати сигурносни појас. Ову необичну фотељу осмислила су,

надахнута аутомобилом педесетих година, два млада дизајнера Слек и Хлек, којима Европа већ дугује столицу у облику даске за сурфинг и другу – у облику авионског седишта. Ова пред вама начињена је од оплемене пластике на бази полиестера. Производи се у величини 50x68x80 центиметара, боја – по жељи. Ево вам и телефона произвођача: 22-26-92-85, уз позивни број за Француску и Париз, али можда вам неће ни требати кад чујете цену: 2.600 DEM. Слек и Хлек јесу млади, али не и наивни. Зато пробајте да и сами учините нешто слично. Бар старих аутомобила имамо напретек.

ЗА ЈАЧАЊЕ МИШИЋА

Само вам се чини да девојка на слици покушава да уништи тениски рекет. Она, у ствари, показује како се користи справа под називом „Пауервеб“ (нешто као „моћна мрежа“) и која ће бити од велике користи свима који имају тешкоћа са мишићима руку. Развлачењем јаке гуме

РОБОТ У КУЋИ

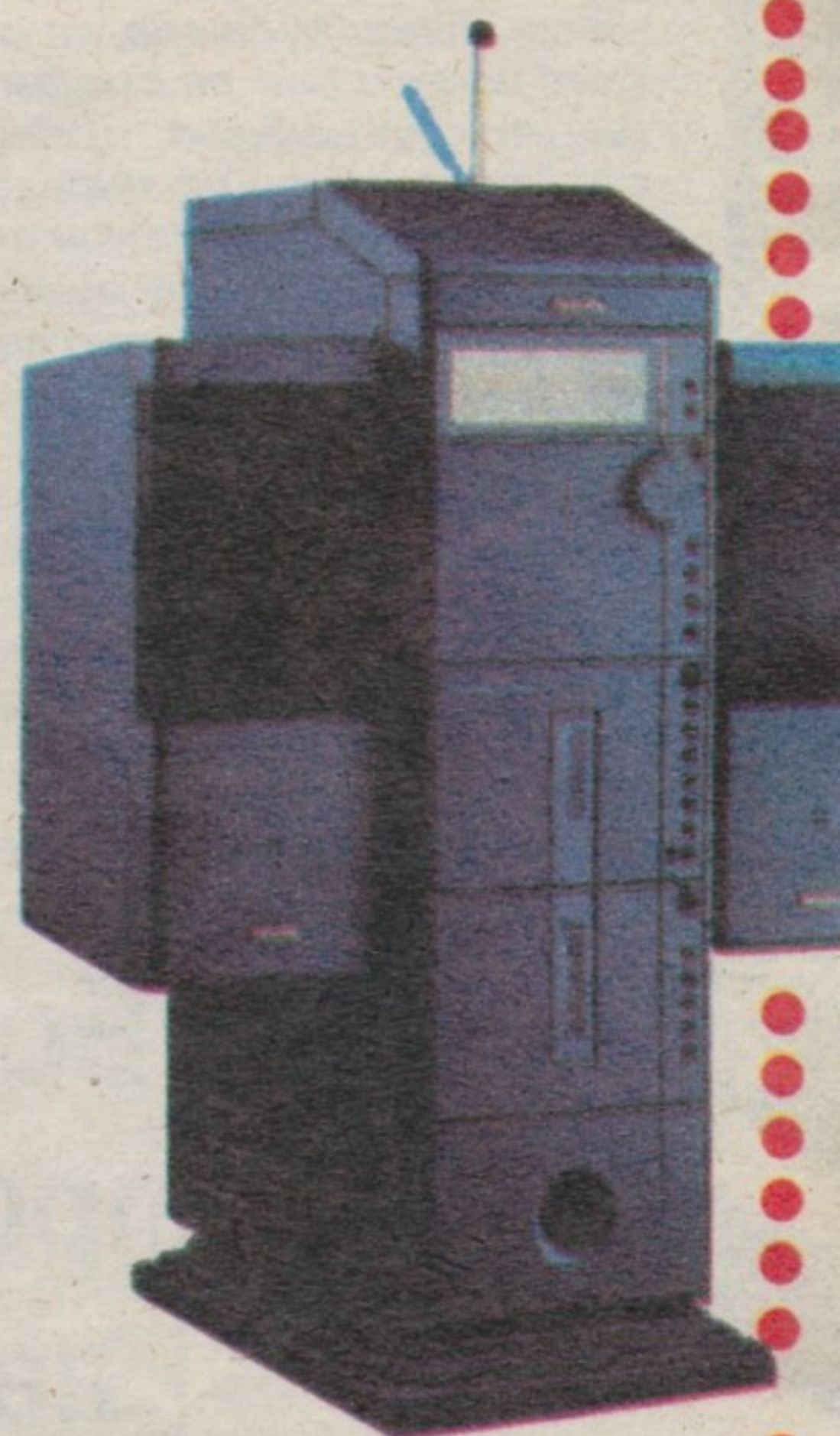
Не, већ музички стуб футуристичког изгледа висок 66 центиметара а широк 24,5 cm. Као да је прави робот, он је изванредно послушан, а и вама омогућава да слушате – најквалитетнији звук. Састоји се од CD читача који може да се програмира, од два појачала снаге 20 W (с турбо басом који појачава дубље тонове и еквилајзером за подешавање тона), има тјунер који на дисплеју показује име изабране станице, магнетофон који је двоструки касеташ ауториверз (нема устајања, сам се враћа кад дође до краја једне стране) и, најзад, ту су и два звучника, овде као „руке“ робота, али се

разапете на обручу, јачају се мишићи и то, следећи упутство, тачно они које одредимо.

Наравно „Пауервеб“ није намењен само спортистима, свако ко одвоји шездесетак DEM моћи ће свој бес да искинали на тениском рекету (који то није). За почетнике је предвиђена мрежа која се по беж боји разликује од тешких, црне боје. А између црне и беле има још боја поређаних по јачини гуме и снази која је потребна да би се она растегла.

иначе могу одвојити и поставити тако да се добије што вернији и квалитетнији звук. Произвођач „Филипс“, цена 1400 DEM.

TEENAGE FANCLUB: Стицање сигурности

Шкотски састав „Teenage fanclub“ до сада је објавио четири албума са којима је, бар у Енглеској, постигао завидну популарност. Чланови ове групе решили су зато да њихова следећа плоча буде благ поглед у прошлост. У дневној соби гитаристе и певача Рејмонда Мекгинлија за један дан снимили су акустичне верзије четири песме, са сваког албума по једну. Комшиница, госпођа Маргарет, дозволила им је да свирају колико год дуго и гласно желе, само да би максимално испао што боље. У Глазгову, њиховом родном граду, најзад су доживели да их сви поштују јер је њихов прошлогодишњи албум „Grand Prix“ добио велика признања, а многи су га прогласили најбољом плочом године. То им је било више него неопходно јер су са претходном плочом „Thirteen“ прошли више него неславно и код публике и код критике.

— Албум „Grand Prix“ је наше виђење музике „Битлса“ и „Бирдса“, али и одличне поп музике шездесетих — каже Рејмонд Мекгинли. — Са претходном плочом заиста смо имали тешкоћа. Недоумице смо разрешили тако што смо отпустили тадашњег бубњара, па нам се придружио Пол Квин. Врло брзо почели смо да стичемо сигурност. Не оно самопоуздање „ми смо најбоља група на свету“, већ смо из дана у дан све јаче осећали да знамо шта радимо и да смо у томе сасвим добри. Припремајући албум, „Grand Prix“ били смо свесни да правимо добру музику. И нисмо погрешили. Исто осећање имали смо док смо снимали ове четири акустичне песме. Да ли смо били у праву, рећи ће публика. Додуше, наши синглови нису заузимали богзна каква места на топ листама. Можда ми никада више нећемо имати хит, али мислим да ћемо албуме увек добро продавати. И највише бих волео да више не морамо да објављујемо синглове. Али, када бисмо тако нешто, рекли у нашој дискографској кући, вероватно би нам одговорили: — Шта мислите да сте ви, „Led Zeppelin“?

ЛУ РИД
ПОНОВО

Борац
против
лажи

После четири године паузе Лу Рид је крајем фебруара објавио нови албум „Set The Twilight Reeling“. У односу на његов ранији дискографски период то је веома дуга пауза, поготову што је претходна плоча „Magic and Loss“ врло озбиљно прихваћена, а бавила се туробном темом, умирањем, јер је Рид у том перио-

ПЕСМУ ЛИТИЈУМ

LITHIUM

*I'm so happy, 'cause today
I've found my friends
they're in my head
I'm so ugly, but that's okay,
'cause so are you
we've broken our mirrors
sunday morning is every day
for all I care and I'm not
scared
light my candles in a daze
'cause I've found God
I'm so lonely, that's okay
I shaved my head and I'm not
sad
and just maybe I'm to blame
for all I've heard, but I'm not
sure
I'm so horny, but that's okay
my will is good*

Текст и музика: Курт Кобејн
Изводи: Нирвана

Тако сам срећан јер сам данас нашао своје пријатеље они су ту, у мојој глави, тако сам ружан, али то је у реду јер и ти си поразбијали смо наша огледала недеља ујутру је свакодневно за све до чега ми је стало и нисам застрашен ошамућена, упали моју свећу јер ја сам срео Бога

Тако сам усамљен и то је у реду обријао сам главу и нисам тужан и можда треба кривити само мене за све оно што сам чуо али нисам сигуран тако сам напаљен, али то је у реду моја воља је чврста

ду изгубио неколико блиских пријатеља.

По објављивању тог албума Рид је кренуо на турнеју, затим се развео и накратко ујединио са музичарима са којима је својевремено био у саставу „Velvet Underground“. Са њима је имао европску турнеју а затим се повукао у студио.

— Почео сам да снимам нове песме, нисмо успевали да добијемо ону снагу коју смо имали на концертима. Веома сам желео да остварим тај звук, па сам направио студио у својој кући. Нова плоча је окренута звуку гитаре јер сам желео да после „Magic And Loss“ објавим рокер-

ски албум. За разлику од претходних плоча, на овој су најразноврсније теме.

Као и обично, Рид је у својим песмама оштар и критичан. Тако се у једној од композиција обрушио на слој америчких конзервативаца који воде лицемеран живот и другима проповедају како да се понашају у љубави.

— Хођао сам улицом када ми је синила идеја за ту песму. Схватио сам да морам одмах да је напишем и како сам био само неколико улица од куће, потрчао сам назад, укључио компјутер и песма је била ту, од почетка до краја. Иронија је у томе што моју дискографску кућу

КУД ИДИЈОТИ

Пулски „КУД Идијоти“ обрадовали су своје верне обожаваоце почетком године новом плочом „Mega punk“ на којој, у 16 песама, настављају да се праве луди, зловни и цинични. Своју горчину и незадовољство најбоље исказују у песмама „Божина“, „Fuck the system“, „Има ли (овдје) живота прије смрти“ и „Ред и палице“. Поводом изласка плоче кренули су на редовне свирке, а недавно су наступали и у Скопљу и, што је врло занимљиво, добар део посетилаца чинила је њихова стара публика из Југославије. Те вечери, 3. фебруара, уједно су прославили петнаести рођендан групе и то у истој постави која је својевремено била најзанимљивији панк састав у земљи. На окупу су и даље Туста, Сале, Фриц и Птица који се, упркос врло директним текстовима, на новој плочи и даље прави идијоти, па на омот стављају назнаку „Свака сличност са данашњим ликовима и догађајима је...“ Своју потребу за критичким деловањем они не исцрпљују само на плочама, већ издају лист „Чемпрес“ у коме су главне

Птица и Фриц у разговору са обожаваоцем

новинарске снаге Фриц и Птица. Неколико примерака најновијег „Чемпреса“ стигло је после концерта у Скопљу и у

Београду и одмах је разграбљено међу њиховим поштоваоцима. Сада се увелико фотокопирају.

ИГИ ПОП:

Жилави
ветеран

ЖИВИМ! ДА ЖЕЛИМ

Иги Поп је један од ветерана на светској рок сцени, певач који је још раних седамдесетих година, радећи са саставом „The Stooges“ био први зачетник панк покрета. Његови рани албуми и данас се сматрају врхунским делима а он високо стоји и међу колегама. Када је почетком осамдесетих посустао са соло албумом, његов пријатељ, Дејвид Боуви уврстио је на своје плоче неке од његових старих песама и на тај начин постепено га вратио на бину. Занимљиво је да је и Горан Бреговић ангажовао Игија Попа који је отпевао неке од старих песама „Бијелог дугмета“ за филм

„Аризона дрим“ Емира Кустурице. Будући да се тај албум само у Француској продао у тиражу готово десет пута већем но што су се продавале Игијеве плоче у тој земљи, обојица су очигледно веома задовољни том сарадњом.

Почетком марта Иги Поп је објавио нову плочу „Naughty Little Doggie“.

— Ову плочу осећам као рокенрол из седамдесетих, она одише сличном једноставношћу — каже Иги Поп. — Желео сам да песме буду добро скројене, али и лаке за слушање, да терају људе на игру и да могу да се звиждућу. Текстови су мало уврнути, говоре о момку средњих година кога хвата паника од пролазности. Наравно, то су ствари које се и мени врзмају по глави.

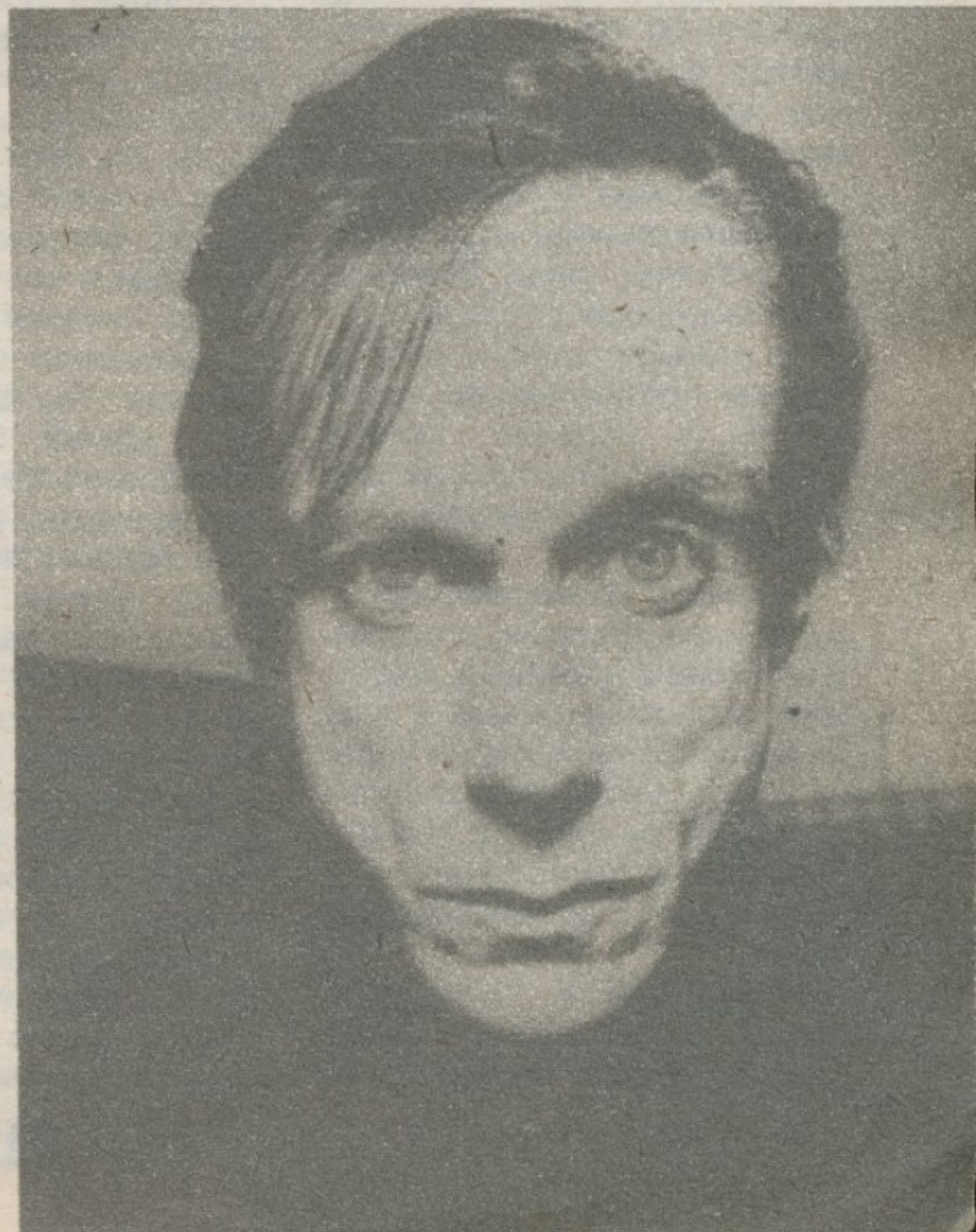
Иги Поп има 49 година, али је и даље врло жилав а на бини живахан као клинац. Уосталом, о томе пева у уводној песми „I wanna live“ (Желим да живим). Поред музике, он се све више занима за филм. Глумио је у новом филму Џима Џармуша „Мртавац“ као и у „Граду анђела“, а компоновао је музику за филм Џонија Депа „Храброст“.

— Осмислио сам акустичну музику под утицајем кантри блуза, али и шпанског мелоса. Џони Деп и ја играли смо у филму „Плачљивко“ и од тада сарађујемо. Сасвим је могуће да ће Џони режирати спот за неку песму са нове плоче. Углавном, изгледа да ми се тек сада отварају бројне могућности. Приметио сам да људи сада много више цене оно што радим и трудим се да на то одговорим кроз музику. Наравно, обазрив сам и гледам да не претерам у томе.

поседују управо ти конзервативни Американци. Надам се да ће убудуће објавити бар 3000 ганстерских реп плоча. Мислим да сам управо због тог конзервативизма много цењенији у Европи него у Америци. Европљани боље разумеју моје текстове и више поштују песме. У Шпанији су ме прогласили за аутора који највише утиче на друге музичаре.

Вероватно због тога на овој плочи Лу Рида биће одштампани текстови његових песама на шест језика: енглеском, италијанском, шпанском, немачком, француском и јапанском.

Како је
Корзика
добила
краља

ПУСТОЛОВ

„Компаније Мисисипи” вреди макар један одсто од емитованих обвезница, барон Теодор је остао без ичега, осим потере напуштене баронице и њеног оца! После краћег боравка по Енглеској и Холандији стигао је у Италију, подручје на коме раније није

СЛОВОРОВИМ ВЕНЦЕМ

У једној фирентинској крчми укрстили су се путеви Корзиканаца који су побегли од ђеновљанске страховладе и једног барона који је побегао од своје жене. Прича је почела да добија обресе легенде о избавитељу

Острво Корзику у Тиренском мору Ђеновљани су почели да освајају 1132. године. Петнаест година касније, острво површине преко 8.500 квадратних километара било је у потпуности под влашћу Републике. Од тада па до 1768. године, када је Версајским уговором Ђенова била принуђена да власт над острвом преда Француској, Корзиканци су се налазили у стању сталне побуне и устанка против ђеновљанске власти, а нарочито против Банке светог Ђорђа која је у име Ђенове управљала острвом.

Године 1729. Корзиканци су се поново подигли, разгневлени новим порезима, очајни због економске кризе у коју их је бацила неспособна управа Банке, бесни због упорног одбијања Ђенове да им допусти било какво учешће у одлучивању о сопственој судбини.

У том, дакле, времену у једној фирентинској крчми укрстили су се путеви групе

корзиканских избеглица и једног немачког барона. Корзиканци су побегли од ђеновљанске страховладе, носећи са собом свој патриотизам, барон од своје жене, носећи са собом њен накит!

Ко је барон Фон Нојхоф?

Барон Светог римског царства Теодор Антон фон Нојхоф рођен је 1690. године у Мецу. Његов отац, племић из Вестфалије који се оженио изван свог ранга, служио је у то време у обласној управи војвоткиње од Орлеана. Са седамнаест година Теодор је остао и без оца и без новца. Скромни очев положај није му дозволио да сину, осим титуле, остави било какво наслеђе звечеће природе, па је млади барон морао да ступи у војну службу. Не зна се тачно шта му се догодило на самом почетку војне каријере, али непосредна последица тог непознатог догађаја био је Теодоров журни одлазак из Француске, и то не негде близу, него чак у Шведску!

Изгледа да је у Шведској пустоловни дух младог бегунца непогрешиво уочен јер се недуго затим нашао у Шпанији као шпијун шведског краља Карла XII, оног истог владара који је читав свој живот посветио ратовању са Петром Великим и који је, најзад, поражен и лишен круне, погинуо у сумњивим околностима у Турској. Од шпијуна шведског краља барон Теодор преобразио се, после извесног времена, у агента шпанског краља и пуковника у његовој војсци. Ту, окружен двоструком заштитом и симпатијама првог министра кардинала Алберонија и војводе од Риперде, барон Теодор доноси одлуку да се „среди и смири”. Почетак на том путу био му је добар. Оженио се кћерком енглеског лорда Серсфилда, избеглог у Шпанију после прогонства Џејмса Другог, добио уз лепушкасту супругу још лепши мираз и –

наизглед – постао угледни и имућни шпански племић.

Има нечег у народној мудрости да није коме је речено него коме је суђено! Да ли барона Теодора није држало место, или га није хтео новац, или је нешто треће било у питању, тек – мираз није потрајао, а и његова супруга губила је од привлачности истом брзином којом се мираз топио! Када је мираз коначно нестао, а супруга сасвим поружнела, барон Теодор је купио њен накит и једног јутра нестао у непознатом правцу!

Пут га је одвео у Париз, град светлости. Престоница Француске била је у то време највеселији град на свету. Краљ Луј XV био је још малолетан, а у његово име управљао је регент Филип од Орлеана. Регент је био бонавиван, човек добронамеран и добродушан, али потпуно лишен било каквог осећања одговорности. Послове управљања државним финансијама био је препустио једном шкотском преваранту Џону Лоу, који је у историју ушао као човек који је измислио папирни новац!

Када је барон Теодор стигао у Француску, Ло је управо био лансирао свој нови финансијски проналазак: хартије од вредности! Темељ „проналаска” била је фиктивна „Компанија Мисисипи”, која је требало да искоришћава легендарно богатство златних рудника Америке! Трговина папирним обвезницама била је узела таквог маха да је читав Француска живела у непрекидној грозници сањајући златне снове и сабирајући на папиру огромне зараде. Део украденог накита напуштене баронице Теодор је уложио у акције „Мисисипија” и ускоро је на основу њих располагао завидним капиталом – на папиру! Када се читава Лоова „папирна грађевина” суновратила, када се испоставило да нити постоје легендарни златни рудници нити вредност

„оперисао”. И током тог боравка у Италији судбина је спојила Корзиканца и барона-бегунца.

Разговор са корзиканским избеглицама у фирентинској крчми отворио је очи барону Теодору. Корзиканци су били у невољи. Нису успевали да нађу вођу који би их ујединио. Корзиканци једни другима нису пристајали као вође, сви су се познавали и нико их није могао убедити да је неко међу њима бољи од било кога од њих! Барона Теодора нису познавали, значи нису имали разлога да не поверују да је он бољи од било кога од њих да се стави на чело свих Корзиканаца! Просто!

Пут ка круни

Теодор фон Нојхоф сазнао је у разговору са избеглицама много о острву, о народу, о неправдама Ђеновљана, о злоупотребама Банке светог Ђорђа. Корзиканци, пак, сазнали су много о барону Нојхофу, укључујући и све оне сјајне ствари које је барон смислио на лицу места. Пре свега, о његовим везама на европским дворовима, о његовим пријатељима и о помоћи коју би он био у стању да обезбеди Корзиканцима у њиховој борби за ослобођење од власти Републике. Када су се најзад разишли, разишли су се као људи уверени да су нашли оно за чим су трагали: Корзиканци да су нашли вођу, човека отменог порекла, богатог, утицајног, а барон – да је нашао пут до круне и чаролију да своју вечно празну кесу претвори у издашни извор злата! После извесног времена Корзиканци су се вратили на острво ширећи причу о необичном странцу, о његовим обећањима и везама и... прича је полагано почела да добија обресе легенде о избавитељу!

За то време потенцијални избавитељ дао се на посао. Више од три године крстарио је Европом, обилазио дворо-

ве, слао писма и петиције, обигравао око министара. Све узалуд! Нико није био спреман да помогне, нико није хтео да се замера Ђенови. Стара Република можда је и била на заласку, али никоме се није чинило упутним да се гнев некадашње европске силе искушава на острву на коме је њена власт чврсто одржавана већ више од пола миленијума.

Коначно, барону Теодору на памет је пала срећна замишљања! Ако неће хришћани, хоће Турци! Ако неће Европљани, хоће Африканци! Тако се барон нашао у Тунису, код туниског бега. Бег је, за разлику

од европских владара и политичара, имао времена напретек. Барон је био занимљив приповедач, подухват је будио извесну наду на успех, а цела ствар није могла да буде много скупа! Бег је размислио и одлучио да подржи барона.

Са бегом као главним помагачем баронов подухват почео је да добија у убедљивости. Мада се читава бегова подршка састојала од десет малих топова, извесне количине пушака, сабаља, униформи – разноврсних али угодно шарених, муниције, намирница и нешто новца, ипак је то била подршка једног владара. У жељи да – ако ствар крене добрим правцем – не остану без икаквог удела, Британци су решили да се

придружи! Ипак, њихова подршка састојала се само у превозу од Туниса до Корзике. Барон није био одушељен овим британским тврдичлуком, али – како се каже – паметном човеку и комарац је музика!

Корзика, најзад!

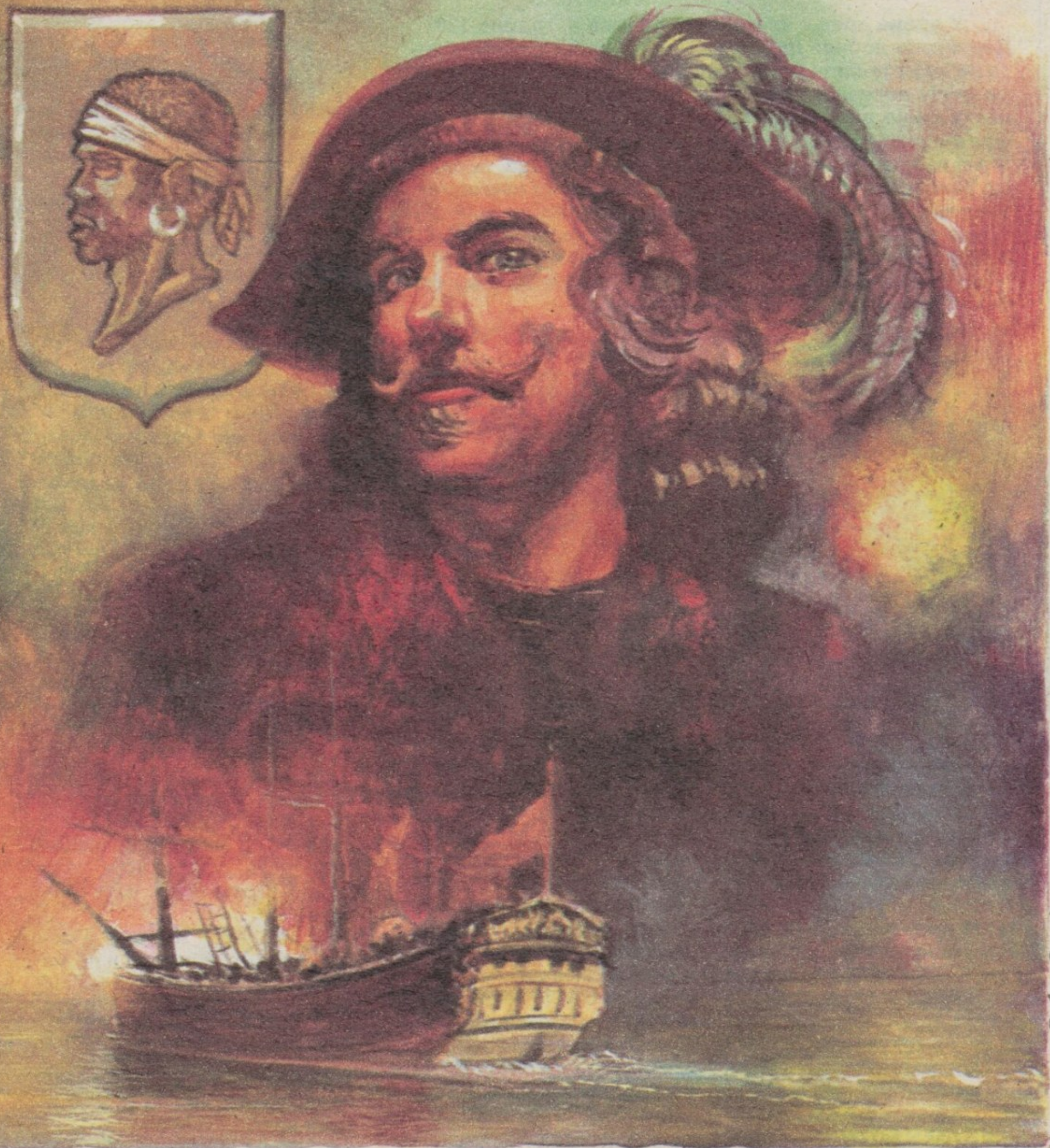
Дванаестог марта 1736. године британски брод је бацио сидро у малој луци Алерија на источној обали Корзике. Са брода се искрцао висок господин, одевен у необичан источноначки кафтан (на који му је право давао високи чин „мамамушија“ који му је доделио бег), са богатом периком, гусарским шеширом украшеним са изузетном штедрешћу нојевим перјем, бескрајно дугим мачем о појасу и отменим штапом са дршком у виду гаврановог кљуна! Призор је био задивљујући и малобројни Корзиканци који су се затекли у луци остали су забезекнути царском појавом барона Нојхофа. Небо је, очи-

то, коначно одлучило да се осмехне грешним Корзиканцима и вест о искрцавању спасиоца у Алерији обиграла је острво за тили час. Скромна количина оружја и намирница тренутно је увећана до неслућених размера. Корзиканци, који су се почетком те године поново били дигли на устанак, у међувремену су донели проглас о својој независности, прогласили краљевство и ставили острво под заштиту Блажене Дјеве Марије! Једино што је недостајало био је краљ!

У том тренутку, Нојхоф се искрцао у Алерији. Прст Божији био је на њему! Корзика је добила краља! Теодора Првог!

Одушељена маса сместила је Теодора у дворца Червионе, где је бивши барон, нови краљ, сачекао сазивање скупштине корзиканског народа. На скупштини одржаној 15. априла исте године у Алзанију, Теодор фон Нојхоф изабран је за првог краља Корзике. То, у ствари, и није било бирање; народ га је једноставно извикао за краља! Они који су били понети одушељеном клицали су јер су веровали да су њихове молитве коначно услышене. Они који су хладно калкулисали клицали су јер су разумели да владар који нема никаквог племенског ослонаца на острву мора у свему да тражи ослонац у устаљеној племенској управи и да никада неће моћи да буде ни независан ни опасан. Било како било, Теодор Први је на лицу места положио заклетву на свеже написани Устав од 18 тачака. Устав му је давао круну Корзике, која је имала да се наслеђује у његовом роду без обзира на пол потомака, али га је обавезивала да ниједну одлуку не може донети самостално, без сагласности скупштине.

Када је већ поменута круна Корзике, ваља рећи да је нови краљ после избора свечано и крунисан. Светковина је обављена у цркви у Тавањи. Како Корзика није имала владарске симболе одраније, уместо круне начињен је леп венац од лавора који је владару стављен на главу, а уместо престола нађена је удобна фотелја која је сасвим пристojно послужила намени. Објективно посматрано, начин на који је краљ Теодор ступио на престо Корзике био је сасвим ваљан, а – с обзиром на неспорно изражену вољу народа и сагласност Цркве – правно неспоран. Једино што је било спорно била

Илустровао Бобан Савић

је неспремност Ђенове да острво препусти његовим становницима, па – сходно томе – и избор краља Теодора није могао да изазове друге последице до необуздани гнев Републике.

Љубав – велика грешка

Бивши барон бацио се свом снагом на обављање свог краљевског посла. Из дана у дан освајивали су декрети, укази, закони. Краљевина Корзика почела је правно да постоји. Именована је прва влада, образована краљевска гарда од 300 људи, установљен Орден избављења, а свим европским силама упућена је нота нове власти о ступању на престо Теодора Првог. Искован је и први новац, истина од бакра, али ипак новац!

За то време прастара Република се покренула. Сенат је издао саопштење европским силама у коме су Корзиканци и њихов краљ приказани као банда разбојника, приврженика црне магије, јеретика, фалсификатора и – отприлике – криваца по сваком слову било ког закона кога је машта Сената могла да се досети! На саопштење Сената, краљ Теодор је отписао. Његова изјава подсетила је на све оне векове ђеновљанске тираније над Корзиком и Корзиканцима и завршена поруком да о томе шта Република мисли о његовом краљевству он, Теодор Први, брине таман колико и о псу који завија на Месецу!

Племените и храбре речи, али Ђенова је имала јак глас, а краљ Теодор сувише мало оружја, сувише мало новца и исувише много невоља да би могао себи да дозволи да не брине о завијању које се чуло са севера. Убрзо је завијање почело да се чује из веће близине. Ђенова је испразнила све затворе, регрутовала по околним државама и ставила под свој стег све разбојнике, сецкесе, сав улични олош који је могао да се нађе, обећала им пристојну плату и сав плен који освоје, укрцала их на бродове и довезла на обале острва.

На Корзици је завладао страх. Народ је почео да наслућује да га чекају тешки дани. Вође су се поделиле и почеле да размишљају нису ли можда починиле грешку када су се дигле против Ђенове и довеле краља. Почела су тајна договарања и преговарања углавном усмерена на покушаје да се сопствена глава спасе тако што би се Ђеновљанима понудила глава краља Теодора. Они исти који су Теодоров долазак поздравли

ли са највећим одушевљењем први су се присетили да им је он – у ствари – био сумњив још од самог почетка! Сви су се, такође, досетили да Теодор уопште и није Корзиканац, па да зато и немају неких посебних обавеза према њему! Једном речју, краљ Корзике одједном се нашао врло усамљен, и – као што се често дешава усамљеним људима – направио је грешку! Грешка краља Теодора састојала се у томе што се заљубио!

Девојка је била Корзиканка и имала је брата. Брат је био гардиста краља Теодора. Гардиста је по дужности био упознат са краљевим кретањем, а краљ се, извечери, кретао ка дому гардистине сестре. Тако је пукла брука, а бруку су, донекле, могле да умање батине. Брат је тако истукао сестру да се трагови

си, боље да виси краљ него њихов земљак! Из те немогуће ситуације заљубљени краљ морао је да се спасава скоком кроз прозор и скривањем у кући једног од суседа.

Теодор Први није био толико заљубљен да не би знао шта га је снашло. Владавина се приближила своме крају, а он – који је толико пута био у опасним ситуацијама – није био спреман да се заварава. У гарду се више није могао поуздати – Корзиканци су у паничном страху бежали пред хордом ђеновљанских „војника“.

Четвртог новембра 1736. године у Сартени краљ је објавио народу Корзике свој одлазак са острва и именовање три регента који ће влада-ти у његовом одсуству. На обали се у бродитх укрцао краљ Корзике; десет дана касније у Ливорну се са тог

дор је наишао на донекле расположене платише. Године 1738. Теодор Први поново се искрцао на Корзици. Уместо одушевљења од пре две године, сада га је сачекала хладна мрзовоља и одбојност, делом произведена личним сазнањем Корзиканаца да – објективно – није он издао њих, него они њега. Пет година касније краљ Теодор ће поновити покушај. Овај пут уз помоћ Енглеза. Безуспешно, као и претходни пут.

Крај једног краља

Разочаран и обесхрабрен, Теодор фон Нојхоф, краљ Корзике, нашао је уточиште у Лондону. Није више имао ни снаге ни воље да се бави било чиме. Са Корзике је, за разлику од већине других који су власт омирисали макар на кратко, отишао сиромашнији но што је био када се први пут искрцао на њене обале. Бити сиромашни краљ горе је него бити сиромашни барон, а бити сиромашни барон горе је него бити нико и ништа. Постоје људи који расту умањујући друге људе. Умањити једног барона даје посебан подстрек расту таквих људи, умањити једног краља, макар Корзике, макар краља који је владао – тек седам месеци, чини такве људе циновима. Захваљујући краљу Теодору, барону Нојхофу, један број грађана Лондона јако је израстао!

Затворен у лондонској тамници због дугова током пет година, заложивши коначно своја краљевска права на Корзици за откуп дуга, бивши пустилов и неуспели спаситељ Корзике изашао је на слободу 1756. године. Умро је неколико недеља касније, 11. новембра.

Име Теодора Антона барона фон Нојхофа, краља Корзике, остало је и мало и много, мало за једног краља, а много за једног обичног човека. Остала је, на пример, успомена на њега на острву његове краткотрајне владавине и та је успомена доста нејасна, више легенда но стварно сећање, али постоји као појам о „времену Теодора краља...“, када су се на Корзици дешавале неке ствари које се у другим временима нису збивале!

Остао је грб Корзике у облику који му је он дао и прича о том грбу!

Остао је, коначно, дирљив епитаф на гробу Теодора Првог:

Судбина му је доделила краљевство, али му је ускратила хлеб!

Д. А.

ПРИЧА О ГРБУ КОРЗИКЕ

У време краља арагонског Хаимеа II, године 1297, Корзика је добила грб који се састојао од плавог штита на коме је била представљена одсечена глава Мавра очију повезаних сребрном марамом. На самом почетку своје владавине краљ Теодор и његов херолд фра-Анђело седели су разматрајући да ли и какве измене извршити на грбу, када је плаћени убица, послат од ђеновског Сената, покушао да одстрели неугодног владара. Улозори узвином свог пажа, једног младог црнца, краљ се нагло тргао и метак је промашио циљ. У знак сећања на овај догађај, Теодор је променио боју штита (плаво је замењено сребром), а мараму са очију Мавра у штиту подигао на чело.

нису могли сакрити, што је краља Теодора страшно разгневило па је позвао гардисту и избрусио га пред свима. Гардиста је, бранећи образ породице, био дрзак, и краљ је то схватио као „увреду величанства“.

На захтев краља да се гардиста ухапси и обеси на лицу места, остали гардисти присетили су се да је краљ странац, а њихов друг Корзиканац; затим су се сетили да је дужност корзиканског брата да чува част корзиканске сестре; коначно, закључили су да, ако неко већ треба да ви-

бродитх искрцао један безимени калуђер који је, кријући се од ђеновљанских ухода, успео да се коначно докопа Рима.

Током наредне две године поновила се животна повест Теодора фон Нојхофа: обилажење европских дворова, убеђивање, молбе, преклињање. Једина разлика била је у томе што је то некада радио као барон, а сада као краљ! Оно што је остало исто била је празна кеса! После Рима Торино, после Торино Париз, после Париза Амстердам... И ту, у Амстердаму, краљ Тео-

VOJVODJANSKA BANKA

Učenicima osnovnih i srednjih škola
DRAGA DECO, POŠTOVANI PROFESORI,
OGLAŠAVAMO
LITERARNI KONKURS

i pozivamo vas da i ove godine govorite o sebi i svom svetu na temu

R E Č I

lepe, trajne, mirisne, obojene, sjajne, golicave, razuzdane...

Vaša

ČUDESNA PRIČA O REČIMA

može da stane u naslove.

- *Volim kad se reči igraju i skaču*
- *Izmišljam reči i smejem se*
- *Volim slobodu reči u rečenici*
- *Rečima treba ostaviti vremena da sanjare*
- *Moćan sam jer velike reči guram u male rečenice*
- *Slušajući neke reči čujem svet snova*
- *Reč kruži, pruža mirise, ispunjava moje biće*
- *Kad od reči kreneš, uvek negde stigneš*
- *O čistoti reči hoću*
- *i ...*

Napišite pesmu, priču, vest, reportažu, esej, zapis... Pišite na srpskom i jezicima manjina. Pošaljite radove Vojvodjanskoj banci do 10. maja 1996.godine. Nagradićemo najbolje pojedince, profesore, škole, krajem maja, u Vojvodjanskoj banci u Novom Sadu.

Telefoni za kontakt 021/ 614-560 i 612-687

Naša adresa:
VOJVODJANSKA BANKA
MARKETING CENTAR
21000 NOVI SAD
Trg slobode 7

STVARAJMO U ZNAKU PRAVIH VREDNOSTI

VAŠA VOJVODJANSKA BANKA

Уређује
др Зоран Живковић

Роберт Сампсон

Неколико дана после свог 48. рођендана Хедли Џексон је открио да је у стању да материјализује жене из своје прошлости. Било је довољно само да усмери мисли – и ето их ту. Као да њихови животи настављају да иду упоредо с његовим. Његова способност да их призове донекле га је узнемиравала.

У то време вечери је све чешће проводио код куће. Живео је са две мачке, Глоријом и Билом. Имао је обичај да им чита наглас: читао им је чланке из новина или поезију Емили Дикинсон. Мачке су изгледале незаинтересоване за његов избор текстова, али њему је читање наглас давало осећање да живот још има неки смисао и правац.

Једног понедељка мислио је на Милдред Кембел. Некада ју је много волео, али између њих никада није постојало оно што се зове „веза“. Недостајало је нешто суштинско. Она му није узвраћала, или није могла да узврати љубављу. Најзад су се удаљили једно од другог, са осећањем млаког жаљења.

Наједном, ево ње седи крај његовог стола. На себи има плави костим, тамне чарале и ципеле с високом потпетицом. Врхом леве ципеле лупка по тепиху, као увек када је хтела да иде кући и спремала се да му то саопшти.

Одмах је схватио да није стварна. То је, очигледно, и она знала, али као да јој није сметало.

– Све ово ти сигурно неће пријати – рекла је. – Њен глас, враголастији и пријатнији него икад, показивао је и извесну нестрпљивост.

– Управо сам размишљао о теби.

– Ех, а ја сам тако далеко. Да будем искрена, на тебе нисам помислила годинама.

– То ни раније ниси чинила. Бар не често.

Насмејала се на ове његове речи. Једна од мачака скочила је на сто прошавши кроз њено раме. Због тога се осећао помало нелагодно јер је било јасно да је Милдред нешто слично измаглици.

– Нећемо о томе – одговорила је. – Ипак, једном си ми се допадао скоро десет минута.

– Ти си се мени допадала дуже.

– Не измотавај се – рекла је. И нестала. Није остао чак ни траг њеног парфема.

Помислио је: ако је дошла Милдред, можда ће доћи и друге. Сетио се Рут, али није успео да довољно усмери мисли.

*

Следеће вечери поновио је мислио на Рут. И, овог пута појавила се одмах. На себи је имала дугачку белу хаљину, а од накита златну огрлицу и наушнице. Плава коса била јој је светлија него раније. Осмећула му се и прекрстила ноге.

– Поновни сусрет старих пријатеља – казала је. Усне су јој биле пламеноцрвене.

– Има сигурно двадесет година како се нисмо видели – рекао је. – Где сада живиш?

– Мртва сам – одговорила је. – Већ дуго.

– Жао ми је. Много сам мислио на тебе, али нисам знао где си.

– Шта се ту може? Кад се људи растану, простор који их раздваја постаје све већи.

Био је потресен изгледом њених очију и никакве одговарајуће речи нису му падале на памет.

– То што сам мртва не значи да код мене сад има нечег чудног. Хоћу да кажем, немој се осећати непријатно.

– Како то изгледа бити мртва?

– Не знам. Није нешто што може да се опише. О томе се причају свакакве глупости... Него боље да идем. Пролази ми дејство вискија.

Он је остао да размишља у тишини. Једна мачка грицкала му је руку која је висила као беживотна.

Заспао је у фотељи. Кад се пробудио, напољу је и даље био мрак, али је светло било угашено, а мачке шћућурене крај његових ногу.

*

Следеће вечери из Феникса му је телефонирао његова кћерка Џенет. Глас јој је био топао, али је скакала с теме на тему што му је сметало.

– Добро сам – казала је. – Сви смо добро.

– Стварно?

– Да, тата. – Њен глас је добио плачљив тон. Хелен, Џенетина мајка, сада супруга једног другог човека, била је ударила колима у нека стаклена врата док је ишла на час. Мама би волела да зна, рекла

КАКО ЗБРИЧУТИ

је Џенет, жели ли он неки украс за прозор: кактус од стакла, на пример. Одбио је, Хелен је стално покушавала да му шаље поклоне преко кћерке, док она сама никад с њим није разговарала. Можда је, заправо, Џенет та која настоји да их држи у вези, помислио је.

Касније је пошао аутомобилом до бископа у тржном центру. Праменови светлости вукли су се по небу као траке од разнобојног стакла – црвеног, зеленог, сивог.

У биоскопу, кад су се пригушила светла, са екрана се разлио бескрајни поток реклама. Пред тим обиљем шарених слика Хедлију је одједном на ум пала Розмари Чалсон. Упознали су се случајно, на некој изложби. Скоро све време трајања филма питао се да ли треба да је призове кад се врати кући.

Мислећи о њој, бацио је поглед на седиште са своје десне стране. На њему је седела Розмари с кесом кокица у крилу.

– Прошле су толике године – казао је додирнувши јој руку.

Видео је како га девојка запрепашћено гледа и схватио да то није Розмари. Било му је врло непријатно и збуњено се извинио.

Кад је изашао из биоскопа, осећао је језу. Иста Розмари, помислио је.

Грабио је журним кораком према паркингу, испод наранџастих светиљки на високим бандерама. Дуж улице се протезао дуги низ кућа са светлим фасадама. Ништа се није померало. Небо тамно и мирно, без Месеца и звезда.

У тој пустој улици и с том пригушеном светлошћу куће су изгледале као насликане у ваздуху: иза њих, једнолични пејзаж који као да је чекао да буде нечим попуњен.

Постоји сличност, помислио је, између ове улице и његове лабораторије у којој читаве седмице напорно ради на успостављању новог компјутерског система. Иза мноштва ормарића и кутијица стоји читава шума мрачних шупљина чији сребрнасти одсјаји на крајевима чекају да буду повезани.

У његовом животу било је много прекида. Превише неповезаних конача. Постојале су само везе са прошлосту. Чинило му се да са садашњошћу једва одржава везу.

*

Кад је сео за волан, жена поред њега везивала је сигурносни појас. Препознао ју је: Хелен Вајкот-Рајкот. Изненадио се – није је видео још од студентских дана и од тада није чак ни помислио на њу.

Сад се појављују и кад их не зовем, помислио је.

– Баш ми је драго што те видим – рекао је док је скретао у једну мрачну улицу. Дуж плочника су светлуцали само уредно поређани сандучићи за пошту.

Није могао да се сети ниједног разлога због кога се она појавила.

– Увек си била интелигентна и виспрана – додао је. – Никад нисам знао шта да ти кажем.

– Сувише ти је времена одлазило на размишљање о самом себи.

Возили су се још неко време, ћутећи. Она га је гледала вртећи главом.

– Хајде да се манемо овога – казала је. – У животу постоје много важније ствари него што су стара познанства.

– Али, ја те нисам звао.

– Отвори. Хоћу да изађем.

Зауставио је кола. Кад је отворио врата, она је већ била нестала. Ноћни ваздух био је свеж и мирисао је на влагу, а њему су руке подрхтавале. То је од беса, помислио је.

Упутио се кући лупкајући прстима по волану. Ово је већ лудило, помислио је. Ипак, било је занимљиво видети како се симптоми његовог прогресивног удаљавања од стварности испољавају кад су жене у питању. То му се чак чинило забавним.

*

Кад је ушао у стан, мачке су му потрчале у сусрет испуштајући оштре звуке у знак поздрава. Иза тих звукова разазнавао се пригушени жамор женских гласова.

У дневној соби чекале су га две жене. Једна је била Рут која је те ноћи имала црни костим и перле. Видело се да је превише пила. Другу жену, у џемперу и фармеркама, није препознао.

Рут га је поздравила весело махнувши руком.

– Дођи, седи поред мене. Баш размишљамо шта ћемо с тобом.

Друга жена му се насмешила.

– Кладим се да ме се не сећаш.

Осмех јој је смекшавао црте на мршавом лицу и чинио га нежнијим. Нека стара пријатељица његове бивше жене? Осмех му је био познат...

– Вирџинија Кокс – казала је. – Сада Вирџинија Ејмс. Имам већ и четворо унучади. Знаш, увек сам те сматрала згодним, али био си ожењен па ти то никад нисам рекла.

– Сад је друкчије – упала је Рут.

– Исто је – одвратила је Вирџинија – само смо сада отворенији.

Рут се бацила уназад, на наслон столице, смејући се гласно.

– Она је у праву, Хедли, отворенији смо!

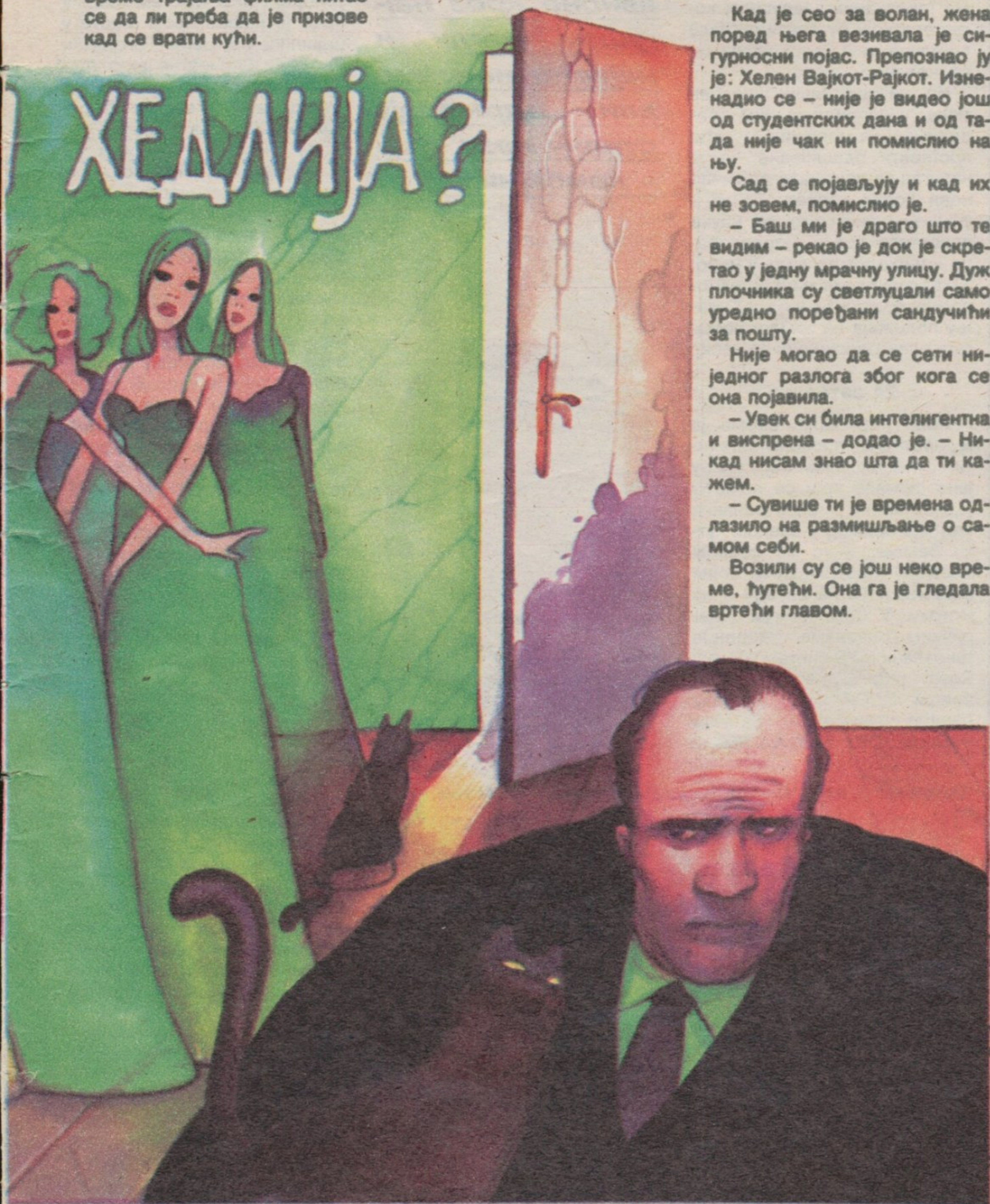
– И мени се чини – казао је и даље се не усуђујући да је погледа у очи.

– Збуниле смо га – рекла је Вирџинија.

– Види, какав мушкарац! – узвикнула је Рут лупнувши га по колену. – Зар ниси некад био заљубљен у мене, Хедли?

Погледао је најпре у под, па у насмејана лица двеју жена.

Илустровао Доброслав Боб Жичковић

— Мислим да јесам... некада.

— Мислиш? — поновила је она, задовољна, предући као мачка. — Пази: он у то није сигуран, он то само мисли.

— Ех, не може човек да остане вечито везан за прошлост — рекла је Вирџинија гледајући значајно у Хедлија. — Нема више смисла да копаш по њој. Зато смо Рут и ја одлучиле да ти помогнемо.

Кад је устала, нимало није личила на неку баку.

— Каква слатка мачка! Како се зове?

— Мачак је. Бил.

Док се окренуо да погледа Била, Вирџинија је већ била нестала. Окренуо се према Рут.

— Чекај...

— Само смо то хтеле да ти кажемо — рекла је она. — Гледај да сутра дођеш кући до пет. Важи?

*

Следећег поподнева, тачно у пет, огласило се звоно на вратима, само једном, кратко, као да је додирнуто са снебивањем. Кад је отворио, пред собом је угледао високу жену пријатног лица, густе црне косе. Осмехнула се не сигурно и спустила поглед. Ипак је успео да види да су јој очи тамносиве.

— Јесте ли ви Хедли Џексон? — упитала је.

— Да.

— Познавали сте Рут Пејн?

— Рут? Ох, да.

Толико је било очигледно да јој је непријатно да му је било готово жао.

— Сигурно ће вам бити невероватно и смешно — рекла је не гледајући га. — Она је желела... Увек ми је говорила да морам да вас упознам.

— Схватам — рекао је.

Тада је она подигла очи и погледи су им се срели. У том тренутку попустила је и њена напетост.

— Знате ли за Рут? — упитала је.

— Умрла је.

— Да, умрла.

Хтео је још нешто да каже, али је ипак ћутао.

Она као да се спрема да побегне. Времена за околишење није било.

— Слушајте... баш сам се спремао да одем у бар и попијем кафу. Хоћете ли да ми правите друштво?

Она се осврнула око себе, као да треба да реши неки тежак задатак, и рекла:

— Хоћу, што да не.

— Уђите, само да обучем капут.

Склонио се да је пропусти. Уздигнуте главе, осмехнута, ушла је први пут у његов стан...

Р. П. Т.

ТАЈНЕ НАВИГАЦИЈЕ

Навигација је прастаро умеће које су поморци развијали хиљадама година. Вештина одређивања положаја на мору „читањем“ звезда омогућавала је морепловцима да тачно стигну до жељеног циља. Али, то је било могуће само по лепом времену, када је небо без облака и када су звезде биле видљиве. Тек је радио-навигација, развијена последњих деценија — посебно за ваздушни саобраћај — омогућила тачно сналажење по сваком времену.

Овај велики напредак остварен је постављањем нарочитих одашиљача на правцима такозваних ваздушних коридора који су слали сигнале летелицама и задржавали их на жељеном курсу.

Но, ни овај начин није без мана: у неприступачним пределима и на мору није могуће поставити одашиљаче, те је навигација покушала да учини нови корак напред. То је и учињено тако што се наука присетила првих морепловаца и њиховог погледа у небо. Захваљујући космичкој технологији, човеку ће у одређивању положаја на земљи помагати електронске очи са неба.

24 сателита

Нова навигација веома је једноставна: посебни сателити круже око планете и шаљу јакне сигнале који се помоћу једноставних електронских уређаја примају у сваком кутку Земље, и то по сваком времену. Развили су је војни стручњаци, и на Западу и на Истоку. У Сједињеним Америчким Државама, створен је такозвани GPS систем (Global Positioning System) док је бивши СССР имао Glonass (Global Navigation Satellite System). Оба система имала

Ново читање карата уз помоћ сателитских података

ОЧИ С НЕБА

Будућност је почела: сателити сигурно воде авионе кроз најгушћу маглу и највеће невреме али одржавају сталну везу и са — комбајнима!

Јефтин и тачан уређај за GPS систем

су могућност да сигурно наводе авионе, ракете, бродове и тенкове у било ком делу света.

Иако је измишљен за ратне услове, GPS систем веома брзо је нашао своје место у цивилној употреби. Трговачки бродови и приватне јахте, путнички авиони и једрилице снабдевени су малим уређајем чија је цена нижа од хиљаду немачких марака, а омогућава брзо и тачно одређивање сваког места.

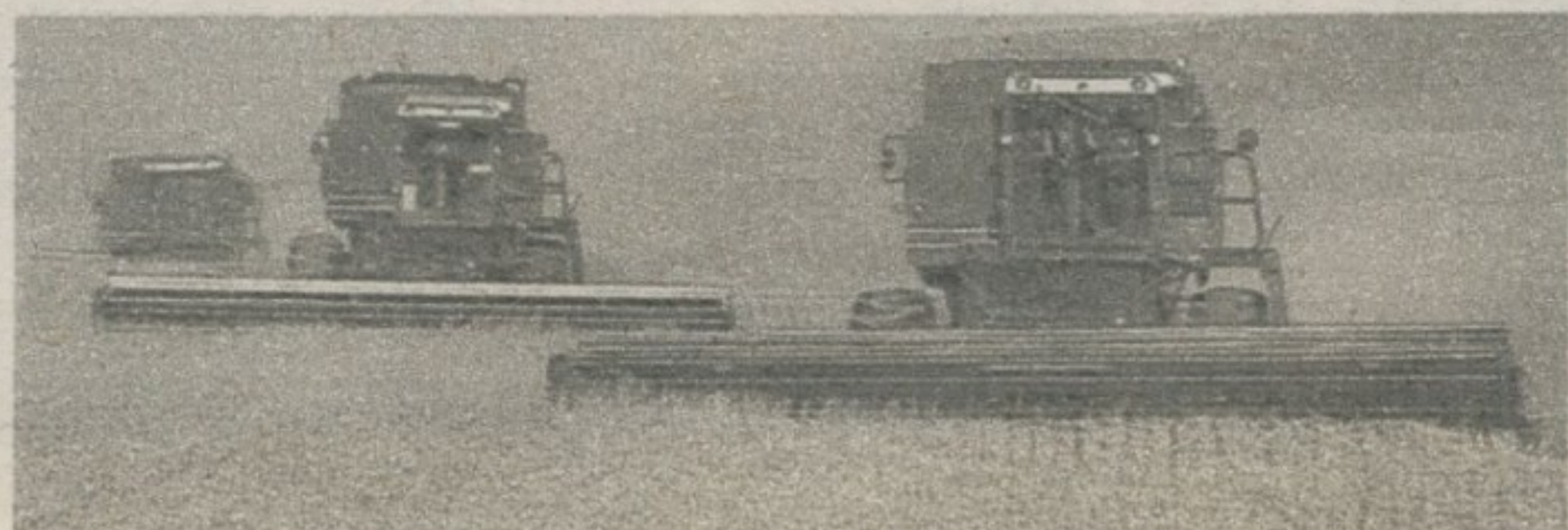
Како ради GPS? Сателити шаљу, у тачно утврђеним временским размацама, сигнале са прецизним положајем сателита на небу. Пошто се зна да се ови сигнали крећу брзином светлости, прималац на Земљи одмах може да утврди колико је удаљен од сателита. Да би се, затим, непогрешиво одредио положај на Земљи, потребно је укрстити положаје неколико сателита, а да би свака тачка на нашој планети била покривена сигнаlima са сателита, у орбити би требало да се налазе најмање 24 летелице, и то на различитим путањама.

Од авиона до житних поља

Нови навигациони систем већ је почео да се примењује у ваздушном саобраћају и то уз мале допуне. GPS је преименован у GNSS систем (Global Navigation Satellite System) који не само да даје тачне податке о тренутном положају летелице, већ сигурно води авион предвиђеном маршрутом преко океана. Нови, GNSS систем омогућава да авиони и на најдужим летовима, где радар није могао да помогне, користе упутства контролора лета са земље.

GPS уређаји налазе примену и у другим врстама превоза: аутомобилима, бродовима, чак и комбајнима, где ће бележити принос са сваког квадратног метра. На основу тих података следеће године обавиће се појачано ђубрење површина које су у прет-

Сателитска навигација у изградњи путева и за време жетве

ходној жетви имале лошије приносе.

Овај занимљив и користан уређај употребљаваће се у пројектовању и изградњи нових путева, пруга, канала и аеродрома. Досад су припреме за градњу таквих објеката биле веома дуге и скупе јер је било потребно измерити на терену сваки метар. GNSS све тачно бележи, преноси добијене податке у рачунар снабдевен топографским сликама, а захваљујући сателитском сигналу добија се слика жељеног терена где је могуће, у центиметар тачно, почети изградњу новог пута или пруге.

Употреба новог система у навигацији, ипак, касни а највећа препрека су – генерали. Војни команданти у САД страхују да би тако подаци о територији могли да стигну и у руке непријатеља који би, у милиметар тачно, могао да шаље своје ракете и авионе на циљеве у САД. Због тога и одбијају да систем доспе под контролу неке неутралне, цивилне светске организације.

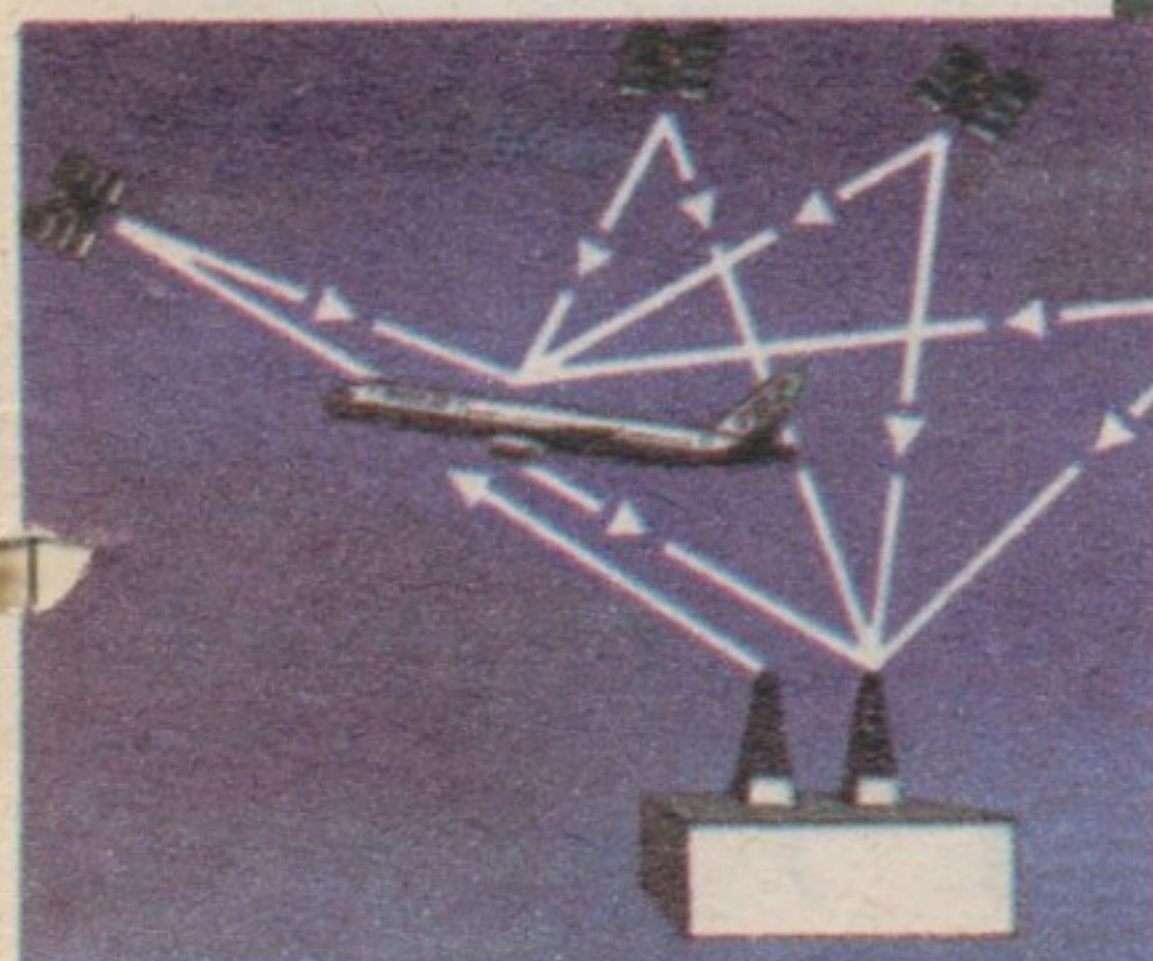
Ове тешкоће не могу дуже да потрају, Руси су већ понудили своју сателитску навигацију, а и Западна Европа размишља о томе да пошаље у космос своје сателите. Због тога је и све ближи дан када ће заиста бити немогуће да се неко на нашој планети изгуби.

Ж. Р.

Овако ради GPS систем
– сателитски сигнал
– коректурни сигнал
– пријемна станица

Навигациони сателити који круже око планете

ИГРАЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

СТВАРАЊЕ СВЕТА

Научнофантастична литература толико нас је увежбала кобним предвиђањима будућности да би било изненађење прочитати или погледати о сутрашњици нешто супротно. Као: наука, техника, људска мисао и култура толико су напредовали да је на Земљи настао рај

Замислите да је наша планета преуређена у предивну цветну башту богату најразличитијим растињем које је икада постојало. По њеним лејама, парковима и шумарцима трчкарају, пливају, лете или гмилу животињске врсте из свих доба, од настанка живота на Земљи па до данас. Људи се баве науком, уметношћу и спортовима.

Школе? Ту је напредак највећи. Напредак школства и довео је до напретка цивилизације. Најпре се уче основе науке, технике, уметности, комуникације, историје... Потом сви језици. Развијеним новим методима то је релативно лако. Тек – сви људи говоре све језике и сви се савршено разумеју.

На часовима појединих примењених наука и филозофије уче се узрочно-последичне везе између законитости и догађаја, а затим опитима доказују у условима микросмоса.

Историја? Она је, ипак, далеко најзбудљивија. Још није усавршен времеплов о којем се вековима маштало, али повратак у прошлост, на било које место, у било који тренутак, ради посматрања – то ради беспрекорно.

Ипак, најважније је да је време до те мере укротено, а наука толико напредовала, да старења готово и нема, тачније – толико је успорено

да се у младом добу, уз најпримереније физичке и психичке могућности, остаје скоро бесконачно. Смрт? Старење? То одавно није забележено. Наравно, да више нема ни ратова, а човек је досегао и најудаљеније звезде јер се огромне раздаљине преваљују за тили час.

Да ли смо сами у космосу? То нека за овај блиски сусрет треће врсте остане тајна. Јесмо ли свега овога сами могли да се сетимо, поред свих оних варварштина? Па... можда ипак да. Најпре смо озбиљније проучили Библију. Пуна је светих тајни. Касније је, уз малу помоћ, било лако.

VECTORMAN

Компјутерска сега-игрица

Вектор. Одређена и усмерена сила. У својој људској варијанти то може бити само производ математике из које је и настао. У једној од оних уобичајених, злослутничких визија, људска раса толико је загадила Земљу да је морала да се исели са ње. Оставила је на њој направе сличне роботима – орботе, да Земљу очисте и поново је доведу у ред. Али, сувише савршени, са жељом да имају сопствени живот или само недовољно добро програмирани, орботи постају огромна опасност за повратак људи. Један од њих Растер повезује се са остављеним нуклеарним оружјем и

тако настаје Ворхед (ратна глава), вођа орбота који, са идејом да завлада Земљом, жели претходно да на њој створи нуклеарни хаос. Но, на Земљу стиже и Vectorman, робот веран људској раси. Он ће се борити против Ворхеда са жељом да заврши преобитни задатак, да припреми терен за повратак људи. Ова борба води се на петнаест нивоа, с тим што је Vectorman све богатији наоружањем и моћима претварања у друге облике: бомбу, тркачка кола... Осим тога, има Џорданов одраз, а скок му, у доброј стратегији, може донети велику предност у борби. Б. Ј.

ПИРАМИДА

1. Метар (скр.);

2. Део коњске опреме;

3. Узвик нестрпљења;

4. Недостатак;

5. Закуп;

6. Врста мирисне смоле за кађење у црквама;

7. Свештеничка хаљина, плашт (грч.);

8. Најтврђи, најсјајнији, најдрагоценији камен (чисти угљеник).

СПОЈИТЕ ПАР

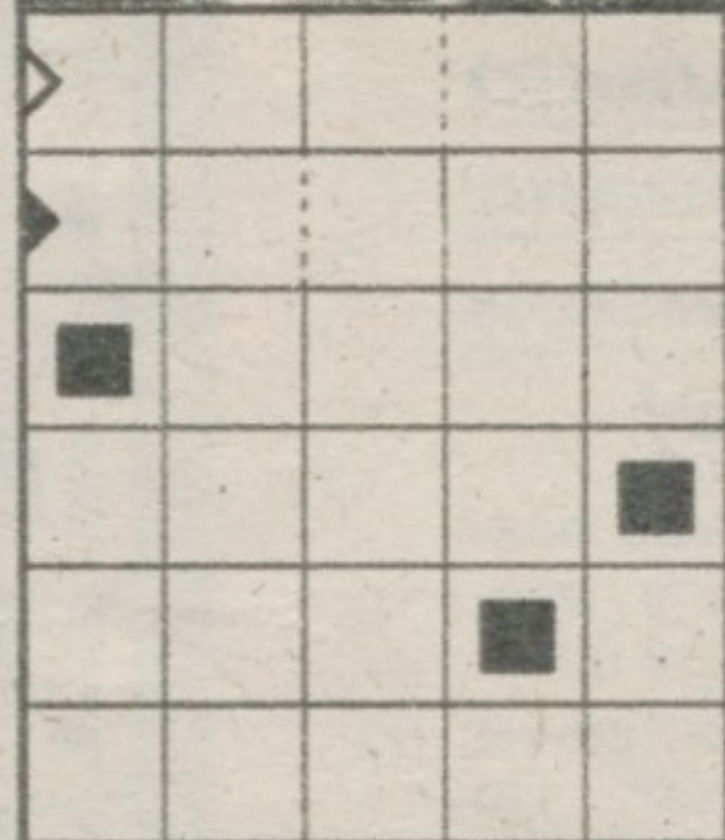
1. Деспот Стефан	а. Обреновић
2. Кнез – Михаило	б. Петровић-Његош
3. Цар Душан	в. Котроманић
4. Књаз Данило	г. Војиславић
5. Краљ Петар I	д. Лазаревић
6. Краљ Твртко I	ђ. Карађорђевић
7. Деспот Ђурађ	е. Немањић
8. Краљ Бодин	ж. Вукчић-Косача
9. Херцег Стефан	з. Мрњавчевић
10. Краљевић Марко	и. Бранковић

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

У смеру беле стрелице упишите име и презиме писца са слике, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа. Ако то добро урадите, у смеру црних стрелица добићете четири дела књижевника са слике.

ВОДОРАВНО: АВО, АЛВАЋ, АМЕРИКАНИСТИ, АН, ЕДИКТ, ЕШКУТИ, ИГ, ИЗОЛАТОР, ИНТ, ИРАЦ, КАПРИЦ, КЛАРА, ЛАС, ЛАТИТИ СЕ, ПОКВАРИТИ СЕ, СКОКО, СОС, ТО, ЋЕЛА, УРЕ, ЧАКИР, ЧЧ.

УСПРАВНО: АКОВ, АРПА, ВАКЕРО, ВЕРС, ВИ, ВУРА, ЕЕ, ЕНА, ЖАЛО, ИН, ИСО, КАЛКИЛ, КИТ, ЛА, МАЧ, НАДНИЧАР, НАЋУЛИТИ, НИЗАТИ, НИКИЋ, НИР, ОДАЛЕК, ОМЧА, ОСТ, ПАРИС, ПИТАК, СЕ, СЕ, СКИЈАШ, СРИЦАТИ, ТАТАР, ТРИ, ТРИКО, ЋУП, УДИ.

ОСМОСМЕРКА

Сви географски појмови у овој осмосмерци од самогласника имају само "А". Коначно решење има пет слова, а од тога три "А".

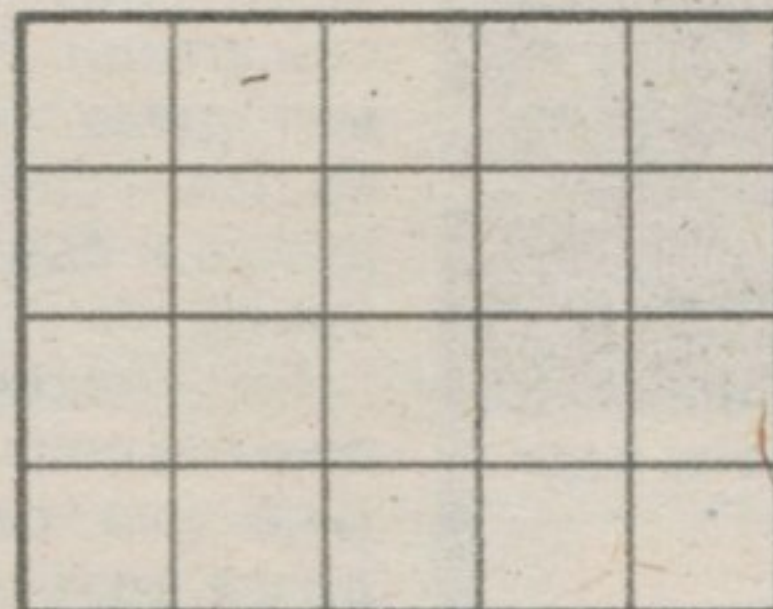
АЛАБАМА, АЛМА АТА, АНКАРА, АСМАРА, ВАНГА, ВАРДАР, ВАРНА, ВРЛА, ГАРДА, ГАЦКА, ГРЧКА, ДАКАР, ДАМАСК, ДАНСКА, ЖАБЉАК, ЈАЛТА, ЈАПАН, КАЗАН, КАЗАХСТАН, КАНАДА, КАРАКАС, КАТАР, КРКА, ЛА ПЛАТА, МАЂАРСКА, МАЛАГА, МАЛТА, НАНТ, ПАНАМА, ПАРАГВАЈ, ПАРАНА, ПАРМА, ПАТАЈА, ПРАГ, РАБА, РАЈНА, РАШКА, САБРА, СКАДАР, СПАРТА, СТАЛАЋ, ХАВАНА, ЧАЧАК, ЦАКАРТА.

П	А	Р	А	Г	В	А	Ј	А	П	А	Н	А	Н	Ј	А	Р	В
К	А	Н	А	Д	А	А	Н	А	А	Ж	П	А	Г	А	Н	В	Р
А	Г	Р	С	С	Н	Ц	М	А	Л	Т	А	А	Н	А	З	Л	Л
К	В	Р	М	П	Г	А	К	А	В	Т	Н	Б	Т	Т	Р	А	А
С	А	А	Ч	А	А	Р	Т	А	Н	А	А	С	Љ	А	М	П	К
Р	Р	Д	Р	К	А	Р	К	А	Р	А	Х	Р	Т	А	Ј	Л	С
А	Н	Д	А	Д	А	Ш	Т	А	А	А	П	А	Б	А	К	А	Н
Ђ	А	А	А	К	А	Ч	П	А	З	М	К	А	Б	А	Л	Т	А
А	Н	К	А	Р	А	Р	А	А	М	А	Л	А	Г	А	С	А	Д
М	С	Ц	Л	А	К	Р	К	Ч	Д	А	М	А	С	К	Р	А	Ћ

МИНИ МОЗАИК

На слици је наш глумац и водитељ емисије "На слово на слово". Његово име и презиме комбинујте са речима из пописа, тако да добијете исправну укрштеницу.

АЛОРА, АТАЛ, АТЕМИ, ЕМИР, КАЛЕМ, КАТА, ЛЕТО.

КЊИЖЕВНИ АНАГРАМ

**МИЛОРАД П.:
"НЕЕСЕЈ, ЧАК!"**

НАСТАВИТЕ НИЗ

1 2 3 7 22 ?

АУТОР-АНОНИМУС	РИБАРСКИ ПРИБОР	РАДИЈУС	ЕГИПТСКО БОЖАНСТВО	НОБЕЛИЈУМ	СРЕДЊА СТРУЧНА СПРЕМА (скр.)	СЕВЕР	ЖЕНИНА СЕСТРА	МОРСКИ ГЛАВНОЖАЦ
ПЛАНЕТА СУНЧЕВОГ СИСТЕМА					ДЕО РАТНЕ ФОРМАЦИЈЕ			
ДИНАР		ПТИЦЕ МОАВКЕ РИБАРСКИ ПРИБОР				ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА ТОНА		
СПРИНТЕР ЧИДИ				РИБАРСКИ ПРИБОР КВАНТИТЕТ				
ЦРНО-КОСА ЖЕНА						С. А. ВРСТА РИБЕ		
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК	ОДЕЉЕЊЕ У ШКОЛИ	САВРШЕНИ УЗОРИ	ТАКМИЧАР У БОДИ-БИЛДИНГУ	ЗОЉЕ	ГЛУМИЦА ТАРНЕР	ПРОВАЛНИК	ВРСТА МЕТЕОРИТА ВЕНЕЦИЈА	ПЛЕМЕН СИМБОЛИ ИНДИЈАНАЦА И АФР. ЦРНАЦА
ВИДИ СЛИКУ							ТУЖАН РЕКА У СРЕМУ	
ГЛАВНИ ГРАД ЕТИОПИЈЕ							ДРУКЧИЈЕ, ИНАЧЕ ФУДБ. КЛУБ СА КРИТА	
НЕЗРЕЛИ						ОБИМ БИВШИ БОКСЕР МУХАМЕД	О. Ч. ЈЕДИНИЦЕ ЕЛЕКТ. ОТПОРА	КИНЕСКА МЕРА ЗА ДУЖИНУ КОЊ СВЕТА (ТУР.)
ПОСАО			ВИЗАНТ. ЦРКВА У ЦАРИГРАДУ МИЛАНО					ЕЛЕКТРОН УЛИШТЕ
ЈЕДНА РЕЧЦА				ВРСТА МЕТАЛА АЗОТ				
ТЕШКО РАДИТИ							ЛЕТО-ПИСИ, ГОДИШЊАЦИ	

ПОМИЦАЊКА

Помицањем лево-десно, у две усправне колоне, појавиће се презимена двојице чувених шахиста.

СМИСЛОВ
КАПАБЛАНКА
КАСПАРОВ
РЕШОВСКИ
КЕРЕС
ВЕЛИМИРОВИЋ

РЕБУС (4, 4)

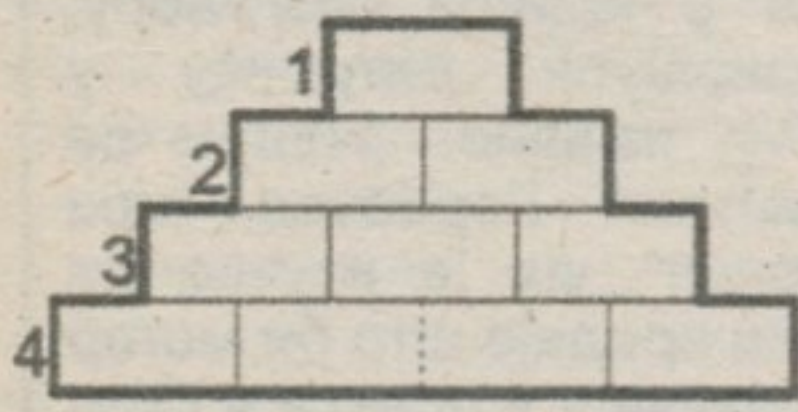

СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

У смеру стрелица упишите имена јунака стрипа са слика, а укрштеницу даље решавајте уписујући речи из пописа и уцртавајући црна поља.

АВЕРЗИЈА, АД, АКО, АЛУ, АРАРАТ, АРЕС, АРЕСТАНТИ, АТ, ВИР, ГАД, ЕРГ, ЕТ, ЖИ, ИЛА, ИНЋУНИ, ЈА, ЈЕ, КРАС, ЛАКТАЊА, МАП, НАИЛАЖЕЊЕ, ОГ, ОКЕАН, ОРАДА, ПРЕЉЕ, РАДЕ МАРКОВИЋ, РАМИРЕЗ, РАСЕЈАН, РЕСТОРАН, РКЕ, РОК, СИРА, СТАРЕ, ТИ, ТРАКТ, ХАРАМБАША, ШЕВАР.

СЛГОВНА ПИРАМИДА

1. Предлог уз акузатив; 2. Београдска поп-група; 3. Носни гласови; 4. Леонардово дело, ИЗМАЛАНО* с досад непревазиђеним мајсторством.

* анаграм

Решења се налазе на страницама "Мале поште".

МИНИ ОСМОСМЕРКА

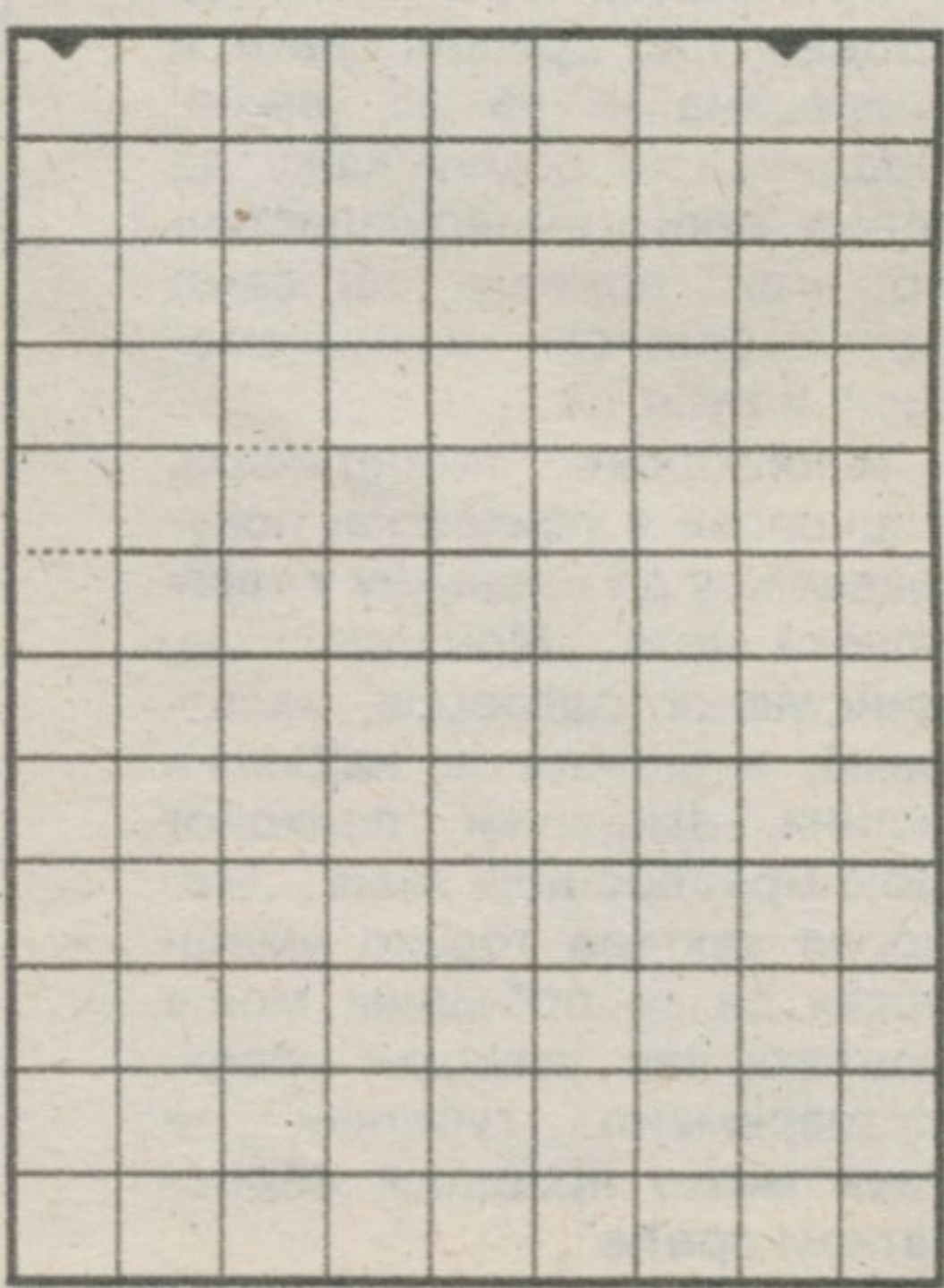
Л	А	Б	А
И	И	К	У
М	О	Н	О
Б	А	О	Д
А	Р	Д	О

У лику осмосмерке заокружите имена 8 познатих река. Ако то добро урадите, незаокружена слова, читана редом, дају коначно решење – велику сибирску реку.

ДОН, ИНД, ЛАБА, ЛИМ, НИЛ, ОДРА, ОКА, УНА.

ИНДИРЕКТ

Противградну ракету треба испалити... (3,5)

КУЋНИ ЛОВ НА НЕКРЕТНИНЕ

Пре шездесет година измишљена је игра „Монопол” – подражавање онога што се дешава на берзи или у некој куповини која углавном зависи од среће – бацања коцкица

Пре шездесет година незапослени радник Чарлс Дероу из градића Цермантауна у америчкој савезној држави Пенсилванији измислио је игру „Монопол”. Била је то сасвим нова игра веома блиска свакодневици на Западу – куповина и продаја некретнина, верно подражавање онога што се може догодити свакоме ко се мува по берзи или нешто купује и продаје.

Да је реч, ипак, само о игри потврђивале су две коцкице које је сваки играч, када на њега дође ред, бацао. Збир онога што су му коцкице подариле отварао је врата за велику или малу игру, улагање новца, куповину некретнина или, за оне лошије среће, одлазак у затвор.

Богатство за Дероуа

Американац Чарлс Дероу, творац игре „Монопол” умро је 1967. године – као богат човек. Његова игра продата је од 1936. године у 160 милиона примерака.

Оригинална игра данас се продаје у 45 држава света, а преведена је на 25 језика. Продавци уз осмех кажу да отпор овој „империјалистичкој игри” пружају још само ретки бастиони комунизма: Кина и Куба.

Многобројни теоретичари, социолози и психолози покушавали су да проникну у тајну успеха игре „Монопол”. Јединственог одговора, засад, нема, а можда је најближи истини амерички психолог Џојс Брадерс који каже: „Монопол захтева толико умешности да се победник може осећати као успешан човек. Истовремено, губитник се увек може правдати недостатком среће”.

С КОЦКИЦАМА У

КАПИТАЛИЗАМ

Отац
„Монопола”
Чарлс
Дероу
и
примерак
игре
из
1936.

„Монопол” на немачком који је забранио Јозеф Гебелс

Прво руско издање из 1988. године

Примерак из 1936. који је 1945. донет у Немачку

Плагиијет из Танзаније

Нису, међутим, сви одушевљени овом игром са папирнатим новцем и две коцкице. Критичари приговарају да игра претвара човека у бесомучног „ловца” на некретнине што подсећа на камено доба када је човек заиста морао да делује брзо и немилосрдно да би преживео.

Савет Горбачову

Популарност игре „Монопол” брзо је превазишла границе забаве, па се игра појавила и у политици. Тако је остала забележена прича из првих дана постојања игре у којој су у главним улогама „Монопол” и тадашњи немачки министар за пропаганду Јозеф Гебелс.

Немачка фирма „Паркер” покушала је да већ 1936. године изведе у Немачку верзију на немачком језику и прилагођену тамошњим играчима. Гебелс, један од нацистичких главешина, забранио је овај увоз изјавивши да игра има превише „јеврејско-спекулативни карактер”.

Разлог за забрану је, међутим, био на сасвим другој страни. У немачкој верзији постојала је и могућност куповине некретнина у престижном берлинском кварту Шваненвердер где је живео и Гебелс. Један од најближих Хитлерових сарадника уплашио се да ће, због тога, народ схватити да он живи у најлуксузнијем делу града.

Још је занимљивија прича из најновије историје. Бивши британски премијер Едвард Хит је у једном разговору, анализирајући ситуацију у СССР-у, изјавио: „Недам се да Михаил Горбачов игра „Монопол”, да је научио да купује и продаје што би могао да примени и у пракси у Совјетском Савезу, на путу у капитализам”.

Британски премијер имао је погрешну рачуницу. „Монопол” се у Совјетском Савезу, на руском језику, појавио тек 1988. године када су гласност и перестројка већ пустили дубок корен. За Горбачова је тада било касно да почне са играњем „Монопола”.

Разне верзије игре:

Мрачњак:
лукави
разбојник
лисац зазире
од дневне
светлости

Ноћни
концерт: тек
после поноћи
одјекне
славујева
песма

Продоран
поглед:
кукувија
и по мраку
одлично
види

Стални гост: леп-
тир „ноћни пауно-
вац“ добро зна
где се и у касне
сате може добити
добар залагај

НОЋУ, У БАРУ „НЕКТАР“

... срећемо

заносне

певаче,

плашљива

њушкала,

лукаве

крадљивце,

оштрооке

кукувије,

свезнајуће

лепотане

Шуњало: пух
добро пази да
га никакав
шушањ не оде

Као и на свим местима за забаву, у великим градовима, тек што утрну последњи сунчеви зраци и почне да се спушта сумрак, и у природи се отварају ноћни локали. То су цветови ноћног шебоја, орлових ноктију, краљице ноћи, дремнице (пламенице), кужњака и другог цвећа које се по мраку пуни слатким нектаром и шаље своје опојне мирисне сигнале.

На том цвећу наједном се ствара гужва. Јер, ноћни локали у којима се точи само нектар прилично су ретки: од отприлике 2000 разних врста европског цвећа само нешто више од десетак своје латике отвара искључиво ноћу. На супрот томе, од преко 1000 великих лептирова, колико их приближно живи у Европи, ви-

ше од 700 су ноћобдије. Уз то, већина малих лептирова су ноћни па онда није чудо што су цветни „барови“ у којима се точи нектар увек пуни.

Сове, кукувије, шумске совице такође су ноћници. Као и све друге ноћне животиње, и њих је мајка природа оспособила за живот по мраку. Својим очима веома осетљивим на светлост оне ноћу виде исто тако добро као ми по белом дану, а својим оштрим чулом слуха одмах могу да одреде с ког места долази и најтише шушкање неког оп-

резног мишића. Због тога пухови и њихови сродници мишеви морају увек да буду на опрезу и да се добро чувају крилатих разбојника кад ноћу крену да на воћкама и по живицама траже слатке залаге.

И лукави лисац радије се креће ноћу. Дан је његов непријатељ и зато он дању радије остаје у свом скровишту. Ноћ му је, напротив, савезник јер онда се шуме и шумарци, ливаде и њиве претварају у царство пољских мишева, а и до кокошиња се лакше стигне по мраку но по дневној светлости.

Један од најлепших концерата које нама, људима, приређује природа може да се слуша само ноћу: песма славуја. Најчешће треба чекати да прође поноћ да би до века допрла славујева песма пуна чари и жара.

ЈА ♥ ПТТ

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Један други Андерсен

Занима ме да ли је славни писац бајки Андерсен писао и нешто другог?

БАЛША ВУКЧЕВИЋ,
Врбас

У данском граду Оденсе рођен је 1805. године Ханс Кристијан Андерсен. Син сиромашног обућара, Андерсен је детињство провео у бедноти препуштен себи и својој машти, па је избегавао школу коју је тек са 14 година почео редовно да похађа. Машту радозналост де-чака заокупљали су непознати крајеви

Европе и Америке, па је касније, кад је био у могућности, доста путовао. Са тих путовања потиче и његово прво значајно дело „Пешице од канала Холмен до источне тачке Амагу“. Ређају се затим лирске песме, мелодраме и романи, па је Андерсен познат као творац данске реалистичке прозе.

Ипак, оно најбоље изразио је у бајкама. Његове „приче снова“ прожете су

јединственим осећањем песника за праведност и неисцрпне лепоте света. Андерсенове бајке, преведене на све језике света, освојиле су не само најмлађе него и одрасле.

Споменик и опсерваторија

Зашто на месту где данас стоји споменик кнезу Михаилу није подигнута опсерваторија, како је раније било одређено?

МИША ДИМИЋ
Београд

Проверили смо овај податак и сазнали да место на коме је подигнут споменик кнезу Михаилу никада није било одређено за астрономску опсерваторију. Тачно је да је било предлога да се подигне спомен-опсерваторија у његову част и да се назове његовим именом. Ово је био предлог Српског ученог друштва и почасног члана Српске краљевске академије Јована Драгашевића. По њему, то би била велелепна зграда у облику споменика за астрономска и метеоролошка посматрања.

Споменик кнезу Михаилу на коњу начинио је 1874. године италијански вајар Енрико Пачи, излио га је, 1879. у Минхену Фердинанд Милер, а откривен је 1882. на тргу испред Народног позоришта у Београду.

Помозите, болује ми Воја...

Имам сетера Воју старог десет месеци, али и невоља с њим. Приметио сам, наиме, да су му ноге мало криве и то ме веома брине. Један познаник мога оца који има птичара, каже да је вероватно у питању рахитис. Реците ми како могу да излечим Воју и да ли је исхрана узрок овог обољења?

БАНЕ
Књажевац

Разне неправилности у развоју паса који живе у градским условима врло су честе, а једна од њих су и криве ноге. Твој сетер Воја припада породици ловачких паса којима је неопходно дуже кретање. Он мора добро да се истрчи и да што више борави на отвореном простору. У сваком случају, потребно је да

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

Воју одведеш ветеринару и он ће, ако је у питању зачетак рахитиса, одредити одговарајућу терапију.

Разговарали смо са ветеринаром који препоручује, без обзира на дијагнозу, да псу дајеш витамине AD₃+E (5 капи уљаног раствора или 10 капи воденог дневно), као и калцијум са C витамином (5 таблета дневно). Витамини не могу да му шкоде, напротив. Уз њих и дуге шетње твој Воја ће бити здрав пас.

Кејџ је Копола

Амерички глумац Николас Кејџ је, као што знамо, добио Оскара за улогу у филму „Напуштајући Лас Вегас“ и речено је да је то још један Оскар у породици Копола. Ово ми није јасно.

СТЕФАН СУЦИЋ
Панчево

Николас Кејџ потиче из америчке породице Копола која је италијанског порекла. Славни редитељ, сценариста и продуцент Френсис Форд Копола му је стриц, па је Николас своје презиме Копола заменио са Кејџ не желећи да му евентуални успех у каријери доведе у везу са славним стриком и његовим утицајем. Николасова самоувереност награђена је Оскаром који му нико не оспорава.

Честитка за Ким Бејсингер

Наша читатељка ЛИНА из Новог Сада жели адресу глумице Ким Бејсингер да би јој честитала, како каже, најрадоснији тренутак у животу – рођење кћеркице. ДАРКО из Земуна тражи адресу тенисера Андреа Агасија, а МИЛЕНА из Кучева адресу свог омиљеног певача Принса. Џони Деп је љубимац БИЉОЛЕ БЕРИША из Приштине и она, наравно, жели да објавимо његову адресу, „Забавник“ им испуњава жеље.

KIM BASINGER
c/o ICM
8899 Beverly Boulevard
Los Angeles
CA 90048
USA

PRINCE
P.O. Box 4H
London W1A
4 AH
England

ANDRE AGASSI
c/o IMG
No. 1 Erieview
Suite 1300
Cleveland
Ohio 0844144
USA

JOHNY DEPP
c/o Tobias, Skours and Ass.
1015 Gayley Avenue
3rd Floor
Los Angeles
CA 90024
USA

Ко је доктор Шол?

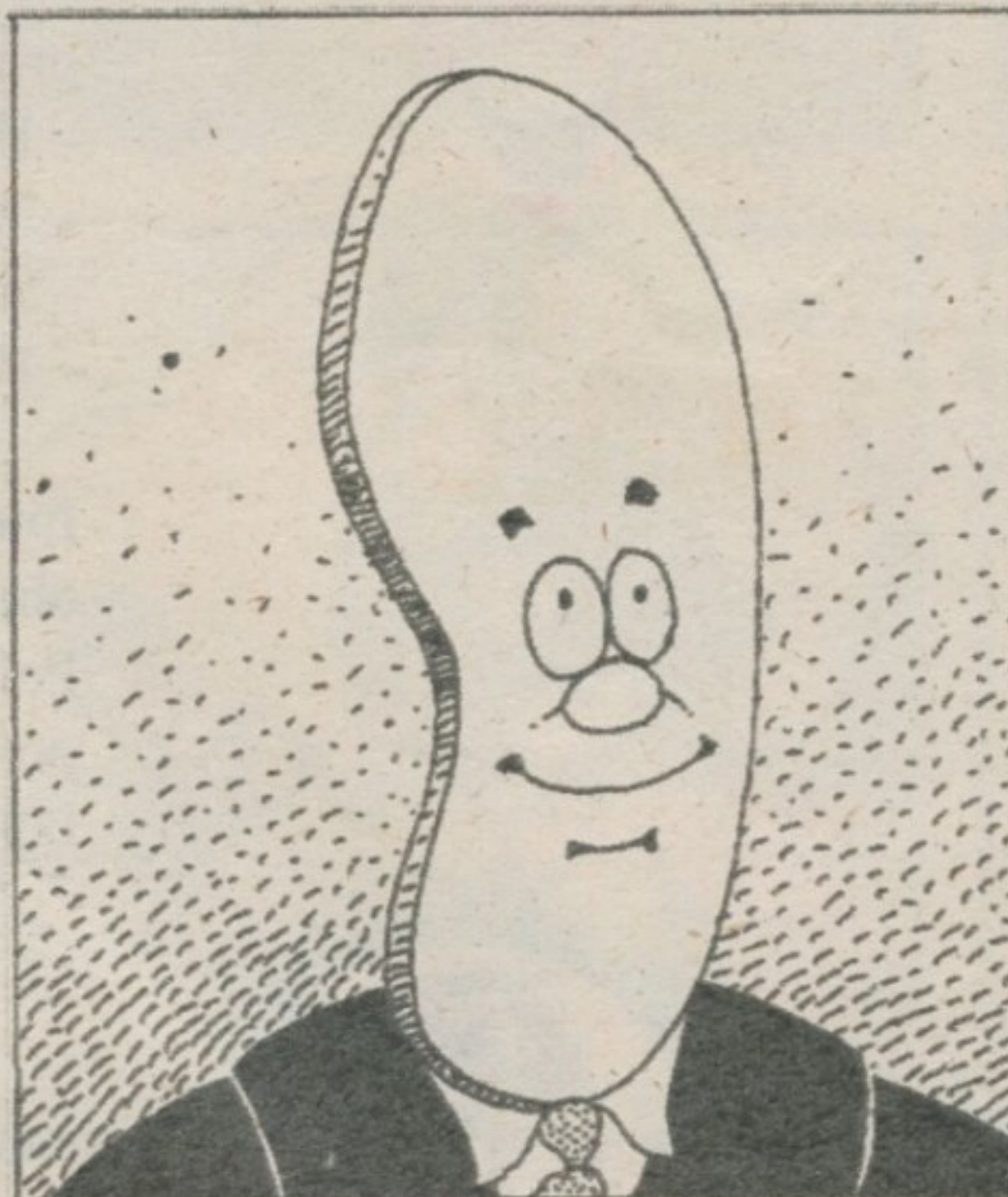
● Можете ли ми рећи ко је доктор Шол, познат по својим производима (анатомским улошцима и ципелма) за правилан развој стопала.

ДРАГАН ЛАЗОВИЋ
Београд

Вилем Шол рођен је 1882. године у америчкој држави Индијани где је и одрастао. Са шеснаест година постао је обућарски шегрт и имао је прилике да гледа како се праве тешке и неудобне

ципеле, погубне за стопала. Покушао је да то поправи са уметањем уложака које је сам смислио, али није наишао на разумевање мајстора који га је отпустио. У њему као да се нешто преломило и зацртао је себи циљ – постаће „доктор за стопала“.

Циљ је и остварио кад је у двадесет другој години, у Чикагу, уписао студије медицине. Постао је лекар и убрзо патентирао свој први изум – уложак за ципеле – после кога су се ређали остали. Доктор Шол оснива 1904. године фирму под сопственим именом која се, као што се зна, прочула широм света и остала позната и после његове смрти, 1968. године.

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА:

Скандинавка: Уран, СССР, д, мое, ви, Имо, штап, црнка, са, аеролит, риболов, жаловит, Адис Абеба, инако, зелени, о, оч, ат, рад, Аја Софија, е, елем, алуминијум, ди-ринчити, анали; Помицаљка: Спаски и Ласкер; Слововна пирамида: за, Зана, назали, Мона Лиза; Ребус: Људи журе („ЉУ“ дижу „РЕ“); Мини осмосмерка: Об; Индирект: преграда (пре града); Скривена укрштеница: харамбаша, орада, вир, гад, преље, Арес, крас, Рамирез, старе, ила, т, расејан, рок, тракт, ако, ог, ти, шевар, ја, наилажење, инђуни, ат; Пирамида: м, ам, ама, мана, најам, тамјан, мантија, дијамант; Спојите пар: 1д, 2а, 3е, 4б, 5ђ, 6в, 7и, 8г, 9ж, 10з; Осмосмерка: Ава-ла; Мозаичка укрштеница: „Мост на Жепи“, в, американисти, чч, изолатор, ан, Аво, а, иг, н, ИНТ, Скоко, „Аска и вук“, сос, Иво Андрић, едикт, п, „На Дрини ћуприја“, то, каприц, лас, Алваћ, ћела, чакир, ешку-ти, уре, латити се, Ирац, покварити се, Клара; Мини мозаик: калем, Атеми, Та-тић, Алора; Књижевни анаграм: „Предео сликан чајем“; Наставите низ: 155 (су-седни бројеви се помноже и дода се је-дан).

Енигматске стране припрема:

ЕД „Борђе Натошевић“, Сомбор

Уређује Славко Бован

Аутори: Димовић, Живковић, М. Илић, А. М. Јанковић, Милин, Мунишић, Ј. Не-дић и Бован

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

57

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
БРОЈ 2308

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника“
изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси
Директор „ПОЛИТИКЕ“
Хаџи Драган Антић

Издаје НП ПОЛИТИКА Д.О.О.
11000 Београд, Македонска 29

Штампа графичко предузеће
„Штампарија Политика“

В. д. председника компаније „ПОЛИТИКА“
Томица Ранчевић

Уредник сјриша Мирјана Маринковић
Ликовно графички уредник Соња Јашовић
Редакција Олга Вукадиновић, Бојана До-
жић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић,
Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Вито Недељ-
ковић, Биљана Орловић, Љубомир Па-
трногић, Весна Софреновић, Војислав
Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко
Тодоровић и Бранислава Црномарковић

Техничка редакција
Душан Глушац, Радоје Савић,
Зоран Петканић.

Секретаријат Зорица Филиповић
Дойисници „ПОЛИТИКЕ“ из иностранства:
Петар Поповић (Москва), Дарко Рибни-
кар (Њујорк), Мирослав Стојановић
(Бон), Душан Симић (Лондон), Бошко
Јакшић (Рим), Верица Рупар (Будим-
пешта) Момчило Пантелић (Пекинг),
Радислав Ђук (Атина)

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29, 11001 Београд, П.фах 124.
Телефони: секретаријат 3224-471,
редакција 3224-483, техничка редакција
3226-620, централа 3224-191 и 3225-761,
претплата: 3228-776.

Маркетинг агенција: Македонска 31/1,
телефон 3220-645.

Рукописи, фототрафије и цртежи се не
враћају.

На основу мишљења Републичког секретари-
јата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од
22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата за нашу земљу
1 месец 27,20 дин. 3 месеца 81,60 дин.
6 месеци 163,20 дин.

Претплата на жиро рачун број:
40801-603-3-42104, уз обавезну назнаку:
Н.П. „ПОЛИТИКА“ — ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
Полугодишња — возом: 90 DEM или противред-
ност осталих валута. Полугодишња — авионом:
I група-Европа: 150 DEM. II група-Блиски исток:
150 DEM. III група-Африка, Азија: 158 DEM.
IV група-Америка, Канада: 165 DEM. V група-
Далеки исток: 165 DEM. VI група-Јужна Америка:
175 DEM. VII група-Аустралија: 178 DEM. или
противредност осталих валута
• Претплата се врши преко DEUTSCHE BANK AG
FRANKFURT/M (BLZ 500 700 10) на рачун КОМЕР-
ЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД Београд, број: 9359662, у
противредности USD или DEM у корист: Н.П.
„ПОЛИТИКА“ — Београд, девизни рачун број:
70400-6925286 који се води код Комерцијалне
банке АД - Београд. Код уплате обавезно навести -
„Сврха плаћања“ ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПО-
ЛИТИКИН ЗАБАВНИК“. Копију уплате обавезно
послати на факс: ++ 381 11 3228 776 или на адресу:
Н. П. „ПОЛИТИКА“ 11000 БЕОГРАД,
29. НОВЕМБРА 24, ЈУГОСЛАВИЈА
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у
Франкфурту/М, а копију уплате на факс:
++381 113226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

VELIKA NAGRADNA IGRA

Još jednom Vital nagraduje
verne potrošače dečjeg
margarina RASTIMO.

Da bi učestvovao
u nagradnoj igri,
treba samo da pošalješ
tri poklopca RASTIMO
na adresu:
VITAL, 21460 Vrbas.

Igra traje tri kola,
a izvlačenja nagrada su
1. maja, 15. maja i 1. juna.

Čeka te 555 nagrada.

U svakom kolu možeš dobiti:

- jedno sedmodnevno letovanje u rukometnom kampu RASTIMO
- 4 paketa Vitalovih proizvoda u tvojoj težini
- 10 sportskih torbi
- 20 lopti
- 50 majica RASTIMO
- 100 kačketa RASTIMO

Imena (naj)srećnih dobitnika objavićemo u Politikinom Zabavniku posle svakog izvlačenja.

FOCUS

Vital

РЕКЛИ СУ... ... О ОСВЕТИ

Кад се ради о љубави или освети, мушкарац никад не може да надмаши жену.

Давин д'Амито
(Дени де Вито) у филму
„Рат ружа”

Чини ми се да људи тешко одустају од мржње зато што осећају да ће, једном кад патња прође, с том патњом морати да се суоче.

Џејмс Болдвин
амерички писац
(1924–1987)

Ово ти желим: Бог нека учини да се твоја љубав закачи за неко срце исто тако хладно и камено као што је твоје.

Абу Бакр
први калиф
(572–634)

Ништа није скупље ни јаловије од освете.

Винстон Черчил
енглески политичар
и књижевник
(1874–1965)

Опростити непријатељу лакше је тек кад с њим изравнате рачуне.

Непознати аутор

Освета је увек последица слабости душе која не може да поднесе неправду.

Ла Рошфуко
француски политичар
и писац
(1613–1680)

Људи се свете због малих неправди, због великих – не могу.

Николо Макијавели
италијански књижевник
и политичар
(1469–1527)

Једна од најгорих ствари није колико непријатни могу да буду непријатни људи, већ колико непријатни могу да буду они пријатни.

Ентони Пауел
енглески књижевник
(1905–)

Освета је нека врста дивље правде.

Френсис Бејкон
енглески филозоф
(1561–1626)

Нешто налик освети пробала сам први пут; деловало ми је као опојно вино, врело и жестоко; касније ми је тај укус постао попут метала прекривеног рђом, чинило ми се као да сам отрована.

Шарлота Бронте
из романа „Џејн Ејр”
(1816–1855)

Само ситне, безначајне, немоћне душе уживају у освети.

Јустинијан I Велики
византијски цар
(482–565)

Освета је слатка, посебно женама.

Лорд Бајрон
енглески књижевник
(1788–1824)

Освета је храна која највише прија кад се послужи хладна.

Сицилијанска пословица

Макар пропао свет, само да се ја осветим.

Сирано де Бержерак
француски писац
(1619–1655)

Убод комарца мање пече ако ти је пошло за руком да га згњечиш.

Уго Ојети
италијански писац
(1871–1946)

